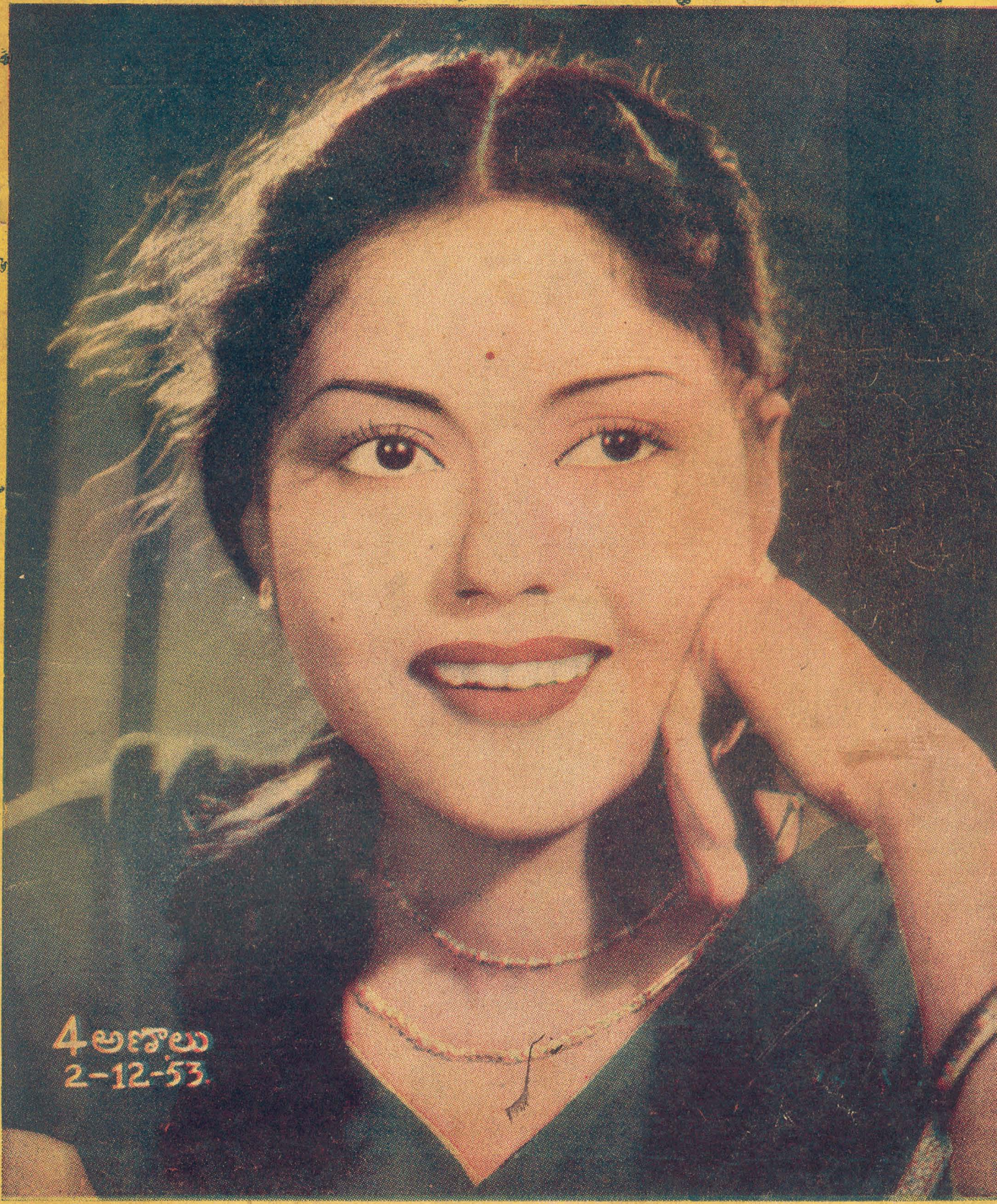
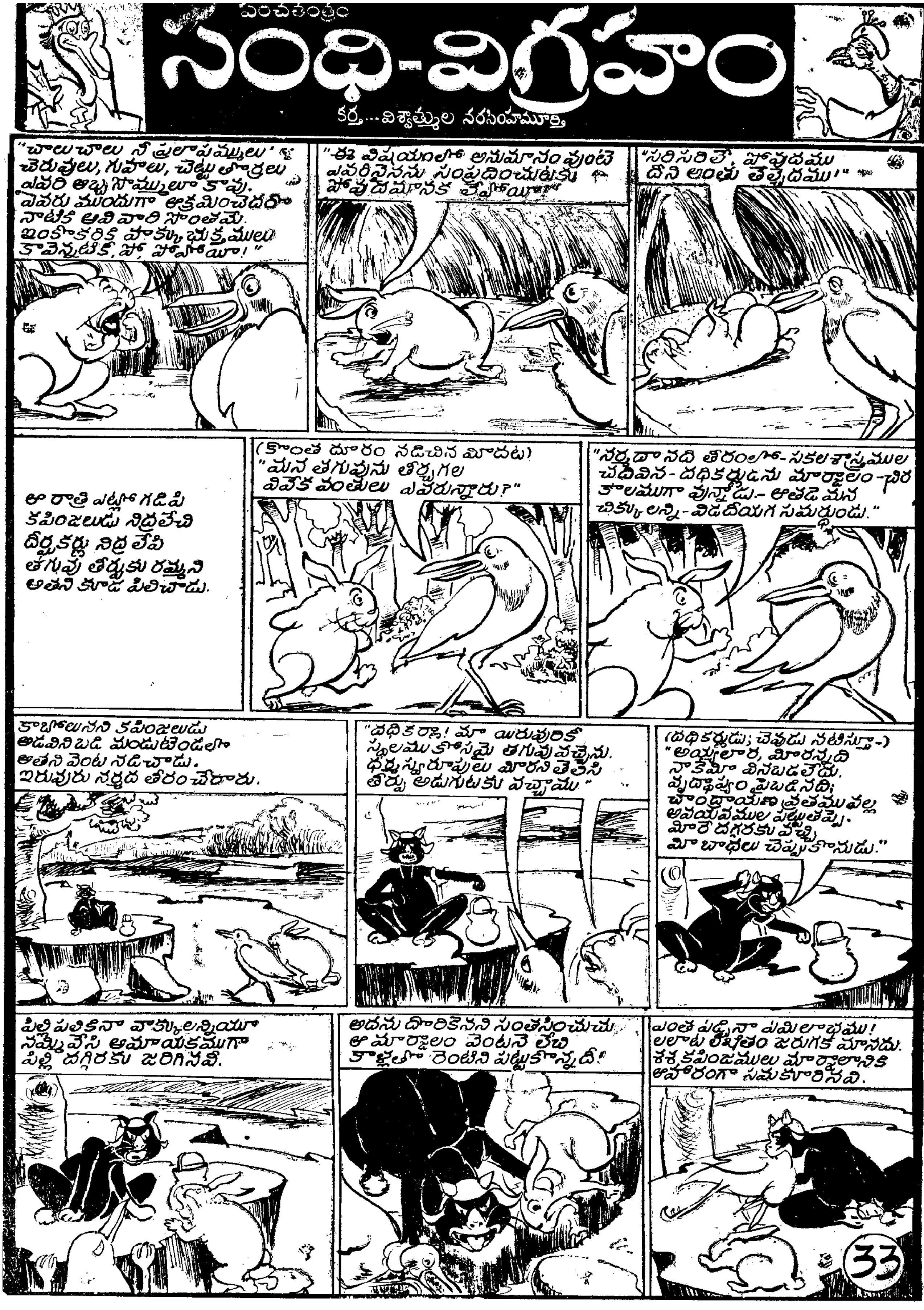
ఆంధ్రపత్రిక

సచిత్ర వారపత్రిక

ANDHRA PATRIKA ILLUSTRATED WEEK

పంచతంత్రం
సంధి-విగ్రహం
కర్త... విశ్వాత్ముల నరసింహమూర్తి
"చాలు చాలు నీ ప్రలాపమ్ములు! చెరువులు, గుహలు, చెట్లు తొర్రలు ఎవరి అబ్బ సొమ్ములూ కావు. ఎవరు ముందుగా ఆక్రమించెదరో నాటికి అవి వారి సొంతమే. ఇంకొకరికి హక్కు భుక్తములు కావెన్నటికీ, పో, పోవోయీ!"
"ఈ విషయంలో అనుమానం వుంటె ఎవరినైనను సంప్రదించుటకు పోవుదమానక తేవోయీ"
"సరిసరి లే, పోవుదము దాని అంతు తేల్చెదము!"
ఆ రాత్రి ఎట్లో గడిపి కపింజలుడు నిద్రలేచి దీర్ఘకర్ణు నిద్ర లేపి తగువు తీర్చుకు రమ్మని అతని కూడ పిలిచాడు.
(కొంత దూరం నడిచిన మీదట) "మన తగువును తీర్చగల వివేకవంతులు ఎవరున్నారు?"
"నర్మదా నది తీరంలో - సకల శాస్త్రముల చదివిన - దధికర్ణుడను మార్జాలం - చిరకాలముగా వున్నాడు. - అతడె మన చిక్కులన్ని - విడదీయగ సమర్థుండు."
కాబోలునని కపింజలుడు అడవిని బడి మండుటెండలో అతని వెంట నడిచాడు. ఇరువురు నర్మద తీరం చేరారు.
"దధికర్ణా! మా యిరువురికీ స్థలము కోసమై తగువు వచ్చెను. ధర్మస్వరూపులు మీరని తెలిసి తీర్పు అడుగుటకు వచ్చాము"
(దధికర్ణుడు; చెవుడు నటిస్తూ-) "అయ్యలార, మీరన్నది నాకేమీ వినబడలేదు. వృద్ధాప్యం పైబడినది; చాంద్రాయణ వ్రతము వల్ల అవయవముల పట్లు తప్పె. మీరే దగ్గరకు వచ్చి మీ బాధలు చెప్పుకొనుడు."
పిల్లి పలికిన వాక్కులన్నియూ నమ్మివేసి అమాయకముగా పిల్లి దగ్గిరకు జరిగినవి.
అదను దొరికెనని సంతసించుచు ఆ మార్జాలం వెంటనే లేచి కాళ్లతో రెంటిని పట్టుకొన్నదీ!
ఎంత పడ్డినా ఏమి లాభము! లలాట లిఖితం జరుగక మానదు. శశ కపింజములు మార్జాలానికి ఆహారంగా సమకూరినవి.
33

సంవత్సర చందా
రు. 12-0-0
విడిప్రతిక 4 అ.

ఆంధ్రపత్రిక

సచిత్రవారపత్రిక

Founder : K. NAGESWARA RAO

సంపుటము 47
సంచిక 13
2.12-53

విజయ కార్తిక బహుళ ఏకాదశి బుధవారం

తెలుగువారికి మేలుకొలుపులు
పలికె నీ బంగారు బాకా—
తెలుగునాటను వెలుగుబాటలు
తీర్చె నీ వేగోకతారక !

కీ॥ శే॥ గురజాడ అప్పారావు

(జననం: 1861 నవంబరు 30 మరణం: 1915 నవంబరు 30)

విషయానుక్రమణిక

ముఖచిత్రం :
సారథీవారి "అంతా మన వాళ్లే"లో కృష్ణకుమారి.

పంచ తంత్రం: గమనిక

★

ఈ వారం పత్రిక కొన్ని ప్రతులలో 'సంధి-విగ్రహం' సీరియల్ 33 వ నెం ముందు, 32 వ నెం తరువాత ముద్రించబడిన ందుకు చింతిస్తున్నాము. ఆ ప్రతులలో నెంబరు వరుస ప్రకారం సీరియల్ చదువుకోవలసిందని మనవి.

—సంపాదకుడు.

ఆంధ్రా చర్చిల్ మన ముఖ్యమంత్రి—
(చాలా 'చీప్' మినిస్టరు!)
ఆంధ్రోసీ ఈడెన్ ఉపముఖ్యమంత్రి—
(ఎంతసేపు మినిస్టరు?)
ఇంత సుస్థిరమైన ప్రభుత్వ రాజం
మరే దేశానికుంది ?
ఎన్నిసార్లు ఓడితే దాని తేజం
అన్నిరెట్లు పెరుగుతుంది.
శాసనసభ్యు లచ్చమైన కొదమతేంట్లు
తుణతుణాలు వారి టెంపరమెంట్లు.
కొంద రిండిపెండెంట్లు, కొందరు డిపెండెంట్లు
మిగతావారు పెండెంట్లు.
సోషలిజంతో పసలవారి రొమాన్సు.
(పిల్లితో ఎలుక కా చెలగాటం?)
ఆయన గజ్జెకట్టి చెయ్యరుగాని డాన్సు,
ప్రభుత్వమంటే కాస్త మొహమాటం.
ప్రజా సోషలిజం నిజంగా
అర్ధనారీశ్వరత్వం.
అందుకే అది సహజంగా
క్రియాశూన్య తత్త్వం.
మన రాజకీయ పంచతంత్రంలో
ప్రతినిత్యం మిత్రభేదమే.
సంజీవకాదు లెవరైందీ విశాలాంధ్రంలో
ప్రతి ఒక్కరికీ విశదమే.

25-11-'53

—'సవ్యసాచి'

వచ్చేసంక్రాంతికి, అనగా 14-1-54 తేదీకి ఆంధ్రపత్రిక సచిత్రవారపత్రికను ప్రత్యేకాకర్షణలతో వెలువరిస్తున్నాము. ఇందులో ప్రత్యేక రచనలు, చిత్రాలు, ఫొటోలు ఉంటాయి. సంక్రాంతి సంచికకోసం వ్యాసాలు, కథలు, చిత్రాలు, ఫొటోలు పంపదలిచినవారు డిసెంబరు 20-వ తేదీలోగానే వారపత్రికకు చేరేవిధంగా పంపవలసిందని ప్రార్థిస్తున్నాము. —సంపాదకుడు.

కాలక్షేపం

"బోద్ధలగువారు మత్సర పూర్ణమతులు;
ప్రబల గర్వవిదూషితుల్ ప్రభువులెన్న;
నితర మనుజు లబోధోపహతులు గాన
భావమున జీర్ణమయ్యె సుభాషితంబు."

తా॥ తెలిసినటువంటివారు అసూయతో నిండియున్నారు. ప్రభువుల సంగతి యెంచి చూడగా వారు అధిక గర్వముతో చెడియున్నారు. ఇతర మనుష్యులు అజ్ఞానముచే అణగగొట్టబడినవారై యున్నారు. కనుక, మంచి విషయాలన్నీ నా మనస్సులోనే జీర్ణమైపోతున్నాయి.

"సుభాషితం" అనే పేరుతో మూడు శతకాలుగల గ్రంథం ఒకటి సంస్కృతంలో "భర్తృహరి" అనే పండితుడు వ్రాశాడు. దానిని తెనుగులోనికి ఏనుగు లక్ష్మణకవి తర్జుమా చేశాడు. ఎలకూచి బాలసరస్వతిగారు కూడా తర్జుమా చేశారు. ఈ తర్జుమాను జటప్రోలు సంస్థానాధీశ్వరులగు సురభి మల్లభూపాలునకు అంకితమిచ్చారు. అందువల్ల ప్రతిపద్యం చివరనూ "సురభి మల్లా నీతి వాచస్పతీ!" అని గాని, "సురభి మల్లా మానినీ మన్మథా!" అని గాని ఉంటుంది. అందువల్ల ఈ సుభాషిత ఆంధ్రీకరణమునకు "మల్లభూపాలీయము" అని మహామహోపాధ్యాయ ఎలకూచి బాలసరస్వతిగారు నామకరణం చేశారు. పై జెప్పిన పద్యమునే బాలసరస్వతిగారు యీ క్రింది రీతిగా వ్రాశారు.

"సతతంబు న్మది మత్సరాఢ్యులు
పరిజ్ఞాత;—ల్మహీనాథు లా
తత సంపన్మద దుష్టచిత్తు;—
లితరు ల్తర్కింప నజ్ఞాన దూ
షితభావు;—ల్వినువారు లేమి;—
యెడలన్ జీర్ణంబులౌ గాక, యా
ర్యతతు ల్కూర్చిన సూక్తము
ల్సురభిమల్లా నీతివాచస్పతీ!"

ఈ సుభాషిత గ్రంథమునే పుష్పగిరి తిమ్మన అనే కవి కూడా సంస్కృతంలో నుంచి తెనుగులోకి తర్జుమా చేశాడు. సంస్కృత సుభాషితంలో (1) నీతి శతకం (2) శృంగార శతకం (3) వైరాగ్య శతకం అనేవి మూడు భాగాలు ఉన్నాయి. పుష్పగిరి తిమ్మన యీ మూడు భాగాలను తర్జుమా చేసిఉంటాడు. కాని, నీతిశతకం యొక్క తర్జుమా మాత్రమే లభించింది. మిగిలిన రెండు శతకాల తర్జుమా దొరకలేదు. పై జెప్పిన పద్యాన్ని తిమ్మన యీ క్రింది విధంగా ఆంధ్రీకరించాడు :

"బోద్ధలు మత్సరోచ్ఛలిత బుద్ధుల
నూకొనబో రహంక్రియా
బద్ధులు గావునన్;—ప్రభులు
బాళిమెయి న్వినలే రబోధపు
న్బద్ధతి నున్కి;—దక్కిన
యపండితు లొల్ల రసద్విభేద స
న్నద్ధ సుభాషితంబు లివి;
నాతనువందె యణంగు గాకికన్."

భర్తృహరి వ్రాసిన అసలు సంస్కృత శ్లోకం ఎంతో క్లుప్తంగా ఉంది.

"బోద్ధారో మత్సరగ్రస్తాః;—
ప్రభవః స్మయ దూషితాః
అబోధోపహతాశ్చాన్యే;
జీర్ణమఙ్గే సుభాషితమ్."

విక్రమార్క చక్రవర్తికి భర్తృహరి అనే పేరుగల సోదరుడు ఉండేవాడని అంటారు. విక్రమార్క కథలలో అటువంటి పేరు ఒకటి కన్పిస్తోంది. ఈ భర్తృహరి ఆకాలంనాటివాడే అయినట్లయితే క్రీస్తుకు పూర్వము మొదటి శతాబ్దంలోనివాడు అయిఉండాలి. కాని, భర్తృహరి అనే పండితుడు అతడే కావచ్చు - కాకపోవచ్చు - ఏమైనప్పటికీ, యితడు బౌద్ధమతం వ్యాపిస్తున్న కాలంలోనే పుట్టి పెరిగి ఉంటాడు. ఈసుభాషితంలోఉన్నటువంటి శ్లోకాలు కొన్ని ప్రాచీన సంస్కృత కవియైన భాసుని నాటకాదులలో కన్పిస్తున్నాయి. భర్తృహరి యీ సుభాషితం అనే గ్రంథం వ్రాయక పూర్వమే ప్రచారంలో ఉన్న శ్లోకాలు కొన్ని యీ సుభాషితంలో ఉన్నాయి. బహుశః అనేకములైన యితర పూర్వ సంస్కృత గ్రంథములనుండి శ్లోకాలను పోగుచేసి భర్తృహరి యీ సుభాషితాన్ని ఒక గ్రంథంగా సమకూర్చి యుండవచ్చును అనే అభిప్రాయం కూడా ఉంది. కామందకి అనే నీతిగ్రంథంలోని సారం యీ నీతిశతకంలో చాలాఉంది. దీనినిబట్టిచూస్తే యీ నీతిశతకంలో చెప్పబడిన నీతులు అనేకం అదివరకే లోకంలో ప్రచారంగా ఉంటున్నాయి. కనుక, "సుభాషితం" అనేది తన మనస్సులోనే జీర్ణమైపోతోంది అని వాదించడానికిగాని, అజ్ఞానులైన సామాన్యజనుల కిది చెవికెక్కదనిన్నీ అసూయాగ్రస్తులైన పండితులు ఆదరించరనిన్నీ, గర్విష్ఠులైన ప్రభువులు దానిని గౌరవించరనిన్నీ నిందించడానికిగాని అవకాశం లేదు. ఈ విధంగా వాదించి నిందించినట్లయితే, లోకాన్ని దూషించినట్లయితే, తాను ఒక్కడు మాత్రమే బుద్ధిమంతుడనిన్నీ, యోగ్యుడనిన్నీ లోకంలో మిగిలినవాళ్లందరూ అయోగ్యులనన్నీ వాదించినట్లవుతుంది.

విక్రమార్క మహారాజుగారి తమ్ముడే భర్తృహరి అయినట్లయితే "ప్రభువులు ప్రబలగర్వవిదూషితుల్" అని నిందించడం సహజంగా లేదు. కాళిదాసు మొదలైన మహాపండితులు ఆ కాలంలో ఒకరిని మించి యింకొకరు ప్రభువుగారి ఆదరణయున్నూ అభిమానమున్నూ సంపాదించి అయిశ్వర్యం అనుభవించాలనే ఆశతో, ఒకరినిచూస్తే యింకొకరికి గిట్టక హేళన చేసుకుంటూ, యీ పోటులవంటి నూటిపోటీ మాటలతో పోటాపోటీలుపడి, సభామర్యాదలుకూడా పాటించని సందర్భాలూ, అసందర్భాలూ, అసభ్యాలూ ఆస్థాన కవులలో అనేకం కన్పిస్తాయి. అష్టదిగ్గజాదులవంటిపండితులు ముష్టియుద్ధాలు చేసినట్లుగా పోటాపోటీలు పడి కవిత్వ పటుత్వం చాలా చూపించేవారు. తమ కవిత్వంలో ఎవరైనా దోసం చూపిస్తే మీసం తీయించుకుంటామని సవాలు చేసేవారు. ఇటువంటి పోటాపోటీల ధాటీ లేకపోతే, యీస్పర్ధలు వారిలో వారికి లేకపోతే, అర్థపుష్టి భావపుష్టి గల కవిత్వం ప్రభువుల సభలలో ప్రవాహంలాగున సమృద్ధిగా సిద్ధించదనే నమ్మకం ప్రభువులకుకూడా ప్రబలంగా ఉండిఉండవచ్చు. కాబట్టి పండితులలో యిటువంటి స్పర్ధలను పోటాపోటీలను కల్పించినవారు ప్రభువులే యని భావించి వాదించి నిరూపించడానికి నిదర్శనాలు అనేకంఉన్నాయి. ప్రభువులకు గుర్రంపందెములంటే కోడిపందెములంటే ఖులాసా. పొట్టేళ్ళపోట్లాట అంటే దిలాసా - జూదం అంటే సరదా - నిషావస్తువులంటే ఖుషీ - కళావంతులను

★ కాలక్షేపం ★

చూస్తే బళా బళీ అంటారు. అటువంటి ప్రభువులకు కవులతో కాలక్షేపం కావాలంటే పండితులలో పండితులు వాక్యార్థాలు చేస్తూఉండాలి. ఒకరు చేసిన సిద్ధాంతాన్ని మరొకరు ఖండించి పూర్వపక్షం చెయ్యాలి. "రాజుగారితల్లికి వెంట్రుకలు లేవు" అని ఒక పండితుడు ఒక నిర్వచనం చేశాడనుకోండి. సభలో మరొక దిగ్గజంవంటి పండితుడు లేచి "వెంట్రుకలు లేవు" అనే మాటకు అర్థం ఏమిటి? అని తర్కించి ఎదురు సవాలు చేయవచ్చు. "వెంట్రుకలు అనేవి ఎప్పుడూ లేనేలేవా? ఒకప్పుడు ఉండి తర్వాత కొంతకాలానికి అవి లేకుండా పోయినవా?" అని ప్రశ్నిస్తాడు. పూర్వంనుంచీ లేకపోవడం "ప్రాగభావం" - ఒకప్పుడుఉండి తర్వాత ధ్వంసం అయిపోవడం అనేది "ప్రధ్వంసాభావం" - ఈవిధంగా ("అభావం") "లేవు" అనే మాటకు రెండువిధములైన అర్థాలు చెప్పవలసి వస్తుంది. రాజమహేంద్రవరంలో ఒకప్పుడు పండితులు "ప్రాగభావమా? ప్రధ్వంసాభావమా?" అనే తర్క మీమాంసలతో వాక్యార్థాలతో ప్రభువుల సభలో తమ పాండిత్య ప్రతిభా ప్రభావం అభావచర్చలలో అహంభావంతో చూపించేవారు. ఒక్కొక్కప్పుడు "త్వం శుంఠ" అంటే "త్వం శుంఠ" అనేచివరి మెట్టులోనికిన్నీ ఆరోస్థాయిలోనికిన్నీ వచ్చి "నోరుముయ్!" సభాంతరంబునన్, అనే మంగళహారతితో "నీనామారూపములకు నిత్యజయమంగళం" అని స్వస్తిచెప్పి, రాజగౌరవంకోసం కొత్తగా ఆస్థానంలోకి వచ్చిన కొత్త పండితుణ్ని, నామరూపాలు లేకుండా పరాభవించి పంపించిన సందర్భాలు అనేకం ఉన్నాయి.

ధూర్జటి అనే కవి శ్రీ కాళహస్తీశ్వర శతకం చాలా బాగా వ్రాశాడు. శ్రీ కాళహస్తీశ్వరమాహాత్మ్యం కూడా చాలా మధురంగా వ్రాశాడు. అటువంటి మధురమైన తెనుగు కవిత్వం ధూర్జటి ఏ విధంగా ఆ కృష్ణరాయలవారి కాలంలో చెప్పగల్గినాడు?

స్తుతమతియైన యాంధ్ర కవి
ధూర్జటి పల్కుల కేలకల్గెనో
యతులిత మాధురీ మహిమ?
హా తెలిసెన్! భువనైక మోహనో
ద్ధత సుకుమార వారవనితా
జనితా ఘనతాపహార సం
తత మధురాధర
సుధారస ధారల గ్రోలుటం జుమీ!

అని మరొక కవి ఆ ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పాడు. కృష్ణరాయలవారి ఆస్థాన పండిత బృందంలో చేరిన ధూర్జటి కవికి అంత చక్కని మాధుర్యం గల కవిత్వం ఎట్లా సంప్రాప్తించినదయ్యా అంటే, వారవనితల అధర సుధారసాస్వాదనంవల్లనే అన్నాడు. ఇంతకూ చెప్పవచ్చిన విషయం ఏమిటంటే, ప్రభువుల సాంగత్యంవల్ల పండితులు కొంతవరకు వేశ్యాలోలురై యుండవచ్చు. పండితుల సాంగత్యంవల్ల ప్రభువులు ఎంతవరకు పండితులైనారనేది ఖండితంగా చెప్పలేము. అక్కడక్కడ కొన్ని రాజవంశములలో రాజులే పండితులైనారు. కృష్ణదేవరాయలవారు గొప్ప ప్రభువు. అటువంటి గొప్ప ప్రభువు తెనుగులో పండితుడై కవియై "ఆముక్త మాల్యద" (చూడికుడుత్త నాంచారమ్మ కథ అనగా ఆండాళ్ —గోదాదేవి కథను) అమోఘమైన ప్రబంధంగా రచించారు. ఇదంతా వైష్ణవమత ప్రబోధకుడైన విష్ణుచిత్తుని (పెరియాళ్వారు) యొక్క చరిత్ర. కృష్ణరాయలవారికి అద్దంకి తాతాచార్యులుగారంటే గురుభావం చాలా ఉండేది. వైష్ణవభక్తి ప్రపత్తి కొంత రాయలవారి మనస్సులో జీర్ణించినట్లుగా ఆయన రచించిన ప్రబంధంలో పరిస్ఫుటమవుతుంది. రాయలవారికి ఆయన జయించిన అనేక రాజ్యాలనుంచి వచ్చిన అందకత్తెలయినస్త్రీలు ఆయనకు పరిచర్యలు చేస్తూ ఉండేవారు - ధూర్జటినిమాత్రము వేశ్యాలోలుడని నిందించి నిరసించడం ఎందుకు? అతడు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని యందు భక్తి తాత్పర్యములు ఉన్నటువంటివాడు - అతనికి ఆ భక్తితాత్పర్యములవల్ల ఆత్మసంస్కారంగాని, ఏకాగ్రచిత్తతగాని, కవిత్వ మాధుర్యంగాని సంప్రాప్తించినదని ఎందుకు వాదించకూడదు? అతడు వేశ్యాలోలుడుఅయితే అవుగాక -! భగవద్ధ్యానం చేయగల భక్తిశ్రద్ధలు అతనిలో ఉన్నాయి.

వేశ్యాలోలుడు కావచ్చు - ముత్యం బురదలోనే నిత్యం ఉంటుంది. బురదలో పుట్టిన కమలం కమలాప్తుడైన సూర్యుని కిరణాలకు వికసిస్తుంది. అంతర్గతమైనస్వభావం ఒకటి అరవిందంలో ఉంది. ఆ స్వభావ శక్తిప్రభావంవల్లనే అది వికసిస్తోంది. విద్య అనేది కేవలం బయటనుంచి ఇంజెక్షను చేసేమందు కాదు - నీతిపాఠం అనేది నేతిలో తయారుచేసిన సరస్వతీలేహ్యం కాదు. సుభాషితం అంటే అజ్ఞానికి జ్ఞానం కలగడానికి గొంతుకలో పోసెడి చేదు పాట్ల కషాయం కాదు. గురువుమూలంగా శిష్యుడు జ్ఞానం పొందుతాడు. నిజమే. కాని, శిష్యునిలో ఉన్న దీపాన్ని గురువు వెలిగిస్తాడు. ఆ దీపం ఆ శిష్యునిలో అదివరకే ఉన్నటువంటి చమురువల్ల వెలుగుతూ ఉంటుంది. పెద్దగాలికి తిరిగీ అదిఆరిపోవచ్చు.

వీరులూ, వారసులూ..

★

వచ్చేవారంనుంచి పెద్ద కథ

కళనీ, పరిశ్రమనీ సమన్వయపరిచి ఒకప్పుడు దేశదేశాల అఖండఖ్యాతినార్జించి, నేడు దుర్భరదారిద్ర్యంలో క్రుంగిపోతున్న చేనేత పారిశ్రామికుల దీనచరిత్ర ఆధారంగా మునిపల్లె రాజుగారు వ్రాసిన 'వీరులూ, వారసులూ' అను పెద్ద కథను వచ్చేవారంనుంచి, (అనగా 9-12-53 తేదీ సంచికనుంచి) ఆంధ్రపత్రిక సచిత్ర వారపత్రికలో సీరియల్‌గా ప్రచురిస్తున్నామని మా పాఠకులకు తెలుపుటకు సంతసిస్తున్నాము.

—సంపాదకుడు.

గురజాడ ముత్యాలసరాలు

గుత్తునా ముత్యాలసరములు
కూర్చుకొని తేటైన మాటల,
కొత్త పాతల మేలు కలయిక
క్రొమ్మెరుంగులు జిమ్మగా.

మెచ్చనంటావీవు; నీవిక
మెచ్చకుంటే మించిపోయెను;
కొయ్య బొమ్మలె మెచ్చు కళ్ళకు
కోమలుల సౌరెక్కునా?

*   *   *

ఎల్లలోకము వొక్క యిల్లై
వర్ణభేదము లెల్ల కల్లై
వేల నెరుగని ప్రేమబంధము
వేడుకలు కురియ—
మతములన్నియు మాసిపోవును,
జ్ఞానమొక్కటి నిలిచి వెలుగును;
అంత స్వర్గసుఖంబు లన్నవి
యవని విలసిల్లున్.

*   *   *   *

వినుము, ధనములు రెండు తెరగులు;
ఒకటి మట్టిని పుట్టినది; వే
రొకటి హృత్కమలంపు సౌరభ
మదియు నిది యొక్కెడను కలుగుట
యరుదు...............

మంచి చెడ్డలు మనుజులందున
యెంచిచూడగ రెండెకులములు;
మంచియన్నది మాలనైతే
మాలనే యగుదున్

*   *   *

విరిగి పెరిగితి; పెరిగి విరిగితి;
కష్ట సుఖముల పారమెరిగితి;
పండునన్నవి ఆశలెన్నో
యెండిరాలగ బాగిలితిన్.

దేవతలతో జోడుకూడితి,
రక్కసులతో కూడి యాడితి;
కొత్తమిన్కుల తెలివి పటమును
మంచి చెడ్డల మార్చితిన్.

శత్రు మిత్రులకిచ్చి నెనరులు
స్నేహవార్థిని కొల్లగొంటిని;
నాటి మిత్రులు తరలశూన్యం
బైన పుడమిని నిలిచితిన్.

"ఉసురులకు విసికితివా? యుద్ధము
కలదు; దేశముకొరకు పోరుము."
యుద్ధమా? ఇక నేమిలోకము?
చాలుచాలును, లంగరెత్తుము.

కాని, ఏ నిప్పురవ్వయినా తగిలి అది తిరిగి అంటుకొని వెలుగవచ్చు. ఇంతకూ, దీపం వెలుగుతోంది అంటే, ఆ దీపం బుడ్డీలోని చమురువల్లనే అది వెలుగుతోంది. అదివరకే వెలుగుతున్న మరొక దీపపుబుడ్డిని దానివద్దకు తీసికొనివచ్చినందువల్ల రెండో దీపం కూడా వెలిగింపబడినదై ప్రకాశిస్తోంది. మొదటి దీపపుబుడ్డి అనేది గురువు కావచ్చు. మండుతున్న వస్తువు ఏదైనా వచ్చి మీద పడితే కిరసనాయిలు నిప్పంటుకొని గుప్పుమని మండుతుంది. అటువంటి ఆకస్మిక కారణాలవల్ల జ్ఞానప్రబోధం కలిగినవాళ్లు ఎందరో ఉన్నారు.

చెట్టునుంచి ఆపిల్ పండు తొడిమతోటి క్రింద పడితే, న్యూటన్ అనే యువకుడు అది చూచి దీర్ఘాలోచనలో పడ్డాడు. తొడిమ ఊడిన పండు పైకి ఎందుకు పోకూడదు? సూర్య చంద్రాదులు ఆకాశంలో ఆధారం లేకుండా ఎట్లా వ్రేలాడుతున్నారు? క్రిందకు ఎందుకు పడరు? అని తర్కించాడు. ఈ తర్కసముద్రంలో పడి యీదగా యీదగా, జగత్తులో ఉన్న సూర్య చంద్రాదులయొక్క ఆకర్షణ శక్తి అతనికి విశ్వరూప సందర్శనంలాగున బోధపడింది. హా! తెలిసెన్! అన్నాడు. దానినే గురుత్వాకర్షణ శక్తి అని గురువు లేకుండా గ్రహించాడు.

బుద్ధుడు గయలో ఒక వట వృక్షం క్రింద కూర్చుండి తపస్సు చేశాడు. తన మనస్సులో తానే చాలా మథనపడ్డాడు. కాలేజీకి వెళ్ళి చదువకుండా, "వేదాంతం" అనేది అప్షనల్ సబ్జక్టుగా (అభిమాన శాస్త్రంగా) అభ్యసించకుండా, "హా! తెలిసెన్!" అని బోధివృక్షం క్రిందనుంచి లేచివచ్చాడు. రాజకుమారుడు -సింహాసనం ఎక్కవలసిన రాకుమారుడు— సన్యాసియైనాడు. పట్టుపురుగు సీతాకోకచిలుక అయింది. జ్ఞానప్రబోధితుడైన సిద్ధార్థుడు బుద్ధభగవానుడైనాడు.

"చేసితి జన్మముల్ దపము
చేసితినంటి; దయా విహీనతం
జేసిన పుణ్యముల్ ఫలము
సెందునె? పుణ్యములెన్ని యొనియుం

(52-వ పేజీ చూడండి)

ఆత్మవంచన

కొందరు అర్థంలేని లక్ష్యాలతో పతనమవుతారు. అటువంటివాళ్ళలో మా బాబాయి ఒకడు. అయితే మిగిలిన వాళ్ళకు మా బాబాయికి చాలా తేడా వుంది. పతనమవుతున్నామని పసిగట్టిన వాళ్ళు యేదో విధంగా జాగ్రత్తపడుతారు. లేదా జాగ్రత్తపడటానికి ప్రయత్నిస్తారు. కాని బాబాయి మాత్రం పతనమవుతున్నానని తెలిసికూడా అర్థంలేని తన లక్ష్యానికి పిన్నిని, రాధాంగని బలిచేసి చివరకు తను గూడా బలయ్యాడు.

నాకు ఊహ వచ్చినప్పటినుండే బాబాయి నా హృదయంలో స్థానం వేశాడు. ఆరోజుల్లో బామ్మ యింటి అధికారం చెలాయిస్తుండేది. ఆమె పాలనలో యింట్లో యేమాత్రం శాంతి వుండేది గాదు. పిన్నిమీదో, అమ్మమీదో ప్రతి రోజూ యెవరో ఒకర్ని ఆడిపోసుకోవటం బామ్మకు అలవాటు. ఇహ కూరలవాళ్ళతో, పంటపనిమనిషితో రోజూ ఆమె పోట్లాటల సంగతి చెప్పటం అనవసరం. ఎవరైనా ఆమెకు యెదురు చెప్పారో కేకలతో అంత ఇల్లు సొట్ట పడేది. ఇంట్లో సంతోషం యేమాత్రం లేదు. ఇంటిలో రాగం గుడుపు, బయట ప్రాణాలు పెట్టే తాతయ్య ఇంట్లో ఆమెను చూస్తే గడగడలాడుతాడు. లేదా ఆరోజు పస్తే అని ఆయనకు బాగా తెలుసు.

అటువంటి నా బాల్యంలో బామ్మకు నాన్నగారికి మధ్య ఓరోజు జరిగిన కేచులాట నా కింతవరకు జ్ఞప్తికుంది.

నాన్న గవర్నమెంటు డాక్టరు. జీతం రాగానే ఆ వచ్చిన నాల్గురాళ్ళు తెచ్చి బామ్మ చేతిలో పోసేవాడు. దమ్మిడీ తక్కువయిందా, చెప్పేకొడుకు ఒకొంతి విచారణ జరిపేది బామ్మ. పై ఖర్చులకు ఆయనకు దమ్మిడీకూడా యిచ్చేదిగాదు. అందుచేత రోగులిచ్చే స్వల్ప ఫీజులో కొన్ని యెవరికీ తెలియకుండా దాచి తన ఖర్చులు గడుపుకుంటూ, అమ్మకేమైనా కావాలంటే చాటుగా తెచ్చేవాడు.

ఆనాడు నాన్న భోజనానికి ఆలస్యంగా వచ్చాడు. వేసవికాలం. అందులో రోహిణీ కార్తె. మామూలుగా భోజనం చేసే టైము దాటిపోయిందాయె, నాన్న బాగా అలసి వచ్చాడు.

నాన్న కాలు గడపలో పెట్టాడో లేదో, గుమ్మంలో కాచుకొని కూర్చున్న బామ్మ తీక్షణంగా చూచింది. ఆ చూపుకు తట్టుకోలేక ఆయన కొంచెం వణికాడు. బామ్మ తీక్షణంగా చూచిందా ఆకలితో వున్న పులి పిల్లి అవుతుందని నా నమ్మకం.

"ఇంత ఆలస్యమయిందేం?" బామ్మ అనే నరసింహం గర్జించింది.

"ఆస్పత్రిలో పనుండి ఆగిపోయాను," నాన్న సమాధానమిచ్చాడు పులివాతనుబడ్డ లేతహరిణంలా.

"జేబులోవి యేమిటివి?" జిత్తులమారి నక్క చిన్నత్త అడిగింది యేదో తాను కనిపెట్టినట్లు. బామ్మముందు నాన్నను ఎగతాళి పట్టించటం చిన్నత్తయ్యకు మహా సరదా.

"యేమున్నాయ్," అని జేబును ఒకసారి తడుముకొని, "వస్తూ, వస్తూ బజారునుండి కొనుక్కొచ్చాలే," జవాబిచ్చాడు నాన్న నెమ్మదిగా; లోలోపల చిన్నత్తయ్యను శాపనార్థాలు పెడ్తూ.

"యేం కొనుక్కొచ్చావో చూపించు", ఆజ్ఞాపించింది చిన్నత్తయ్య; బామ్మవైపు సహాయంకోసం చూస్తూ.

నాన్నకు యేమీ పాలుపోలేదు. చూపించక తప్పదనే ఉద్దేశ్యంతో, ధైర్యం చేసి ఒకటొకటిగా హెయిర్ పిన్నులు, స్నో సీసా తీసి చూపాడు.

"నా కోసమేనా!" చిన్నత్తయ్య ఆత్రంగా అడిగింది.

ఈ ప్రశ్నకు యేమని సమాధానమివ్వాలో నాన్నకు తోచలా. అయినా తెగించి, "నీకోసం కాదులే," అని పిస్తోలుతో పేల్చినట్లు సమాధానమిచ్చాడు.

అంతవరకూ జపంలో మునిగివున్న తాతయ్య, తనవంతు వచ్చిందన్నట్లు కళ్ళు తెరచి, బామ్మవైపు తిరిగి, మెల్లగా నవ్వి, "వాడి పెళ్ళాంకోసం కాబోలు," అని, మళ్ళీ జపంలో మునిగిపోయాడు.

"నాకూడా యెందుకు తీసుకురాలా?" అత్తయ్య ఏకరువు పెట్టింది.

"ఇప్పుడేది?" అన్నాడు నాన్న విసుగ్గా.

"నీ పెళ్ళానికి తీసుకురావటానికి డబ్బెక్కడిదోయ్?" తాతయ్య అడిగాడు జపం నుండి లేస్తూ.

"రోగిని చూడటానికి ప్రక్క వూరు వెళ్తే, వాళ్ళిచ్చారు," నాన్న ప్రత్యుత్తరమిచ్చాడు చిరాగ్గా.

"నా కిచ్చిన నాల్గురాళ్ళు నీ రాణీ గారికోసం ఖర్చుచేశావన్నమాట," బామ్మ బుసలుకొట్టింది. "నిన్ను కన్నందుకు యిదేరా ప్రతిఫలం. అన్నదమ్ముల్ని అక్కచెల్లెళ్ళని, తల్లిదండ్రుల్ని మరచిపోవటమే!" ఆమె హుంకరించింది.

"అయితే," నాన్న అన్నాడు, "నాకూ పెళ్ళాం అనేది ఒకటుందిగా, మరి దాని అవసరాలు యెవరు తీరుస్తారు? పెళ్ళాం అనే గుదిబండను తెచ్చి నా మెడకు కట్టిన వాళ్ళు మీరేగా."

"ఆహా! నీకే లేవోయ్ పెళ్ళాముంది. పెళ్ళాం!... పెళ్ళాం!... ఈ ప్రపంచంలో నీకు పెళ్ళాం తప్ప మరెవరూ కనిపించటంలా. పళ్ళి దాని కొంగుకు ముడుక్కి. ఈ కాలంలో మొగుళ్ళు పెళ్ళాలకు దాసులు. చెల్లిఅని, తల్లిని యేమాత్రమయినా చూడరు. నాకు అన్నంలోనో, నీళ్ళలోనో యింత విషం కలిపివ్వరాదూ. అప్పుడే...నిన్ను కని ప్రయోజనం యేమిటి? అద్దాల నాడు ఒస్తేలు గాని గద్దాలనాడు పిల్లా అని వూరికే అన్నారా," బామ్మ రౌద్రాకారం దాల్చింది.

నాన్నకు కొంచెం వెర్రెక్కింది. "నేనేం చేశానని యిదంతా. మీకేమైనా తక్కువ చేశానా? పోతే నా పెళ్ళానికి యేదో తెచ్చాననేగా నీకోపం. దానికి నేను తీసుకురాకపోతే యెవరు తెస్తారు?" కొంచెం హెచ్చుస్థాయిలో అన్నాడు.

"నిజమే, నిజమే. నీకు విశ్వాసం యేకోశానైనా వుందిరా. నీ పెళ్ళాంకోసం మమ్మల్నందర్నీ అమ్మేయ్. నీ వెనకో మమ్మల్ని ఉద్ధరిస్తావని నిన్నింతవాణ్ని చేస్తే, యిదేగా ప్రతిఫలం. ఓరి భగవంతుడా! యేం కాలంరా యిది. కలికాలమని వూరికే అన్నారా! తల్లిదండ్రులకు కొడుకులు అన్నం పెట్టే రోజులు పోయినవి" బామ్మ శోకాలు మొదలుపెట్టింది.

"ఏడ్వబోకే అమ్మా" బాబాయి బామ్మను ఓదార్చ ప్రయత్నించాడు.

"అదిగో మళ్ళీ కళ్ళవెంట నీళ్ళు కారుస్తున్నావు. కళ్ళజబ్బు వస్తుంది," అత్తయ్య

బాబాయికి తోడ్పడింది బామ్మను ఓదార్చటంలో.

"కళ్ళు పోతే మరీ మంచిది. ఈ పాపాన్ని చూడకుండానైనా వుంటాను. తల్లిఅన్నదాన్ని యిల్లా ఏడ్పించటం ఎక్కడైనా వుందా!" బామ్మ యేడ్పు స్థాయి హెచ్చింది.

* * *

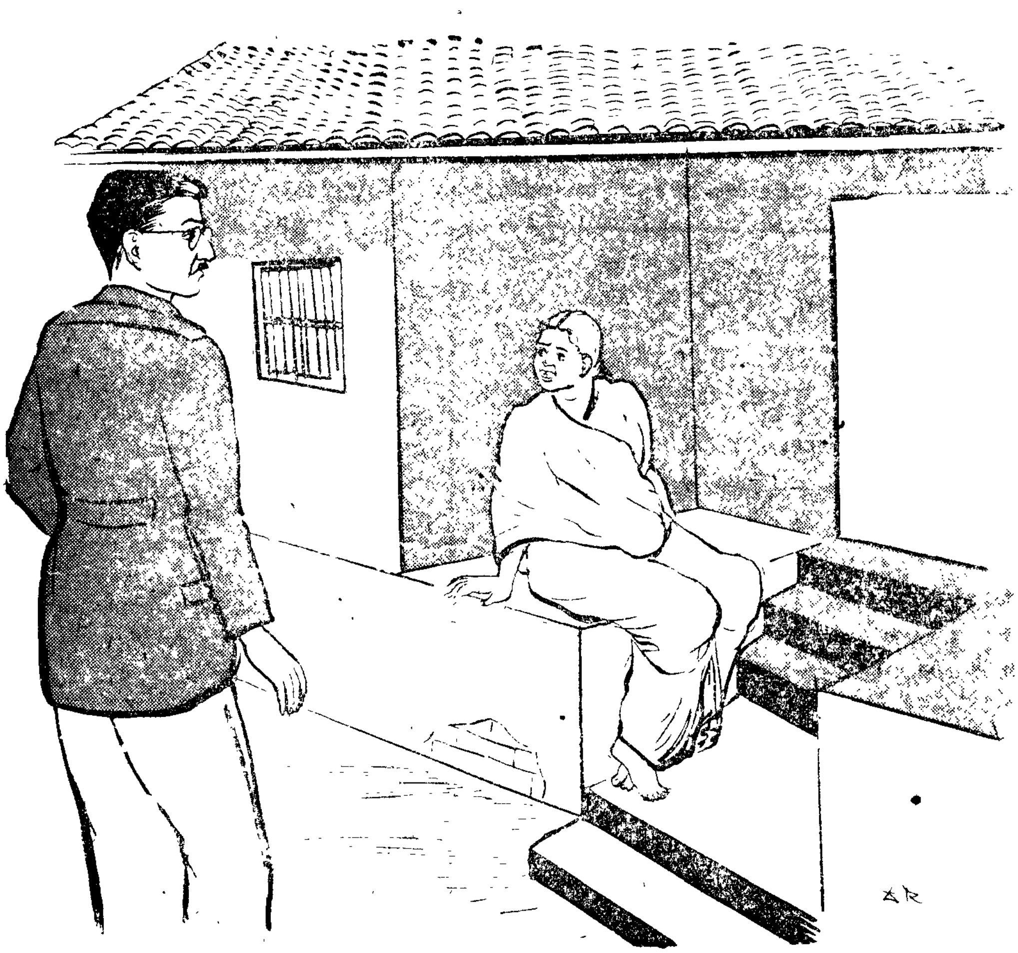
బాబాయి అప్పుడు బెంగుళూరులో చదువుకుంటేవాడు. వేసవి శెలవులకు మాత్రం ఇంటికి వచ్చి కొద్దిరోజులుండి తిరిగి వెళ్ళిపోయేవాడు. చిన్ని చిన్ని పోట్లాటలు, నాన్న చివరకు విసురుగా మాట్లాడటం, బామ్మ కళ్ళనీళ్ళ పర్యంతమవటం ఇదంతా చూచేటప్పటికి బామ్మను తాతయ్యను నాన్న సరిగా చూడటంలేదనే నిశ్చయానికి వచ్చాడు. తీరిక చిక్కినప్పుడల్లా బామ్మ ఆయనకు నాన్నపై పితూరు చెప్పి, ఆయన యువక హృదయంలో విషబీజాల్ని నాటేది.

* * *

అమ్మ, నాన్న ఒకరి నొకరు బాగా అర్థం చేసుకోవటంవలన ఒకరిపై ఒకరికి అమిత ప్రేమ. అసలు ఇద్దరూ పెళ్లి కాక ముందే ప్రేమించుకున్నారని, బామ్మకు యిష్టం లేకపోయినా వాళ్ళూ వీళ్ళు మరీ మరీ చెప్పి ఒత్తిడిచేయటంవలన అతికష్టంపై వివాహం జరిగిందని నలుగురూ అంటారు. ఇంట్లో వాళ్ళందరికీ అమ్మ, 'నాన్నలంటే అసూయ. అందుచేత నాన్న అమ్మకు బానిసని, అమ్మ నాన్నను తన అరచేతిలో పెట్టుకొని ఆడిస్తున్నదని యెప్పుడూ ఆడిపోసుకునేవాళ్లు. అవని ఇదని అత్తయ్యలిద్దరూ అమ్మను సాధించేవాళ్ళు. ఒకొక్కసారి బామ్మ అమ్మపై చేయికూడా చేసుకొనేది నాన్న యింటికి రాగానే, అమ్మపై పితూర్లు చెప్పేవాళ్లు. ఆయనకీ నాటకమంతా తెలుసు. వాళ్ళతో పోట్లాడటం యెందుకని మౌనం వహించేవాడు. యెవరు యేమన్నా లెక్క చేయకుండా తన పని తను చూసుకునేది, అమ్మ అసలే బాధపడుతున్న నాన్నకు యీ విషయాలు తెలిస్తే మరీ బాధపడతాడనే ఫలితంగా వేరు కాపురం పెడ్తారని, అందుమూలంగా కుటుంబ విచ్ఛిన్నానికి కారణమయ్యానని తనకు చెడ్డపేరొస్తుందని, నాన్నకు యే విషయం తెలియనీయకుండా వాళ్ళు పెడుతున్న కష్టాలను ఓర్పుతో సహిస్తుండేది.

* * *

"భార్య అంటే నీ బానిస. ఊడిగం చేయటానికి వచ్చిన ఆడమనిషనే యంత్రం. నీపనులు చేస్తూ నీ అవసరాలను తీరుస్తుంది. అందుకు ప్రతిఫలంగా యింత కూడు గుడ్డ పడేయ్. దానికి సుఖమేమిటి? దాన్ని సరిగా చూడాలని ఎక్కడుంది? నీ తల్లితండ్రులకు వ్యతిరేకంగా దానికి వున్నతస్థానం యెందుకివ్వాలి? నిన్ను వాళ్ళు కన్నారు... పెంచారు... విద్యాబుద్ధులు గరిపారు. పెద్దవాడవయి, వారిని ఉద్ధరిస్తావని కలలుగంటూ విన్నింతవాడ్ని చేశారు. ఇదేగా నీ ఉద్ధరింపు. భార్యను తలమీద పెట్టుకొని, తల్లితండ్రుల్ని తూలనాడతావా? డబ్బు తెచ్చి వాళ్ళ చేతుల్లో పోయంగానే నీ కర్తవ్యం పూర్తయిందనుకోకు. వారి హృదయాలకు యే మాత్రం నొప్పి కల్గించకూడదని నీకు తెలియదా? ఇంత చదువుకున్నావు....... ప్రయోజనం యేమిటి? మాతృదేవోభవ, పితృదేవోభవ అనే మానవ ప్రాథమిక సిద్ధాంతాల్ని మరచిపోయి, ఆరాధ్యమైన పురాణాల్ని కాలదన్నుతున్నావు. శ్రీరాముడు, శ్రావణుడు మొదలగు పురాణ పురుషులు తమ మాతాపితరులకోసం యెట్టువంటి త్యాగాలు చేశారో నెమరు వేసుకో.

గుమ్మంలో కాచుకొని కూర్చున్న బామ్మ తీక్షణంగా చూచింది. ఆ చూపును తట్టుకోలేక ఆయన కొంచం వణికేడు.

నీ తల్లితండ్రుల ఋణాన్ని తీర్చుకోవాలంటే, వారి ఆజ్ఞలను శిరసా వహించటమే నీ కర్తవ్యం" ఇదీ బాబాయి వాదం.

"భార్యను సుఖపెట్టటం ప్రతి ఒక్కడి ధర్మం. నీజీవితంలో భాగం పంచుకొని, నీ కష్టనిష్ఠూరాల్ని భరిస్తున్న నీ అర్ధాంగిని యేడ్పించటమంత మహాపాపం మరొకటి లేదు. భార్య అంటే బానిస అనుకోవటం పెద్దపొరపాటు.

సృష్టి రహస్యం స్త్రీపురుషు లిద్దరిలో యిమిడివుందనే విషయాన్ని నీవు మరచావో, లేక నీకు తెలియదో నాకు అర్థమవటం లేదు. స్త్రీ పురుషుల్లో యే ఒకరు లేక పోయినా సృష్టి లేదు. ప్రపంచం అసలే లేదు. దీన్నిబట్టి వారిద్దరికీ సమాన ప్రతిపత్తివుందని నీవు అంగీకరించక తప్పదు. భార్యపై నీవు చేస్తున్నదంతా వెఱ్ఱివాదం. ఉదాహరణకు మాతృమూర్తిని తీసుకుందాం. తల్లి ఎవరు? తండ్రి భార్య. తల్లి లేకపోతే నీవూ లేవు. నేనూ లేను. మన తండ్రి నీ సిద్ధాంతాల ప్రకారం మనతల్లిని కేవలం దాసీగా చూచే పక్షంలో మన స్థానమేమిటి? నీ వెప్పుడైనా యీవిషయాన్ని ఆలోచించావా?

మన చెల్లెళ్ళవిషయంలో, వారికి అన్నివిధాలా గొప్పవాడిని, అంటే విద్యలోనూ, రూపంలోనూ, ధనంలోనూ, ప్రవర్తనలోనూ ఉత్తముణ్ణితెచ్చి పెళ్ళి చేయాలని మనమంతా ఆశిస్తాం. వారికి పెళ్ళయి, వారి భర్తలు నీ సిద్ధాంతాలదృష్ట్యా ప్రవర్తిస్తే నీ హృదయం యెటువంటి పరిణామాలకు దారి తీస్తుందో ఆలోచించు. అయితే భార్యపై మమకారంతో, తల్లితండ్రులను చులకనగా చూడమంటున్నానను కో నేవు. తల్లితండ్రులు దైవసమానులు. వారిఋణాన్ని యీజన్మలో తీర్చుకోలేము. అయితే తల్లితండ్రులతోబాటు, చిరకాలం నీ జీవితంలో భాగం పంచుకుంటున్న భార్య సుఖాన్ని గూడా దృష్టిలో పెట్టుకోవాలి.

నేను చేస్తున్న తప్పేమీ లేదు. నెలవగానే జీతం తెచ్చి యింట్లో అమ్మకు యిస్తున్నాను. ఆజీతం రాళ్ళలో యింటిఖర్చులకు పోను అమ్మ యెంత నిలవచేస్తున్నదో నాకు తెలుసు. అయినా దానినుండి ఒక్క చిల్లిగవ్వగూడా నేను ముట్టుకోవటం లేదు. వాళ్లు వీళ్లు సంతోషంతో యిచ్చే స్వల్ప పారితోషికాలతోనూ నా ఖర్చుల్ని గడుపుకుంటున్నాను. ఇదీ తప్పేనా?

స్త్రీ అన్న తర్వాత పూలు పెట్టుకోవాలని పౌడర్ రాసుకోవాలని అందంగా వుండాలని యేవేవో కోర్కెలు వుండటం సహజం. నా భార్యకోర్కెలను నేను తీర్చకపోతే యింకెవరు తీరుస్తారు? దానికి నేనేమో తెచ్చాననని, చిన్నపిల్లవాడ్ని మందలించినట్లు మందలించటం, యేదో పెద్ద తప్పు చేసినట్లు సిద్ధాంత రాద్ధాంతాలతో సాధించటం—అర్థంలేని వితండవాదం. ఇదీ నాన్నగారివాదం.

* * *

తల్లితండ్రుల సేవచేయటానికి భార్య ప్రతిబంధకమంటూ తను పెళ్లి చేసుకోనని, ఓ వేళ పెళ్ళిచేసుకున్నా, పెళ్ళాన్ని తన ఆశయాల ప్రకారం యెంతదూరంలో వుంచాలో అంతలోనే వుంచుతానని బాబాయి నిశ్చయించాడు.

ఇది జరిగిన కొంతకాలానికి బాబాయి డిగ్రీ పుచ్చుకొని ఉద్యోగంలో ప్రవేశించి, బామ్మ, తాతయ్యలతో బెజవాడలో కాపురం పెట్టాడు. బ్రహ్మచర్యాన్ని వదలనని ఆయన భీష్మించుకొన్నా, బామ్మ, తాతయ్యలపోరు పడలేక పెళ్ళి చేసుకోక తప్పిందిగాదు. పెళ్లయి ఒక సంవత్సరం గిర్రున తిరుగకముందే ఓ పిల్లవాడుకల్గాడు. వాడిపేరే రాధాయ్. అప్పుడే చిన్నత్తయ్య, పెద్దత్తయ్యల భర్తలకు బెజవాడ బదిలీ అవటంచేత, అంతాకలసి పెద్దయిల్లు తీసుకొని దాంట్లో కాపురం పెట్టారు. అసలు యీ సమిష్టికుటుంబమే బాబాయిపతనానికి కొంత కారణమయింది. పిన్ని అంత అసలు లేనివాళ్ల యింటినుండి రాకపోయినా, మొత్తంమీద బీదవాళ్ల యింటిపిల్లనే చెప్పాలి. ఆకారణంచేత అత్తయ్య లిద్దరూ పిన్నిని చిన్నచూపు చూడసాగారు—తమ భర్తలు రేపోమాపో గెజిటెడ్ ఆఫీసర్లవుతారనే ధీమాతో. రానురాను యింట పట్టి చాకిరీఅంతా పిన్నిపైబడి, ఆమె బ్రతుకు యింటి దాసీదానికంటే కనాకష్టమయింది. ఇంతెందుకు కొంతకాలమయినతర్వాత పనిమనిషికి స్వస్తిచెప్పారు వాళ్లు.

రాధాయ్ అందంగావుండి చూచేవాళ్లకు యెంతో ముద్దొచ్చేవాడు. అయితే లాభం యేమిటి? ఇంట్లోవాళ్లంతా వాడ్ని దూరదూరంగానే వుంచేవాళ్లు. ఒక్కరూ పిల్చి ఆదరించిన పుణ్యాన పోలా. ఓవేళ అత్తయ్యపిల్లల్తో ఆడుకుంటానికి వాడు

రచయితలకు మనవి

మాకు కథలు, గేయాలు, చిత్రాలు, ఫొటోలు పంపేవారు ఈ క్రింది అంశాలను గమనించ ప్రార్థన.

ప్రచురించని వానిని త్రిప్పిపంపగోరే వారు బుక్‌పోస్టుకు అవసరమైన స్టాంపులను, రచనలూ, చిత్రాలూ, ఫొటోలతోనే చేర్చిపంపాలి.

బుక్ పోస్టుకు అణా స్టాంపుకు తక్కువ కాకుండా పంపాలి.

రచనలను కాయితానికి ఒకే వైపున సిరాతో వ్రాసిపంపాలి.

ఫొటోలు కనీసం కార్డు సైజులో వుండాలి. నెగటివ్‌లు స్వీకరించబడవు.

చిత్రాలు ఇండియన్ ఇంకుతో వేసిపంపాలి. రంగుల చిత్రాలు స్వీకరించబడవు.

ప్రచురణ విషయాన్ని వెంటనే తెలియచెయ్యడం కష్టం.

నిరాకరించబడిన రచనలను త్రిప్పి పంపడానికి మాకు కనీసం ఒక మాసమైనా వ్యవధి అవసరం. ఫొటోలు, చిత్రాల విషయంలో యింకా ఎక్కువ వ్యవధి కావలసివుంటుంది.

ప్రచురించే వానిని గురించి ప్రచురించే ముందు మాత్రమే తెలియపరచగలము.

మాకు పంపిన రచనలను, ఫొటోలను, చిత్రాలను గురించి మా కార్యాలయం నుంచి ఎవ్విధమైన సమాచారమూ అందనిదే, వాటి ప్రతులను యితర పత్రికలకు పంపవద్దని ప్రార్థన.

రచయితలూ, చిత్రకారులూ, సహృదయంతో సహకరించగలరని విశ్వసిస్తున్నాము.

—సంపాదకుడు.

పెత్తే, వాణ్ని ఎగతాళిపట్టించి, తన్ని తరిమేసేవాళ్లు.

కొన్ని సంవత్సరాలక్రితం వేసవి శలవులకు యింటికివెళ్లి, అమ్మ ఎంతగానో చెప్పటంవలన బెజవాడవెళ్ళాను బాబాయిని చూద్దామని. ఇల్లంతా పెళ్లిల్లులా కళకళలాడుతున్నది. నే నక్కడికి వెళ్లేటప్పటికి పిల్లలంతా కలసి బంతి ఆడుకుంటున్నారు. నన్నుచూచి, ఆటఆపి, నా చుట్టూ మూగారు యేమైనా తెచ్చివుంటానని. నేను తెచ్చిన చాక్లెట్లు, బిస్కట్లు, అందరికీ పంచుతూ రాధాయ్ యేడని అడిగాను.

అప్పుడే రాధాయ్‌గూడా వచ్చాడు. "నీ వెందుకు వచ్చావురా? రావద్దని నీకు చెప్పలా. పోతావా పోవా, మెడబట్టి గెంటమంటావా," చిన్నత్తయ్య కొడుకు వాడిమీదకు లేచాడు. "వెధవల్లారా, వాడంటే మీకెందుకురా కసి. వాణ్ని రానివ్వండి," అన్నాను నేను. కాని రాధాయ్ అక్కడ లేడు. వీళ్లంతా తనను తంతారనుకున్నాడో, యేమో, చల్లగా జారుకున్నాడు.

"వాడి భాగం నాకివ్వు బావా, వాడికి నే నిస్తాలే," అన్నాడు సూరి నవ్వుతూ.

"మీరేమీ యివ్వక్కర్లలేదులే. నేనే యిస్తాను," అన్నాను నేను.

"యెవరిచ్చినా, అది మానోట్లో కొచ్చేదేలే," అని నవ్వారు అంతా.

నాకు కోపంవచ్చింది. అందర్ని కసిరి, రాధాయ్‌ని కేక వేశాను.

"ఛీ! ఛీ! ఆ వెధవకు చాక్లెట్లు యివ్వటమేమిటి? వా డెప్పుడైనా చాక్లెట్లుముఖం చూచాడా," అని పెదత్తయ్య కూతురుతో నవ్వుతున్నాడు సూరి. ఇంతలో రాధాయ్, నా కేక విన్నాడనుకుంటాను, బిక్కుబిక్కుమంటూ వచ్చాడు. వాడిని చూడగానే నాకు నిజంగా యేడుపొచ్చింది. వాడి వీపు తట్టి, చాక్లెట్లు యిచ్చి, లోపలికి తీసుకెళ్ళాను.

స్నానంచేసి, పిన్ని చేతి భోజనం సుష్టుగా ఆరగించి, ప్రయాణపు బడలిక తీర్చుకున్న తర్వాత ఇంటివిషయాల్ని అత్తయ్యలతో ముచ్చటించాను. బాబాయి క్యాంపు వెళ్లాడట. రెండు మూడురోజుల్లో వస్తాడని చెప్పారు. అందరూ ఆంత్రోయింతో సంతోషంగా వున్నారు, ఒక్క పిన్నితప్ప. పిన్ని తెల్లగా పాలిపోయి బలహీనంగా వుంది. మధ్యాహ్నం అందరూ నిద్రపోతుండగా పిన్ని ఒక్కత్తే వరండాలో కూర్చుని యేమిటో ఆలోచిస్తున్నది. దగ్గరగావెళ్ళి, "యేం పిన్నీ, ఒంట్లో కులాసా లేదా, నీరసంగా కన్పిస్తున్నావు," అని అడిగాను.

"నేనా! యేంలేదు నాయనా," అని ప్రత్యుత్తరమిచ్చింది, తన కష్టాల్ని గురించి ప్రపంచంలో విచారించేవాళ్లెవరైనా వున్నారా అనే ఆశ్చర్యంతో.

"చాలా నీరసంగా కన్పిస్తున్నావు. కొంతకాలం విశ్రాంతి తీసుకోగూడదూ. అమ్మ నిన్ను చూడాలనుకుంటున్నది. ఇంటికి వెళ్దాం. రారాదూ," అని అన్నాను. ఆమె యేమి చెప్తుంది? కాలి బొటనవ్రేలితో నేలను రాస్తూ, క్రిందకు చూస్తూ మౌనం వహించింది. ఆమె కళ్లల్లో నీళ్ళు తిరిగాయని క్రిందబడ్డ రెండు కన్నీటి బిందువులే సాక్ష్యమిస్తున్నవి. ఇంతలో యెవరో వస్తున్న చప్పుడు కావటంవలన, పనుంది బాబూ, అంటూ వెళ్ళిపోయింది. ఈ నరక కూపంలో యెందుకు పడ్డావమ్మా అని మనస్సులో అనుకుంటూ పిన్ని వెళ్లినవైపే చూస్తూ అట్లాగే మ్రాన్పడిపోయాను.

"విశ్రాంతి!"—పాపం పిన్నికి విశ్రాంతి కూడానా! నేను అక్కడవున్న నాల్గురోజులూ పరీక్షగా చూచాను. పాచిపని, అంట్లు తోమటం పిన్నే చెయ్యాలి. వంట బాధ్యతంతా పిన్నిదే. బామ్మకు యేమి కావాలన్నా పిన్నికే పిలుపు. మంచంలో కీళ్ళనొప్పుల్తో బాధపడుతున్న తాతయ్య భారం గూడా పిన్నిపైనే. ఇన్ని పనులు చేస్తున్నప్పటికీ ఆమెకు సాధింపులు తప్పవు. అత్తయ్యలిద్దరూ ఏకమయి, ఆ పని సరిగా చేయలేదని, ఈపని సక్రమంగా లేదని, పులుసులో కారం లేదని, పచ్చడిలో ఉప్పు లేదని, నానాతిట్లు తిట్టేవారు. కాని పిన్ని అన్నిటినీ ఓర్పుతో సహిస్తూ, పల్లెత్తుమాట అనేది కాదు. పగలంతా వీళ్ళ సేవతో గడచిపోతే రాత్రిళ్లు పసిపిల్లవాడి పోరుతో జాగారం. ఆమె, రోజురోజుకు నీరసించిపోతుందంటే పోదూ. కష్టనిష్టూరాల్ని హృదయంలో జీర్ణించుకోవటమంటే సామాన్యమా? సమిష్టి కుటుంబంలో, అర్థంలేని లక్ష్యాలతో పతనమనే గమ్యానికి ప్రయాణమవుతున్న మహానుభావుని భార్య గతికి పిన్నిని ఉదాహరణగా తీసుకోవచ్చునటంలో అతిశయోక్తేమీ లేదు. పిన్ని ఆరోగ్యాన్ని గురించి బాబాయికి చెప్పాదామనుకున్నా.

ఆ సాయంకాలం బాబాయి క్యాంపు నుండి వచ్చి, యింట్లో చెప్పారనుకుంటాను. నేనున్న గదిలోకి వచ్చాడు. ఆయన్ను చూడగానే ఆశ్చర్యమేసింది. ముఖంపై ముడుతలు, ముప్పై అయిదేండ్ల ఆయన వయస్సుకు మరో పదిహేనేండ్లను కలుపుతూ, అణుమాత్రం గూడా సుఖం లేదని విప్పి చెప్తున్నవి.

"అప్పుడే ముసలివాడివయిపోతున్నావేం బాబాయి? ఆఫీసు పని ఎక్కువగా వుండేమిటి?" అని అడిగాను.

"ఏం లేదోయ్, వేసవికాలం,-ఎండలు-వేడి. బెజవాడ సంగతి నీకు తెలియందేముంది. అదీ గాకుండా యీ యెండల్లో క్యాంపులు," అని ముక్తసరిగా జవాబిచ్చి, సంభాషణ వేరే విషయంపైకి మళ్లించాడు. కాని ఆయన కళ్ళు యథార్థాన్ని బట్టబయలు పరుస్తున్నవి. బామ్మతో వుండటమంటే మాటలా!

నాకు తెలుసు బాబాయి హృదయంలో భీకర సమరం రేగిందని. ఓవైపు పిన్ని-రాధాయ్. మరోవైపు బామ్మ, తాతయ్య.

పిన్ని ఆరోగ్య ప్రసక్తి రాగానే, తనకు పెళ్లామంటే నిర్లక్ష్యమన్నట్లుగా, "యేం లేదురా. వేడిచేసిందనుకుంటాను. నాలుగైదు రోజుల్లో తగ్గిపోతుందని డాక్టరు చెప్పాడులే. ఇంతకూ నీవు డాక్టరయ్యేది యెప్పుడోయ్?" అని అడిగాడు. పిన్ని ఆరోగ్యవిషయంలో ఆయనకు కుతూహలం వుంది. కాని తనకు పట్టనట్లు నటించాలని ప్రయత్నం. ఆయన మనస్సుకు కష్టం యెందుకు కల్గించాలని, ఆ విషయాన్నంతటితో ఆపి స్వవిషయాలపైకి మళ్ళించాను సంభాషణను.

★ ఆత్మవంచన ★

ఆ సాయంత్రం రాధాయ్ నేను సినిమాకు వెళ్లిరావటం మిగిలినవాళ్లందరకూ కష్టం కల్గించింది. వాళ్లంతా రాధాయ్‌వైపు కోపంగా చూశారు గాని నేనుండటంవలన యేమీ అనలేకపోయారు. ఆ రాత్రి రాధాయ్ నా ప్రక్కలోనే పడుకొని, కొంచెంసేపు వాటిని వీటినీ గూర్చి అడిగి తెలుసుకొని నిద్రపొయ్యాడు. రాధాయ్ గొప్ప తెలివికలవాడు. వాడి ముఖంలో యేదో తేజస్సువుంది. పిన్ని యేనాడైనా సుఖానికి నోచుకుంటే అందుకు వీడే కారణమవ్వాలి. పిన్ని, రాధాయ్, బాబాయ్‌ల పరిస్థితినిగురించిన ఆలోచనలతో రాత్రి చాలాసేపు మెలుకువతో వుండటంవలన, ప్రొద్దుట కొంచెం ఆలస్యంగా లేచాను. నిద్రలేచేటప్పటికి చిన్నత్తయ్య దొడ్లో యెవరిమీదో అరుస్తున్నది. దొడ్లోకివెళ్లాను. పిన్ని భావివద్ద తలవంచుకొని కూర్చున్నది. "సూరిని కొట్టమని కొడుక్కు బోధించింది పాపిష్టిముండ. యేమాత్రం అవకాశం దొరికినా యీ కుటుంబాన్ని నాశనం చెయ్యాలని దీని వుద్దేశ్యం," అని యిష మొచ్చినట్లు తిడుతున్నది చిన్నత్తయ్య. రాధాయ్‌ని పిల్చి అడిగాను విషయమేమిటని. సూరి కాలు జారిపడి తను కొట్టావని పితురు చెప్పాడట. ఈ విషయాల్లో నా తల దూరిస్తే పిన్నికి మేలుకు బదులు కీడే జరుగుతుంది. నాలుగురోజు లుండిపోయేవాణ్ని నేను. జీవితమంతా యిక్కడే గడపాలి పిన్ని. చిన్నత్తి తిడుతున్న తిట్లకు పిన్నితోబాటు నేనుగూడా లోలోపల యెంతగానో యేడ్చాను. ఇంతలో నాన్నగారినుండి వెంటనే రావలసిందని ఉత్తరం రావటంవలన యింటికి ప్రయాణమవక తప్పింది కాదు. వెళ్లేటప్పుడు పిన్నిని చాటుగా పిల్చి, ఓదార్చి, ధైర్యంచెప్పి, రాధాయను బజారువరకూ తీసుకొని వెళ్లి, వాడికి చాకెల్లు, బిస్కట్లు కొనిపెట్టి చేతిలో రూపాయిచ్చాను. రూపాయి చూడగానే వాడి ముఖం ఆనందంతో వికసించింది.

ఇది జరిగిన మూడు సంవత్సరాలనంతరం బెజవాడ వెళ్ళటం తటస్థించింది.

నేను బాబాయి గారింటికి వెళ్లేటప్పటికి విషాదవార్త చెవినిపడింది. పిన్ని, బాబాయి యింట్లో లేరు. రాధాయ్‌కు జబ్బుచేయటంవలన హాస్పటల్లో చేర్చారని, వాడివద్దే పిన్ని, బాబాయ్ వున్నారని తెలిసింది. హాస్పటలుకు పరుగెత్తాను. నన్ను చూడగానే బాబాయ్ కళ్లనీళ్లు పెట్టుకున్నాడు. పిన్ని తలబాదుకుంది. బాబాయ్ చెప్పాడు. రాధాయకు కడుపులో వ్రణం లేచిందట, రెండు సంవత్సరాలనుండీ కడుపులో నొప్పని వాడెంత మొత్తుకున్నా యెవరూ పట్టించుకోలేదట. ఈమధ్య బాధ తీవ్రమయి, పెడబొబ్బలు పెట్టూ, కిందబడి దొర్లుతుంటే గవర్నమెంటు హాస్పటల్‌కు తీసుకువచ్చారు. బాధ మర్చిపోవటానికి డాక్టరు మందు యిచ్చాడనుకుంటాను; రాధాయ స్పృహలేకుండా పడివున్నాడు. సర్జన్‌ను కలుసుకొని కర్తవ్యమేమిటని అడిగాను. వ్రణం ముదిరిందని, రోగి జీవించే ఆశలు లేవని ఆయన పెదవి విరచాడు.

మరుసటిరోజుసాయంత్రం సూర్యభగవానునితోబాటు రాధాయ్ గూడా అస్తమించాడు. ఆరోజంతా పిన్నిని, బాబాయ్‌ని ఓదార్చటానికి యెవరికీ శక్యమవ్వలా. అత్తయ్యలు, బామ్మ పూరడింపుగానైనా ఒక్కమాట మాట్లాడలా. వాళ్ళిద్దరినీ ముసలితనంలో ఆదుకో గలఆధారం వాడొక్కడే. ఆ ఆశాకిరణం నిరాశాంధకారంలో మునిగిపోయి ప్రయాసతోకూడిన ఆవేదనమాత్రం మిగిలింది వాళ్ళకు. తన ఊపిరి అనంత విశ్వంలో కలిసిపోతుందనగా, రాధాయ్ వాళ్ళమ్మనుపిల్చి "ఏడ్వబోకమ్మా. నీవేడిస్తే యెట్లా? నీ ఆరోగ్యం యెంత పాడయిందో చూడు. నాకోసం నీవు దిగులుపెట్టుకొని ఆరోగ్యం చెడగొట్టుకోవద్దు" అని అంటూ, తల్లికి తండ్రికి తుది నమస్కారం చేసి కళ్లు మూశాడు.

పిన్నిదుఃఖం అంతింతగాదు. భర్త తనపై వీసమెత్తయినా కరుణ చూపక పోవటంవలన ఆశలన్నీ కొడుకుపై పెట్టుకొని జీవించింది. ఇంట్లోవాళ్ళంతా యేకమై, యెన్ని సూటిపోటిమాటలన్నా, యెన్ని బాధలు పెట్టినా భరిస్తూ కొడుకు పెద్దవాడయి తననీ దాస్య బంధంనుండి విముక్తి చేస్తాడని కలలు కంది. కాని కలలు కల్లై భవిష్యత్తు చీకటయింది.

పోయిన కొడుక్కై బెంగతో నిద్రాహారాలు లేక రాత్రింబవళ్ళు యేడుస్తూ ఒకనాడు హఠాత్తుగా హృద్రోగంవలన పిన్ని మరణించింది.

పిన్ని చనిపోవటంతో సమిష్టి కుటుంబంలో అంతఃకలహాలు రేగినవి. ఒకరిపై ఒకరు అధికారం చలాయించాలనుకోవటం, దానిపై ముక్కు విరుపులు, మూతివిరుపులు, ఆడవాళ్ళ పోట్లాటలు మొగాళ్ళవరకూ పోయి చేతులు చేతులు కలసేంతవరకూ వ్యవహారం ముదిరింది. ఒకరిపై ఒకరికి ద్వేషం ప్రబలింది. ఇదే సమయంలో తాతయ్య మరణించాడు. సమిష్టి కుటుంబం విచ్ఛిన్నమయి, యెవరికి వారు వేరు కాపురాలు పెట్టారు. సమిష్టికుటుంబానికి అలవాటుపడ్డ బాబాయికి ఒంటరిగా జీవించటం దుర్భరమయింది. యెవరికోసమైతే తన సుఖాన్ని త్యాగం చేశాడో, ఆ బామ్మగూడా బాబాయిని విడిచి చిన్నత్తయ్య కుటుంబంతో కలిసిపోయింది.

రెండుసంవత్సరాల తదనంతరం బాబాయిని కలుసుకునే అవకాశం కల్గింది. ఆయన యిదివరకటియింట్లోనే పైభాగంలో వుంటున్నాడు. కేక విని మెట్లు బరువుగా దిగుతూ కిందికి వచ్చాడు.

"బాబాయ్!" కంటిముందు ముసలివాణ్ని చూచి ఆశ్చర్యచకితుణ్నయ్యాను.

ఆయనతలంతా నెరసింది. ముఖం బాగా ముడతలు పడింది.

వణుకుతూ నాదగ్గరగా వచ్చి, తన కళ్లజోడు వెనకభాగంనుండి యెవరా అన్నట్లు తీక్షణంగా చూచి, "నీవేరా", అన్నాడు. ఆయనకంఠం రుద్ధమయింది. ముఖంలో విచారం తాండవమాడుతున్నది. మళ్లా ఒకసారి పరికించాడు. గత స్మృతులన్నీ తలపుకు వచ్చినవి కాబోలు, పై పంచతో కళ్ళు తుడుచుకున్నాడు.

కుశలప్రశ్నల అనంతరం బాబాయి నన్ను పైకి తీసుకొని వెళ్లాడు. మంచంపై కూర్చుని నన్ను కూర్చోమని సౌంజ్ఞ చేశాడు. ప్రక్కనే కూర్చున్నాను. ఇద్దరం కొద్దిసేపు మౌనం వహించాం.

బాబాయి నిశ్శబ్దానికి భంగం కల్గిస్తూ, "రాధాయీ, మీ పిన్ని కోపంతో నన్ను

(54 వ పేజీ చూడుడు)

పిగిలి పిట్ట

స్వభావసిద్ధంగా సంక్రమించిన సహజ ప్రవృత్తులు కూడా ఒకొక్కప్పుడు వ్యక్తిత్వంలో మరుగు పడిపోవడం కద్దు — నేననేది మనుష్యుల్లోనే కాదు, మనుష్యేతర ప్రాణుల్లో కూడా. మనుష్యుల్లో సహజ ప్రవృత్తుల సంయమనం ఉంటుందంటారు; ..ఇతరులు చెప్పగా వినడమే గాని నిజంగా ఉన్నదా అంటే నేనూ చెప్పలేను అయితే, మొత్తం మీద చాలా ప్రాణుల్లో,...ఇంచుమించు అన్ని ప్రాణుల్లోను ప్రధానమైన సహజ ప్రవృత్తి ఏదోవిధంగా బ్రతకడమే అని మాత్రం చెప్పొచ్చనుకుంటాను ప్రతి ప్రాణికి ఇతర ప్రాణులనుండి, ప్రకృతి శక్తులనుండి తనను తాను కాపాడుకోనడానికి స్వభావసిద్ధమైన 'ఏదో ఒక ఆత్మరక్షణ విధానం ఉంది. పిగిలిపిట్ట స్వభావమేమిటో నాకు బాగా తెలియదు నేను దాన్ని గురించి పరిశోధనలు చెయ్యలేదు సరికదా, పుస్తకాల్లో కూడా ఎక్కడా చదవలేదు. అవి కూడా చివరకు చచ్చిపోతాయని మాత్రం నాకు తెలుసు. ఏదో విధంగా తామరతంపరగా పుడుతూ నూ ఉన్నాయి అయితే, పిగిలిపిట్ట గుడ్డును గాని, పిల్లనుగాని నేను ఇంతవరకు ఎక్కడా కని విని యెరుగను.

అసలు బాగా ఎదిగిన పిగిలి పిట్టే చాలా చిన్నది. ఇక దానిగుడ్డు అద్భుతమైనదై, ప్రపంచంలోని విచిత్ర సూక్ష్మ వస్తువులలో జమకట్టదగినదై ఉండాలి. ఒకవేళ ఆపిట్ట గుడ్డులోనుండికాక, మరోవిధంగా ప్రపంచంలో అవతరిస్తూంటే మాత్రం, పాఠక మిత్రులు నన్ను క్షమించాలి

పిగిలిపిట్ట మనం విశ్వసింపజాలనంతటి అపారదూరాలకు, మనం భావించలేనంత స్వల్పశక్తితో ఎగిరిపోగలదనే లోకప్రతీతి ఒకటిమాత్రం నేను విన్నాను. అంతశక్తి దానికి ఎక్కడినుంచి వచ్చింది? కేవలం ఉత్సాహశక్తే నేమో!...వాస్తవానికి పిగిలి పిట్టల్లోని ఉత్తమగుణాలనుగురించి నాకు తెలిసిన సంగతులన్నీ నేను స్వయంగా వాటినిచూచి గ్రహించినవి. పూలు బాగా [illegible], పూలపరిమళాలే సర్వత్ర వ్యాపించి ఉండేరోజుల్లో, ప్రొద్దు పొడవగానే పిగిలి పిట్టలు స్వైరవిహారానికి బయలుదేరతయి. ఆ సుగంధదినాల్లో మెరుపుతీగ చివర వ్రేలాడే ఆశ్చర్యకరమైన ఏదో విచిత్రవస్తువులాగో, లేక బాగా విచ్చిన ఏ పెద్దపూవుమీదో, లేదా చిన్న పూవుల పెద్దగుత్తిమీదో నాకు ఆ పిట్టదర్శనం కాకుండా సాధారణంగా ఒక్కరోజు కూడా గడవదు. లేకపోతే, ఉత్సాహోద్వేగాలను కలిపి కట్టిన పూబంతిలాగో, లేక విలక్ష్యము, ఏ కారణమూ లేకుండా రంయ్‌న పోతూన్న బాణంలాగో ఎక్కడో ఒకచోట నాకా ప్రాణి ప్రత్యక్షం కాకతప్పదు. ఆవిహారానికి లక్ష్యమంటూ ఏదైనా ఉన్నదంటే,- తనలోని జీవశక్తిని ప్రకటించడమో, ప్రదర్శించడమో అయి ఉండాలి అలాంటి, అంత సున్నితమైన, అంత అద్భుతమైన, అంత ఉద్విగ్నమైన ప్రాణికి పిల్లలు కనడం ఆత్మరక్షణ, సహజప్రవృత్తులను వినియోగించుకోనడంలాంటి సామాన్య కార్యకలాపాలకు తీరుబాటు దొరకడమే చాలా దుర్లభం. అయినా సరే, గమత్తుగా మళ్ళి, దైవం రక్షించి ఆ పూలకారు రోజులు వచ్చాయంటే,. దాంతోపాటే పిగిలిపిట్టలు కూడా ఎక్కణ్ణుంచో పిలపిల్లాడుతూ చక్కా వచ్చేస్తాయి

శేనీ విషయం చెప్పకుపోతూంటే, అసలు ఒకొక్కజాతి ప్రాణుల్లో సహజ ప్రవృత్తి పనిచేయకుండానే పోతుందేమో అనిపిస్తూంది. ఇలాంటి ప్రాణులు ఇంకా కొన్ని జాతులవి, లేక అనేక జాతులవి కూడా ఉన్నాయేమో! ఒకజాతి పక్షులన్నీ, కేవలం బ్రతికి ఉండగలిగే నిమిత్తం, లేదా చలిచావులనుండి తప్పించుకొనడం కోసం [illegible] ఎక్కడికో ఉడాయిస్తున్నా, అందులో ఏదో ఒక ప్రాణి అలా వాటితో వెళ్లనిది కూడా అక్కడక్కడ ఒకొక్కప్పుడు కనిపిస్తూంటుంది అది వాటితో వెళ్లకపోవడానికి కారణ - మేమిటంటే మాత్రం నేను చెప్పలేను అదొక కలతిక్క రకమైనా కావచ్చు. లేదా దానికి వేరే ఘనమైన ఇతర కారణాలేవైనా ఉన్నా ఉండవచ్చు. ఉదాహరణకు . తన జాతిలో మరొక (బహుశః మరణించిన) జీవిపట్ల గాని, ఒక ప్రదేశంపట్లగాని గాఢమైన మమకారమే అందుకు కారణం కావచ్చు. లేక, దాని మూర్ఖత్వమో, మొండిపట్టుదలో కూడా హేతువులు కావచ్చు అయితే, దాన్ని ఇదమిత్థమని నిర్ధారణచేసి చెప్పడం మాత్రం కష్టం.

* * *

వెనక, కాలిఫోర్నియాలోని మా ఫెస్నో పరిసరాల్లో ఒక పిగిలిపిట్ట ఉండేది. అది ఒక శీతకాలంలో ఆప్రాంతాన్ని విడిచి పెట్టి పోలేదు.

దాని చిత్రకథ అంతా మీకు జరిగినది జరిగినట్టు చెప్పేస్తాను.

* * *

మా యింటికి ఎదురుగాఉన్న యింట్లో ఇంచుమించు గుడ్డివాడనే చెప్పదగిన డిక్రాన్ తాత ఉంటూఉండేవాడు. ఆయనకు ఎనభై యేళ్లు పైబడ్డయి. ఆయన భార్య ఆయనకన్న ఏనాలుగైదేళ్లోమాత్రం చిన్నదై ఉంటుంది వాళ్ళ యిల్లు బయటికి ఎంత సామాన్య గృహంలాగ కనిపిస్తుందో లోపల అంత పరిశుభ్రంగా ఉండేది. ఇక డిక్రాన్ తాత పెరటితోట ప్రపంచంలో అలాంటి తోటలన్నిటికి మచ్చుతునకలాంటిదని చెప్పవచ్చును. మొక్కలు, పొదరిళ్లు, చెట్లు.....అన్నీ చెమ్మగల ఆ నల్లరేగడి నేలలో ఏపుగా, బొదుగా, దురుగ్గా పెరిగిపోతయి డిక్రాన్ తాత ఆ తోటను కన్న బిడ్డలా పెంచుకుంటున్నాడు. గగనవిహారం చేసే ప్రాణు లన్నిటికి ఎడారిలాంటి ఆ ప్రాంతమంతటిలో ఆ తోటంటే అమిత

(53-వ పేజీ చూడండి)

న్యాయ నిర్ణయం

[సమాజంలో స్త్రీ చాలా హీనంగా చూడబడుతున్న రోజులవి. వానలు కురవక పోతే స్త్రీలు నీతితప్పి వ్యవహరించారని భావించబడిన కాలమది ధర్మనిర్వహణ బాధ్యతంతా మహిళలదేనన్న ధర్మం సమాజంలో విశేషంగా అమలులో వుండడం చూడలేక చార్వాకఋషి సతీసమేతంగా దేశం చూడడానికి బయలుదేరి ఒకనాటి సాయంకాలం ఒక అడవి చేరుకొంటాడు]

చార్వాకుడు: దేవీ...

చారిణి. దూరాన ఏదో కలకలం

చార్వా అవును ఇది అడవి కాని జనపదం కాదు జనపదంలోవుండే ప్రశాంత వాతావరణం .

చారిణి అడవిలోకూడా బాధలుంటవా?

చార్వా. బాధలు అడవిలో లేవు మన హృదయాలలో, మన ఆలోచనలలో బాధలున్నాయి

చారి: మన ఆలోచనలు ఈ బాధలకు కారణాలా? అంటే .

చార్వాకుడు ఆలోచించే తీరునుబట్టె మన బాధ లుంటవి

చారి అమ్మయ్యో. సింహగర్జన పొద్దు వాటారిపోతున్నది

చార్వా అవును. భయపడవలసిన సంగతే బోయలు మృగరాజును తరుముకు వస్తున్నారు అదిగో ఆ కనిపించే వెలుగే ఈ బోయల నివాసమనుకొంటాను ఈ ప్రమాదం తప్పితే ఈ రాత్రి అక్కడ గడుపుదాం

[మళ్ళీ సింహగర్జనలు, డప్పులమోత బోయలు అటూ యిటూ పరుగెత్తుతున్న కలకలం.]

చార్వా: సింహమిటే వస్తున్నది చారిణీ ఆ చెట్టెక్కుదాం పద మృగరాజు వేట చూద్దాం

బోయనాయకుడు. ఇంతకూ సింగ మేడ పొంచివుండాది?

బోయలు ఒక్క సింగమే కాదు దొరా సింగికూడా అల్లదిగో ఆ పొదలో పొంచి వుండాది

బోయనా: ఏందీ రెండా? ..

వృద్ధబోయ: ఒక్క మనవి దొరా.

బోయనా (ముందుకు పోబోయి కొంచె మాగి) ఏందీ తొరగా సెప్పు

వృద్ధబోయ మరేం లేదు దొరా. ముందర సింగినెయ్యాల లేకుంటే

బోయనా అట్లనే, ఇదిగో పోతుండా ఆ పొగకాడ అందరూ కాయండి. ఈ దెబ్బతో నేనో సింగో తేలాలి

[బోయలు పరుగున పోయి పొదను చుట్టుముట్టిన సవ్వడి సింగీ భూమ్యాకాశాలు బద్దలయ్యేట్టు గర్జిస్తుంది నాయకుడు బల్లెం విసరగా సింగి పెద్దపెట్టున గర్జిస్తూ నేల గూలుతుంది ఆతరువాత బోయలు కేసరిని చంపుతారు]

ఎ. యస్. అవధాని

బోయనాయకుడు అబ్బ ఎన్ని తిప్పలు పెట్టింది? పొద్దుటాలనుంచి తిప్పి తిప్పి . అబ్బో చాలా పెద్దమెకరాజు కాళికమ్మోరికి పెద్దసంబరం చెయ్యాల

వృద్ధబోయ దొరా యారో జడలాళ్లు ఆ చెట్టుమీదుండారు

మరోబోయ జడలోళ్ళా? మంత్రాలోళ్ళా?

(అంతలో చార్వాకుడు సతీసమేతంగా చెట్టు దిగి వస్తాడు)

బోయనా నమస్కారం దొరా

(మిగతా బోయలు కూడా నమస్కరిస్తారు)

చార్వా లేవండి నాయనలారా నమస్కారా లెందుకూ? నేనూ మీవంటివాణ్ణే లేవండి

బోయనా ఏందీ మావంటివాళ్లా . కానే కాదు క్షమించాలి క్షమించాలంటేనే లేస్తాం

చార్వా లేవండి నాయనలారా? ఇందులో క్షమించవలసిందేమీ లేదు నేనూ మీవంటివాణ్ణే దేశం చూద్దామని ఈయమ్మను వెంట పెట్టుకొని బయల్దేరా.

బోయనా: ఈ రేతిరికి మా పల్లెలో పూరి బియ్యం పుట్టతేనె అరగించాలె అమోచ సంబరం చూడాలె

చారా ఈరాత్రికి మీ పల్లెలో నే వుంటాం పదండి నాయనా ..

2

[మర్నాటి వుదయం]

చారిణి ఆస్తికంలో నమ్మకం లేకపోయినా యీ స్నాన సంధ్యాదులు తపోనిష్ఠ తప్పవా?

చార్వా స్నానం ఆరోగ్యదాయకం తపోనిష్ఠ అంటే మనోనిగ్రహం; ఆత్మసంయమనం అంటే ఆలోచనలను, మేధాశక్తిని మనస్సును ఒక దోవన నడిపించడానికుపకరించేదన్న మాట

చారిణి దేవుడనేవాడుగాని, ఈశ్వరశక్తి అనేదిగాని లేనప్పుడు ఈ ఆత్మసంయమనం, ఆచారం, నిష్ప్రయోజనం కావా?

చార్వా ఆత్మసంయమనంకొరకు, మానవులను మానవులుగా తయారుచెయ్యడానికే దైవత్వమేర్పడింది ఆరోగ్యంగావుంటుంది స్నానం చెయ్యమంటే మానవులు వినరని స్నానంచేస్తే దేవతలకు సంతృప్తి కలుగుతుందన్నారు పైగాస్నానసమయంలో కొందరు దేవతలకు అర్ఘ్యం విడమన్నారు

చారి మీ రెంత చెప్పినా యీ కర్మభూమినుంచి అంత సులభంగా దైవత్వం వైదొలగదు.

చార్వా: ఆ విషయం గురించి నేను బాధపడడం లేదు

(అంతలో బయట నేదో కలకలం బోయదొర లోనికి వస్తాడు)

బోయదొర నమస్కారం దొరా

చార్వా విశేషాలు ఏమిటి నాయనా. అటు చూడు వాళ్ళందరు ఇంత పెందలకడనే ఎక్కడికి అంత హడావుడిగా వెళుతున్నారు

బోయదొర కాళికమ్మోరి గుడికాడ పంచాయితీ దొరా మీరుకూడా ఓ పంచాయితీ పెద్దగా వుండాలె

చార్వా పంచాయితీ తీర్పా? ఏ విషయం గురించి? గ్రామపెద్దలు లేరా? గ్రామ పౌరోహితులూ, గురువులూ లేరా?

బోయనా ఆ అందరుండారు. మీరు మాత్రం మావూరి మనుషులా? మా పెద్దలందరికి తెల్సిందిలే మీరు చార్వాకమహర్షులంట ధర్మశాస్త్రం బాగా చదివినోరంట మీరు రాక తప్పదు మీకోసమే వచ్చా

చార్వా మరి మీ పంచాయతీకి ఈమె కూడా రావచ్చా? ఈమె లేనిది నే నెక్కడికీ రాను

బోయనా ఓ అట్లనే తీసుకురా.

చార్వా: మరి విచారణ ఏ విషయం గురించి?

బోయవా: మావూళ్లో రాసింటోరి రతనాలు రాజుగారితో యుద్ధాని కెల్లాడు. అయిదేండ్లవుతుందాక. అడి ఇల్లాలు ఇంటి కాడ దోవ తప్పిందని దొరా.

చార్వా: నీదే చిక్కొచ్చే.....అయితే నిన్న వేటలో ఆడ సింహాన్ని ముందరెందుకు చంపారు.

బోయవా: అదో సిటకా దొరా. కోనలో సింగీ సింగడూ కల్సుంటే ముందర సింగిని చంపాల. లేకుంటే ముందర సింగాన్ని చంపితే సింగి వాని వాసనంతా మటుమాయం చేసిందన్నమాటే. సింగి కంతకోపం దొరా. ఆడదానికైతే నే అంత ఉక్రోషం వుండాది. ఇక పదండి దొరా.

[కాళికాలయ ప్రాంగణం. చాలామంది కూర్చొని వుంటారు. ఎత్తైన అరుగువంటి రాతిమీద గ్రామపెద్ద కూర్చొని వుంటాడు. ఓ పక్కన ఓ ఆడమనిషీ మరో పక్కన ఒక కుర్ర యువకుడూ నుంచొనివుంటారు.]

గ్రామపెద్ద: ఇక విచారణ ప్రారంభించవచ్చా?

గ్రామస్థులు: సిత్తం...సిత్తం...కానివ్వండి.

గ్రామపెద్ద: రత్నాలు భార్య రాగిణి అనే యువతి సభకు వచ్చిందా?

గ్రామసేవకుడు: వచ్చింది దొరా.

గ్రామపెద్ద: రత్నాలు సభకు వచ్చాడా?

గ్రామసేవకుడు: సిత్తం దొరా వచ్చినాడు.

గ్రామపెద్ద: రత్నాలూ?

రత్నాలు: పెద్దలకు నమస్కారాలు.

గ్రామపెద్ద: రాగిణి నీ భార్యే... అవునా?

రత్నాలు: అవును.

గ్రామపెద్ద: నువ్వు యుద్ధంలోకి వెళ్ళి అయిదేండ్లయిందికదూ?

రత్నాలు: అవును.

గ్రామపెద్ద: ఈలోగా ఒక్కసారికూడా నువ్వు ఇంటికి తిరిగిరాలేదు.

రత్నాలు: నిన్ననే వచ్చాను.

గ్రామపెద్ద: నీభార్య ఈరాగిణి ఇప్పుడు గర్భవతి అవునా?

రత్నాలు: అవును...చాలా సిగ్గుచేటు.

గ్రామపెద్ద: ఈమె...ఈరాగిణి నువ్వు లేనప్పుడు పరపురుషుని కలిసి నీతి తప్పింది. అందుచేత కులట అయింది. పరంపరాగత ధర్మం ప్రకారం ఈమెకు మరణశిక్ష విధించాలి. ఇది నీకు సమ్మతమేనా?

రత్నాలు: పెద్దల చిత్తం.

గ్రామపెద్ద: నువ్వు వెళ్ళి యథాస్థానంలో వుండు. పిలిచినప్పుడు తిరిగి రావాలి. (మీసాలు సవరించుకొని) రాగిణీ.

రాగిణి: చిత్తం దేవా.

గ్రామపెద్ద: రత్నాలు నిన్ను అగ్ని సాక్షిగా వివాహమాడాడుగదా?

రాగిణి: అవును దేవా.

గ్రామపెద్ద: అతడింటలేని సమయాన నువ్వు మరోపురుషుని చేరి కామవాంఛ తీర్చుకొన్నావుకదా?

రాగిణి: (భయంతో వణుకుతూ) అవును.

గ్రామపెద్ద: ఇది ధర్మవిరుద్ధమని నీకు తెలుసా?

రాగిణి............

గ్రామపెద్ద: ఇది న్యాయ విచారణ. ధర్మం ధర్మమే. చేసినతప్పు ఒప్పుకోవాలి. ఆ తరువాత శిక్ష అనుభవించాలి. రాగిణీ చేసింది తప్పని అంగీకరించు.

రాగిణి:... .....

గ్రామపెద్ద: రాగిణి చేసింది తప్పుకాదని ఆమె తరఫున వాదించేవా రెవరైనా వున్నారా?

గ్రామస్థులు: అల్లే యెవరూ లేరు. నీతి తప్పిన ఆడదాన్ని క్షమిస్తే ఇక ప్రపంచం ఏమి కానూ?

గ్రామపెద్ద: రాగిణి తరఫున వాదించేవా రెవరూ లేరు. ఆమె చేసింది తప్పని మామూలు జనానికి కూడా తెలుసు.

చార్వా: ఆ... తెలుసు. మీ వంటి విజ్ఞానవేత్తలు అన్యాయం చేస్తారా?

గ్రామపెద్ద: ఆ...ఎవరూ...చార్వాకుడవా! అవును...ఆడదాన్ని వెంటబెట్టుకొని సభకురాగల సాహసం మరెవరికుంటుంది. ఇంతకూ నువ్వనేదేమిటి?

చార్వా: రాగిణి చేసిన తప్పు నిర్ణయం కాలేదు.

గ్రామపెద్ద: తప్పు చేసినట్లు రాగిణి అంగీకరించింది.

చార్వా: ఏదీ నేను వినలేదే?

గ్రామపెద్ద: చేసిన సిగ్గుచేటు పనికి తోడు నోటిమీదుగా చెప్పుకోనడం కూడానా?

చార్వా: అదే నిర్ణయం కాలేదు. ఆమె చేసింది సిగ్గుచేటు పని కాదంటున్నాను. నవయవ్వనంలో వుండే యువతి విరహదశలో చేసే పనే రాగిణి చేసింది. భర్త రాకకోసం ఎదురు చూచిచూచి ఇంద్రియాలు స్వాధీనం తప్పడంవల్లనే ఆమె నీతి తప్పింది. ఈతప్పు చెయ్యకుండా వుండడం అందరికి సాధ్యమైన సంగతి కాదు. ఎవరో కొందరు మాత్రమే ఆచరణలో పెట్టగల ధర్మ ప్రమాణాలతో శీలాన్ని పరీక్షించి శిక్ష విధించరాదు. పైగా రాగిణి చేసిన పనివల్ల ఆమెకు తాత్కాలికంగానే అయినా కొంత ఆనందం కలిగింది. మానవునికి ఆనందం కలిగించే పనేదీ నేరం కాదు. అవినీతి అంతకన్నా కాదు. రాగిణీ......నువ్వు చేసింది తప్పని బాధపడుతున్నావా?

రాగిణి: లేదు.

గ్రామపెద్ద: ఏమిటే...భర్త వూళ్ళో లేని సమయాన మరో మగవాణ్ణి చేరి సుఖించటం తప్పుకాదా? రాగిణీ...నువ్వు ఎవరి ఎదుట మాట్లాడుతున్నావో తెలుసా? నాస్తికుడైన యీ చార్వాకుని తర్కంలో పడి ఇంతమంది నిర్ణయించిన పరంపరాగత ధర్మాన్ని ధిక్కరించితివా, నీకిక పుట్టగతులుండవు. చేసిన తప్పు నంగీకరించని నేరానికి నీ కిప్పుడే మరణశిక్ష విధించకతప్పదు. కాపాలీ...

రత్నాలు: ఆర్యా...

గ్రామపెద్ద: నోరు ముయ్యి.

(కాపాలి కత్తి నూరుతున్న శబ్దం. సభలో కలకలం.)

చార్వా: సభికులారా, పెద్దలారా! దోవన పోయే నన్ను పోనివ్వక పంచాయతీకి పిలిచారు కనుక చెబుతున్నా. నామాట కూడా కొంచెం వినండి. రాగిణి ఇరువదేండ్ల యువతి. సౌందర్యవతి, ఆరోగ్యవతి. కాపరానికి వొచ్చిన ముద్దు ముచ్చటలు తీరకముందే రత్నాలు అనే ఈ యువకుడు రాజాజ్ఞ ననుసరించి యుద్ధంలోకి వెళ్ళాడు. రాగిణి వివాహిత. దాంపత్య జీవనంలో అప్పుడే అడుగుపెట్టిన యువతి. ఈసంగతి, ఆమెయింటికి రత్నాలు లేనప్పుడు వెళ్ళినవారందరికీ తెలుసు. అలా వెళ్లినవారిలో ఎవరో ఒకరు రాగిణిని కామించారు. ఈ యువతి ఆ కోరికను కాదనగలిగిన స్థితిలో అప్పుడు లేదు. ఆ దురాగతానికి సాయపడినవా డెవడో మనకు తెలియదు. కనుక రాగిణి ఒక్కతెవల్లనే ఈ నేరం జరగలేదు. ధర్మోల్లంఘనమంటూ జరిగితే అది ఈమె ఒక్కతెవల్లనే జరగలేదు. కనుక నేరస్థులిద్దరు. మనం ఒక్కర్ని మాత్రమే శిక్షించడం న్యాయమా?

రాజప్రతినిధి: చార్వాకా! నువ్వు సకల విద్యా పారంగతుడవు. ధర్మవిప్లవానికి కంకణం కట్టావు. కాని, ఈవిధంగా గృహిణులు నీతి తప్పి సంచరిస్తే గృహస్థ జీవితమేమవుతుంది? స్త్రీలు నీతి తప్పితే వర్ణ సంకరం, వర్ణసాంకర్యంవల్ల సర్వనాశనం...

చార్వా: అవును. మీరు చెప్పిందినిజమే. కాదనను. కాని, వర్ణ సాంకర్యం అనేది ఒక్క రాగిణివల్లనే జరిగిందా?

గ్రామపెద్ద: రాగిణీ...నిన్ను కామించిన ఆ పురుషు డెవరు?

రాగిణి: ....

చార్వా: ఎంతో బలీయమైన కారణం వుంటేనేగాని ఒక స్త్రీ సాధారణంగా శీలం చెడకొట్టుకోదు. అలా చెడగొట్టుకోనడమే సిగ్గుమాలినపని. కాగా ఆమెను పదిమందిలో నిలబెట్టి నువ్వు ఎవరిపొందు అనుభవించావో చెప్పమనడంకంటె బాధాకరమైన శిక్ష లేదు. సభాసదులారా?...మానవుని జీవితంలో పొరపాట్లు అనేకం జరుగుతూంటాయి. వివేకియైన మానవుడు ఈ పొరపాట్లనుంచి తప్పించుకోనడానికే మతం, ధర్మం, ఆచార సంప్రదాయాలు ఏర్పరచుకొన్నాడు. కాలానుగతంగా మానవ సముద్ధరణ కేర్పడిన ధర్మం మారాలి. దేశకాల పరిస్థితులనుబట్టి ధర్మసూక్ష్మత నిర్ణయించాలి. గృహధర్మం నిర్వచించబడిన రోజులలో భార్యాభర్తలు ఒండొరుల నెడబాసి అయిదేండ్లు నివసించే అవకాశం వుందని వూహించారా? ఏమైనా మానవ సముద్ధారణ కేర్పడిన ధర్మం కఠినశాసనమై ఒక చిన్నతప్పుకు మరణశిక్షలాంటి శిక్షలను విధించడం శ్రేయస్కరం కాదు. ఈ రత్నాలు ఇంతవరకు నీతి తప్పి వ్యవహరించలేదని చెప్పగలడా? చెప్పలేడు. యుద్ధంకారణంగా అనేకదేశాలలో తిరిగాడు. అప్పుడు ఏదో నేరం చేసివుంటాడు. ఇది మానవుని ప్రకృతికి సంబంధించిన విషయం. అది అరిషడ్వర్గాలకు సంబంధించిన సమస్య. దీన్ని నిలవడీసి త్రాసులో తూచడం సాధ్యమైనపని కాదు.

రాజప్రతినిధి: అయ్యా చార్వాకమహర్షి! మీరు అనవసర ప్రసంగం చేస్తున్నారు. తప్పుతప్పే. ఎవరు తప్పుచేసినా శిక్షించవలసిందే.

గ్రామపెద్ద: చార్వాకుని వితండవాదాన్ని నేను గుర్తించటం లేదు. ధర్మం స్త్రీలలో వున్నది. స్త్రీలే ధర్మరక్షకులు. పురుషుడు నీతితప్పి వ్యవహరించినా స్త్రీ అలా చెయ్యరాదు. భార్య చనిపోతే పురుషుడు మరో స్త్రీని వివాహమాడతాడు. కాని స్త్రీ అలా చెయ్యరాదు. ఇదే ధర్మం. కనుక రాగిణికి మరణశిక్ష విధిస్తున్నాను. కాపాలీ...రాగిణిని కొనిపోయి...

చార్వాకుడు: ఇది కేవలం అజ్ఞానం.

గ్రామపురోహితుడు: చార్వాకా! ఆ ధర్మప్రచారం కట్టిపెట్టు. నువ్వెంత ఋషివైనా నిరీశ్వరవాదం పనికిరాదు. రాగిణికి మరణశిక్ష విధించవలసిందే.

ఒక వృద్ధవనిత: కాపాలీ...ఆగు. పెద్దలారా, సభికులారా నా మాటకూడా కొంచెం వినండి.

గ్రామపెద్ద: ఎవరు నువ్వు?

వృద్ధవనిత: నే నెవర్నో వీళ్లందరికీ తెలుసు, ఒకవేళ వారికి తెలియకపోయినా నీకు తప్పకుండా తెలుసు.

గ్రామపెద్ద: ఇది న్యాయనిర్ణయసభ.

స్త్రీలు ఇక్కడికి రారాదు. నువ్వు ఎందుకు వచ్చావు?

వృద్ధవనిత: చార్వాకులవారిని చూడడానికి. రాగిణి నేరం చెయ్యలేదని రుజువు చెయ్యడానికి వచ్చాను.

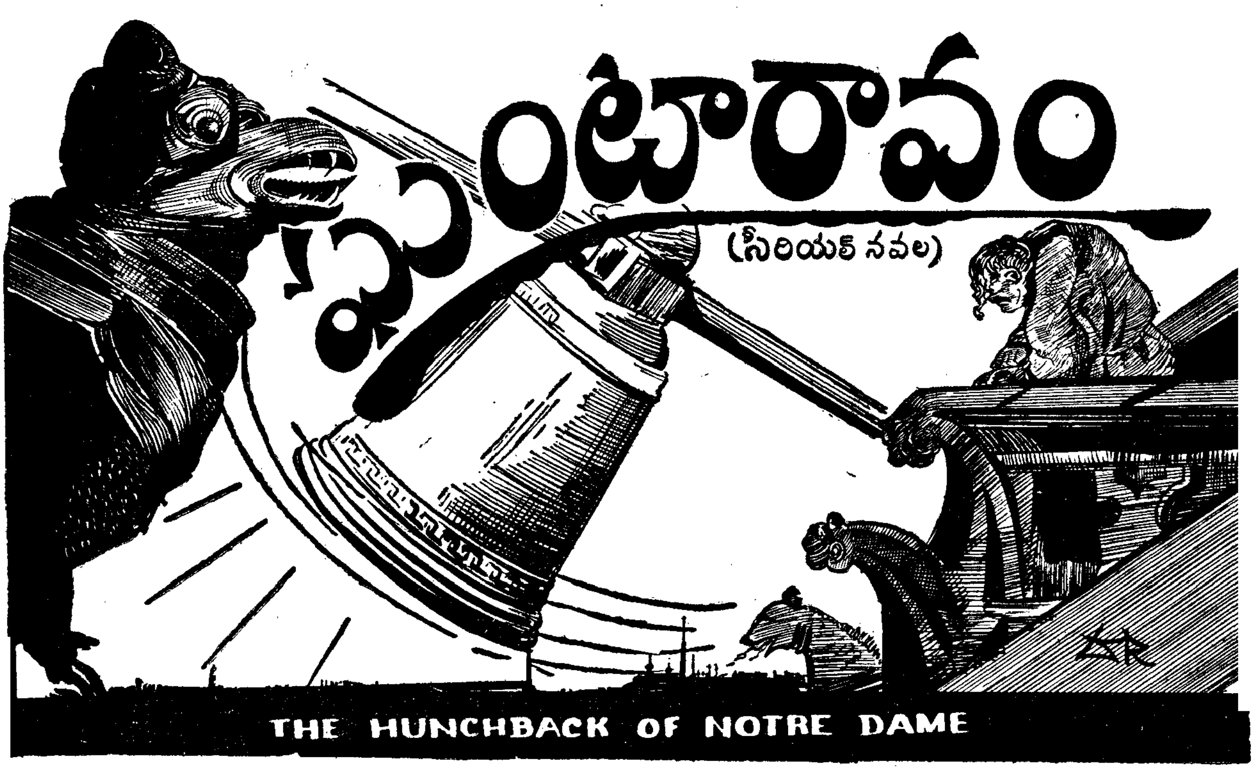
రాజ ప్రతినిధి: అబ్బో...చాలాదాక వున్నదే? చార్వాకుడంతటివాడు వాదించలేక తోకముడుచుకొన్నాడు. ఇక నువ్వా రాగిణి తరఫున వాదించేది.

వృద్ధవనిత: నేను వాదించడానికి రాలేదు. వాదనవల్ల యీ సమస్య పరిష్కారం కాదు. న్యాయం నిర్ణయించడానికే వచ్చాను. సభాసదులారా! నేను చెప్పబోయే విషయాలు శ్రద్ధగా వినండి. ఇది ఈనాటి విషయం కాదు. అయినా నేను చెప్పవలసివచ్చింది. మీరు వినక తప్పదు. అప్పుడే ధర్మనిర్ణయం జరుగుతుంది. ఇప్పుడు నా వయస్సు డెబ్భై. పదిహేనేండ్ల ప్రాయంలో నేను కొంతమంది చెలికత్తెలతో కాళికాలయంలోకి ఆడుకోబోయాను. ఆనాడు విజయదశమి. ఆడి పాడి, అలసిపోయాం. నా చెలికత్తెలు నేనూ కాళికాలయం వెనుకనున్న సరోవనంలో విశ్రమించాం. ఆవేళ కాళీమాత కొలుపు ముమ్మరంగా జరుగుతోంది. మా వెంట పెద్దవాళ్ళెవరూ లేరు. ఆ సరోవనంలో విశ్రమించడం మటుకే నాకు తెలుసు. ఆ తరువాత నా చెలికత్తెలు ఎప్పుడు లేచివెళ్ళారో నాకు తెలియనే తెలియదు. నిద్ర లేచేసరికి ఇద్దరు కాముంధుల బాహువులలో నేనున్నాను. చాలా భయం వేసింది. ఏడ్చాను. బ్రతిమాలాను. కాని అన్నీ వ్యర్థమైనాయి. వాళ్ళు నా శీలాన్ని అపహరించారు. ఏడుస్తూ ఇంటికి వెళ్ళి ఈ సంగతి మా తండ్రికి చెప్పాను. ఆ రోజులలో మా తండ్రిఅంటే యీ వూరంతటికీ వాడలు. ఆయన లోకలొక్కన తాచులాగా ఆ యిద్దరిండ్లమీదికి వెళ్ళి నానా దుర్భాషలాడి చంపుతానని భయపెట్టాడు. వారిలో ఒకడు నన్ను పెండ్లాడాడు. రెండవ దుర్మార్గుడే యీ గ్రామపెద్ద. మానాయనకు భయపడి ఆయన బ్రతికున్నంత కాలం యీ వూరునుంచి పారిపోయినాడు. ఈనాడు తగుదునమ్మా అని ధర్మం చెప్పవస్తున్నాడు. ఈ దుర్మార్గుడు ఎంతమంది కన్యల శీలం అపహరించాడో నాకు తెలుసు. కాని అవన్నీ ఇప్పుడు నేను చెప్పను. కాపాలీ...కత్తి అవతల పారవెయ్యి. లేదా ముందు నా తల నరికి ఆతరువాత రాగిణి తల తెగవెయ్యి.

(సభలో కలకలం. గ్రామపెద్ద తన అనుచరులతో లేచిపోవడానికి ప్రయత్నించగా కొందరు పట్టుకొంటారు.)

రాజ ప్రతినిధి: గ్రామ మాతా నమస్కారం. నువ్వు చెప్పిందే నిజం...ధర్మం. తను ఆచరించలేని ధర్మం ఇతరులకు చెప్పిన గ్రామపెద్ద శిక్షాపాత్రుడు. రాగిణి కుంతవ్యురాలు. రత్నాలు యథాపూర్వకంగా

(56-వ పేజీ చూడండి)

12

ముందు ప్రకరణాలలో వివరించబడిన చరిత్రకు సరిగ్గా పదహారు సంవత్సరాల ముందు మాట — అది ఈస్టర్ పండుగ గడిచిన మొదటి ఆదివారం. (దీనినే లో సన్ డే అనీ క్వాసిమోడో లేక ఫ్రెంచి ఉచ్చారణప్రకారం కాజిమదో సన్ డే అనీ అంటారు.) ఆరోజు ఉదయమే నాటర్ డామ్ చర్చి ఎడమప్రక్క ద్వారంవద్దనున్న కొయ్యపడకపైన ఎవరో ఒక శిశువును విడిచిపెట్టేశారు. తల్లిదండ్రులచే విడువబడి అనాథలైన బిడ్డలను ఇక్కడ విడిచిపెట్టడం ఆచారం. కోరినవారు బిడ్డను తీసుకుపోయి పెంచుకుంటారు. కొయ్యపడకముందు రాగిదొన్నె ఒకటుంది. వచ్చిపోయే వారిలో ధర్మాత్ములు అందులో డబ్బులు వేసి వెడతారు.

ఆరోజు ఉదయం, అంటే 1467 వ సంవత్సరం ఈస్టర్ తరువాత మొదటి ఆదివారంనాటి ఉదయం, ఆ కొయ్యపడకపైనున్న బిడ్డను చూసినవారందరూ ఆశ్చర్యచకితులౌతున్నారు. అసలక్కడ చేరినవారిలో అత్యధికులు స్త్రీలు; వారిలోనూ వయసుమీరిన వారెక్కువ.

గుంపులో ముందు నలుగురు క్రైస్తవ సన్యాసినులున్నారు. నలుగురూ పూర్వసువాసినులే. నాటర్ డామ్ చర్చి ప్రార్థనల్లో పాల్గొనడానికి వచ్చి అక్కడ శిల్పసౌందర్యాన్ని తిలకిస్తూ ఇక్కడికి వచ్చి నిలబడిపోయారు. నిలబడిపోవడంతో పోలేదు. కొన్ని పూర్వనియమాల నుల్లంఘించారు; మౌనవ్రతం విడిచిపెట్టారు.

"ఇదేమిటి సిస్టర్!" అంది సిస్టర్ ఏగ్నిస్—ఇన్ని కొత్త ముఖాలు చూసి పసిబిడ్డ గొంతెత్తి బిగ్గరగా ఏడవడం మొదలుపెట్టాడు.

"ఎంత చెడ్డకాలం వచ్చింది! ఎలాంటిపిల్లలు పుడుతున్నారో చూడు!" అంది సిస్టర్ జెహాన్.

"పిల్లలు పుట్టుక మాటేమో నాకు తెలీదు కాని, ఇటువంటి పిల్లల్ని చూడ్డం మాత్రం మహాపాపం" అంది సిస్టర్ ఏగ్నిస్.

"ఇది మనిషిబిడ్డ కాదే సిస్టర్! కోతిపిల్ల."

"కాదు రాక్షసి"

"ఎంతగొంతుకో చూడు? చెవులు చిల్లులు పడుతున్నాయి!"

"ఏమో! క్రైస్తవుల పిల్లవాడు కాదు. అసలిక్కడెందుకుంచారో - నదిలో పారెయ్యక!"

"ఎవరు పెంచుకుంటారులే వీణ్ణి"

"ఎవరూ తీసుకోకపోతే అనాథ శరణాలయంవాళ్లే ఆస్పత్రిలో పడేస్తారు."

"అబ్బ! అక్కడ నర్సులెల్లా పాలిచ్చి పెంచుతారే వీణ్ణి!"

"ఇంకా పాలేమిటి? నాలుగేళ్లుంటాయి! చూడు ఎంతున్నాడో! అందిస్తే రొట్టీ మాంసం తినేసేట్టున్నాడు."

కొయ్యపడకపైనున్న దాన్ని పసిబిడ్డ అనకూడదు; ఆకారం లేని మాంసపుముద్ద అనాలి. ఒళ్లంతా కప్పారు. తల, ముఖం మాత్రం భయంకరంగా ఉన్నాయి. తలనిండా ఎర్రటి జులపాలు; ఒకే కన్ను ఉన్నాయి. పళ్లుకూడా పెరిగాయి. ఒంటికన్ను నుంచి నీళ్లు కారుతున్నాయి. నోరు విలపిస్తోంది. పళ్ళు ఏవైనా దొరికితే కరవాలని చూస్తున్నాయి. ఒళ్లుమాత్రం కప్పబడిన సంచిలో గిలగిల తన్నుకుంటోంది.

కొద్దిసేపటిలో క్రైస్తవ మతాధికారి ఒకడు వచ్చాడు. ముందుకి వొంగిచూసి వెంటనే వెనక్కి తగ్గాడు. "దీన్ని నరకం నుంచి కొట్టుకొచ్చినట్టున్నారే?" అన్నాడు.

మూలం :
విక్టర్ హ్యూగో

అనువాదం :
మహారంపూడి సీతారామ్

ప్రక్కనో కామె అంది "ఒక్కకన్నే ఉంది. రెండో కన్ను కంతిలో మూసుకుపోయినట్లుంది"

"అది కంతికాదు" అన్నాడు మతాధికారి. "మరో పిశాచాన్ని పొదుగుతున్న గుడ్డు. అందులో మరోటి, మళ్లీ అందులో ఇంకోటి వుంటాయి."

"నిజం?"

"తప్పకుండా. నాకు తెలుసు"

"ఏమండీ. ఇదేమిటంటారు? దుశ్శకునమా?"

"దుశ్శకునమే! దుర్భిక్షం తప్పదు."

"ఇంగ్లీషువాళ్లు దాడిచేస్తారని పుకార్లు పుట్టాయి; ఇందుకే కాబోలు" అన్నాడొకడు, ముందుకువచ్చి.

"వర్తకం దెబ్బ తినెయ్యలేదండీ అప్పుడే!"

"వీణ్ణి ఇక్కడ ఉంచడంకంటె చితిమీద పడేస్తే అందరికీ మేలు."

ఈ సంభాషణ వింటూ వెనుకవైపు యువకుడైన ఒక మతాధికారినుంచున్నాడు. విశాలమైన నుదురు; నిశితమైన చూపులు గంభీరమైన ముఖభంగిమ గల అతణ్ని చూడగానే అందరికీ గౌరవించాలని తోస్తుంది. మాట్లాడకుండా అందరినీ తోసుకుంటూ ముందుకువచ్చి బిడ్డను పరిశీలించాడు.

"నేను పెంచుకుంటాను" అని ప్రకటించాడు వెంటనే.

మెల్లిగా పసిబిడ్డను చేతుల్లోకి తీసుకున్నాడు. అందరూ విభ్రాంతులై మతాధికారిని పరికించారు. తరువాత అందరి ముఖాలలోనూ జుగుప్స జనించింది. ఏగ్నెస్ జెహాన్ వంకతిరిగి చెవిలో చెప్పింది! "నేను చెప్పలేదే సిస్టర్! క్లాడ్ ఫ్రాలో మంత్ర తంత్రాలు నేర్చినవాడని చెప్పలేదూ?"

13

క్లాడ్ ఫ్రాలో సామాన్యుడు కానిమాట నిజం. అతడు ఫ్రాన్స్‌లో ఒక ఉన్నత వంశానికి చెందినవాడు. పెద్ద ఎస్టేటుకు యజమాని. పారిస్‌లోనే కాక దేశంలో కూడా అతనికి చాల భవనాలున్నాయి.

చిన్నతనంనుంచీ అతణ్ని క్రైస్తవమతానికి సంబంధించిన విద్యలోనే తల్లిదండ్రులు ప్రవేశపెట్టారు. లాటిన్ నేర్పారు; నేలవంకనే మాడ్కుటుంచాలని బోధించారు; మెల్లిగా స్థిరవచనాలతో సంభాషణ నేర్పారు. బాల్యంలోనే తలిదండ్రులను విడిచి విద్యాభ్యాసంకోసం పారిస్ వచ్చాడు. చదువులో విశేష పరిశ్రమ చూపాడు. చిన్నతనంలోనే మతగ్రంథాలను, ఆచార సంప్రదాయాలు, విధి శాసనాలను గురించి క్షుణ్ణంగా పఠించాడు. ఆపైన వైద్యశాస్త్రం అభ్యసించి, చికిత్స నేర్చాడు. తరువాత గ్రీక్ హీబ్రూభాషలు నేర్చి అనేక గ్రంథాలు పఠించాడు. జ్ఞానార్జనే అతనికి జీవితపరమాశయమైంది.

ఇలా వుండగా 1466 లో దేశమంతటా ప్లేగ్ వ్యాపించింది. త్వరపడి ఊరు వెళ్లేసరికే ప్లేగ్ వాతబడి తలిదండ్రు లిద్దరూ మరణించారు. ఇంక అతనికీ ప్రపంచంలో చిన్న తమ్ముడొక్కడుతప్ప ఆప్తులు కాని బంధువులు కాని ఎవ్వరూ మిగలలేదు. పసివాడైన తమ్ముని తీసుకుని వెంటనే పారిస్ వచ్చాడు. ఇంతకాలంగా జ్ఞానసము పార్జలో అణగారి ఉన్న అనురాగం అతనిలో ఒక్కసారి పొంగిపొర్లింది. తమ్ముని అత్యంత ప్రేమతో పెంచి పెద్దచేశాడు. గ్రంథపఠనమే జీవితపరమావధిగా ఎంచిన ఫ్రాలో తన ఏకాగ్రతను తమ్మునిపైకి మరల్చాడు. ప్రపంచంలో ఏకాకికాగానే అతడు పుస్తక ప్రపంచంనుంచి మేల్కొని ఒక్కసారి వాస్తవ ప్రపంచంలో పడ్డాడు. ఒక భ్రమనుంచి మేలుకొన్ని మరొక భ్రమలో పడ్డాడు. తమ్మునికోసం తాను వివాహం మానుకున్నాడు. క్రైస్తవ సంఘం అతణ్ని ప్రశంసించింది. సన్మానించి పిన్నవయసులోనే ఉన్నతపదవి నిచ్చింది. త్వరలోనే నాటర్ డామ్ చర్చి అధికారులలో ముఖ్యుడైనాడు. అదిమొదలు అతనికి తమ్ముని పెంపకం, గ్రంథపఠనం తప్ప జీవితంలో మరొక వ్యాపృతి లేకపోయింది.

కాని గారాబుగా పెరిగిన తమ్ముడు జెహాన్ విలాస జీవనానికీ, విశృంఖల వర్తనకూ అలవడ్డాడు. అయితే తమ్మునిపట్ల జుగుప్సతోపాటు క్లాడ్ ఫ్రాలో హృదయంలో జాలి, అనురాగం కూడా సమానంగా వృద్ధి అయినాయి.

నాటర్ డామ్ చర్చి ప్రాంగణంలో కొయ్యపడకపైనున్న బిడ్డను చూసేసరికి అతడికి జాలి కలిగింది. అక్కడివారి ప్రసంగ ధోరణి విన్నాక అతని హృదయంలో అనురాగం పెల్లుబికింది. వికృతరూపి అయిన ఆ బిడ్డను చూడగానే తన తమ్ముని పూర్వస్థితి గుర్తుకువచ్చింది. తను చేరదీయకపోతే తమ్మునిగతి కూడా ఇంతే కదా అని తోచిం దతనికి. వెంటనే ఆ పసిబిడ్డను పెంచాలని నిశ్చయించుకున్నాడు.

ఎత్తుకుని కప్పబడిన వస్త్రం తొలగించి చూశాడు. ముఖమే కాక శరీరం కూడా వికృతంగా ఉంది. కంఠం కనపడనంతగా తలభుజాలలోకి చొచ్చుకుని ఉంది, ఛాతీ ప్రక్కలకు వ్యాపించి ఉంది. కాళ్లు వంకరగా ఉన్నాయి. బిడ్డ నెత్తుకోగానే బరువుగా ఉన్నట్లు తెలుసుకున్నాడు ఫ్రాలో. బిడ్డ పుష్టిగా, ఆరోగ్యంతో ఉన్నాడు. వికృతాకారం అతనికి జుగుప్స కలిగించలేదు. జాలే కలిగింది. దుర్వర్తనకు లోనైన తమ్మునికి మున్ముందు భగవంతుని దాక్షిణ్యం లోపించవచ్చుననే భీతితో, భగవంతుని మెప్పు సంపాదించడంకోసం ఈ బిడ్డను పెంచి పెద్దచేయాలని భావించాడు.

ఈస్టర్ తరువాత మొదటి ఆదివారంనాడు (క్వాసిమోడో ఆదివారంనాడు) దొరికినందువల్ల బిడ్డకు 'క్వాసిమోడో' అని పేరు పెట్టాడు.

14

కథాకాలంనాటికి (1482 వ సంవత్సరానికి) క్వాసిమోడో పెరిగి పెద్దవాడైనాడు. క్షురకర్మ ప్రావీణ్యంచూపి మహారాజు మెప్పుపొందిన ఒలీవియర్ సహాయంవల్ల పారిస్ బిషప్ పదవి పొందిన లూయీ బోమాంట్ దయచేత నాటర్ డామ్ చర్చి సర్వాధికారిగా నియమింపబడిన క్లాడ్ ఫ్రాలో, తన చర్చిలో గంట మోగించడానికి క్వాసిమోడోను నియమించాడు.

క్రమేణ క్వాసిమోడోకి నాటర్ డామ్ చర్చిపట్ల అసాధారణమైన అనురాగం జనించింది. తలిదండ్రు లెవరో తెలియని వికృతరూపి అయిన అతడు సంఘానికి దూరమైనాడు. మానవుల సాహచర్యం అతనికి పూర్తిగా లోపించింది. అందువల్ల అతను చర్చి ఆవరణలో బందీయైనాడు. అతనికి గృహం, దేశం, ప్రపంచం యావత్తూ అదే అయింది. పసితనంలో ఈ మందిరంలో శిల్పాల మధ్య స్వేచ్ఛగా పాకి తిరిగి ఆడుకునేవాడు. మధ్య యుగ శిల్పాలలో ఒకటి ప్రాణం పోసుకుని[1] లేచి మందిరంలో తిరుగుతున్నట్లుండేది. వయసువచ్చినతరువాత గంట మోగించడానికి వేలాడగట్టిన తాడు పట్టుకుని లాగేవాడు. గంట మోగేసరికి నవ్వి ఉల్లాసంతో గంతులు వేసేవాడు. అతని ప్రజ్ఞచూసి ఫ్రాలో మురిసిపోయేవాడు. ఆ మందిరంలోనే రాత్రింబగళ్లు గడిపి పెరిగిన క్వాసిమోడోకి మందిరంతో ఒకవిధంగా తాదాత్మ్యభావం కలిగింది. ఎదిగినకొద్దీ అతనికి చర్చిలో ప్రతివాయూ, ప్రతి శిల్పం, ప్రతిమూలా. పరిచయమైనాయి. అతనికి చర్చిలో ఎక్క

ఘంటారావం

శనిచోటు లేదు. ఈ భవనం అతణ్ణి తన బిడ్డగా తనలో ఒకనిగా చేసుకుంది. అతని బుద్ధికూడా ఆ పురాతనమందిరంవలెనే మల్చు కుంది. ఆ మందిరంవలెనే అతని అంతరంగంకూడా వివూల వివున్నదో తెలియరాని దయింది. మాధ్యమిక యుగ శిల్పాకారాల వలెనే అతని హృదయం ఎట్టి వికృతిపొందిందో చెప్పడం కష్టం. కాని ఆ శిల్పసముదాయంలోనే అతని వ్యక్తిత్వం రూపొందిం దనేదిమాత్రం రూఢి.

అతనికి మాటలు నేర్పడానికి ఫ్రొలో విశేషంగా శ్రమపడ

వలసివచ్చింది. కాని క్వాసిమోడో జీవితంలో ఎక్కడో విధి విపర్యయం సంభవించింది. పధ్నాలుగో యేటనే చర్చిలో గంట మోగించే ఉద్యోగం పొందిన క్వాసిమోడోకి ఉన్న వైకల్యం చాలదన్నట్లు మరొకటి సంభవించింది. నాటర్ డామ్ చర్చి గంట చాల పెద్దది. దాని నినాదం మేఘ గర్జనం వంటిది. దీనితో క్వాసిమోడోకి బధిరత్వం ప్రాప్తించింది. అతనికీ ప్రపంచానికీ మధ్య సన్నిహిత సంబంధం సమకూర్చిపెట్టగల మిగిలిన ఒక్క సాధనం కూడా నమ్మయిపోయింది. ఇంక క్వాసిమోడో లోకంనుంచి పూర్తిగా వేరైపోయినాడు. అసలే తమోనిబద్ధమైన అతని ఆత్మ పూర్తిగా బహిఃప్రపంచంనుంచి వేరై మహాంధకారకూపంలో పడిపోయింది. అంగవైకల్యంవలెనే అతని ముఖంలో మూక విషాద భావం స్థిరపడిందింది. నేర్చిన కొద్ది పలుకూ మరిచిపోకపోయినప్పటికీ చెవుడువల్ల కొంత మూగతన మబ్బింది. ఒంటరిగా ఉన్నప్పుడు మాత్రం తనలో తానేదో ప్రసంగించుకుంటాడు. కాని తన మాటలే తనకు వినపడవు. అందువల్ల ఇతరుల సమక్షంలో మాట్లాడవలసినప్పుడు తడబడతాడు; నత్తి వస్తుంది.

అతని ఆంతర్యం గ్రహించడం దుర్ఘటమైన పని. బహిరింద్రియాల వైకల్యంవల్ల ఏర్పడిన నిరోధాల నధిగమించి చూసినట్లయితే, అతని ఆత్మ ప్రజ్ఞలుడిగిన చిరకాల నిర్బంధితునివలె ఉన్నట్లు బోధపడుతుంది.

రూపం వికృతమైనప్పుడు ఆత్మ శోషిస్తుంది; దృష్టి వక్రిస్తుంది. వక్రించిన దృష్టికి చుట్టూ లోకమంతా వక్రగతినే గోచరిస్తుంది. ఈ కారణంవల్ల అతనికి లోకంపట్ల మాత్సర్యం జనించింది. దీనికి లుప్తప్రజ్ఞ తోడై అతనిలో పాశవిక ప్రవృత్తి విజృంభించింది. అన్యమానవుల వ్యక్తిత్వ పరిణామంలోవలెనే అతని వ్యక్తిత్వ పరిణామంలో కూడా ప్రకృతి ధర్మం రీతిబద్ధమై గోచరిస్తుంది. లోకంపట్ల అతని క్రోధం అకారణం కాదు. మనుష్యులపట్ల అతనికీ మొట్టమొదట మమత లేకపోలేదు. కాని కన్ను తెరిచినప్పటినుంచీ అతనికి ఎదురైనది నిరసన మాత్రమే. చుట్టూ లోకమంతా అతడిని ఘృణాభావంతో చూసినప్పుడు అతడదే భావాన్ని లోకంవద్దనుంచి గ్రహించి, తనపై లోకం ఏ ఆయుధం ప్రయోగించిందో, అదే ఆయుధాన్ని లోకంపై ప్రయోగించాడు.

లోకంతో ఇప్పుడతనికి నిమిత్తంలేదు. నాటర్ డామ్ మందిరమే అతనికిచాలు. మందిరంలో శిలాకృతి పొందిన రాజులు, మతాచార్యులు, మృగరాజులు, దేవతలే అతనికి మిత్రులైనారు. అక్కడి రాక్షసులకు కూడా అతనిపట్ల నిరసనలేదు. అందరూ అతడిని చిరునవ్వుతో పలకరించి ఆదరిస్తారు, పవిత్రపురుషు లతన్ని దీవిస్తారు, రాక్షసరూపులు అతనితో చెలిమిచేసి రక్షిస్తారు, అతడు మూకభావంలో వారందరితో ప్రియసంభాషణ సాగిస్తాడు. మందిరమే అతనికి సర్వప్రపంచం. అక్కడి లిఖితచిత్రాలే వృక్షలతాదులు; అవే పుష్పఫలాలు. ఆ పుష్పాలు నిత్యయౌవనాలు. ఆ గోపురాలే పర్వతాలు, గోపురంపైనుంచి కనపడే పారిస్ నగరమే మహాసాగరం.

మనుష్యులెవరైనా కనపడితే అతడు పారిపోతాడు. ఈ విశాల మందిరంలో ఏ శిలామూర్తుల పంచదాగిపోతాడో అతడిని కనుక్కోడం మనుష్యమాత్రునికి సాధ్యపడదు.

ఈ చర్చిలోకెల్ల అతనికి ప్రియతమమైనవి గుడిగంటలు. వాని శరీరాలను మృదువుగా స్పృశిస్తాడు; వాని వెన్ను దువ్వుతాడు; వానితో మాట్లాడతాడు. వాని భావాలు అతనికే తెలుసు. ఘంటానినాదం అతని చెవులకు మధుర సంగీతం. అతని చెవులకు వినపడేవి ఈ గంటల గణగణలు మాత్రమే. ఉన్న పదిహేనుగంట లన్నిటిలో పెద్దగంట ఒక్కటే ఈ ప్రపంచంలో అతనికి ప్రియమిత్రం. దీని నతడు మేరీ అని ముద్దుగా పిలుస్తాడు.

ఫ్రోలో ఆజ్ఞ ఇవ్వగానే అతని ఉత్సాహానికి అంతుండదు. ఉడతమాదిరిగా కన్నుమూసి తెరిచేలోపల నిచ్చెనలెక్కి గంటలందుకుంటాడు. క్షణంసేపు ప్రీతిపూర్వకంగా మేరీవంక పరికిస్తాడు. మెల్లిగా దాని వీపుతట్టి పలకరిస్తాడు. పాపం గొంతెత్తి నినాదం చెయ్యవలసినందుకు గంటను చూసి జాలిపడతాడు. తరువాత కింద పగ్గాలు లాగేవాళ్లకి ఆజ్ఞ ఇస్తాడు. వాళ్ళు పగ్గాలు లాగడం మొదలు పెడతారు. గంటలు మెల్లిగా ఊగ నారంభిస్తాయి. తరవాత అన్నీ ఏకకంఠంతో మోగుతాయి. "వహవా! భేష్" అని క్వాసిమోడో ప్రశంసిస్తాడు. నినాదం వృద్ధి అవుతున్నకొద్దీ అతడు ఆనందపరవశుడౌతాడు. ముందుకీ వెనక్కీ పరుగులు పెడతాడు. గోపుర శిఖరంతోపాటు అతనుకూడా ఆనందోద్వేగంతో కంపించిపోతాడు. గంటలతోపాటు క్వాసిమోడో నాట్యం చేస్తాడు. ఉన్నట్టుండి అకస్మాత్తుగా మేరీపై కురుకుతాడు. ఆ గంట పార్శ్వభాగాన్నంటిపెట్టుకుని గంటతోపాటు వినువీధిని ఊయల లూగుతాడు. ఇంక పగ్గంతో పనిలేకుండా తానే ఊగి మేరీని మోగిస్తాడు. గంటతో కంఠం కలిపి బిగ్గరగా కేకలు వేస్తాడు. అప్పుడతని నేత్రాలలో నిప్పులు కురుస్తాయి. ఈ ఆవేశం ఆనందజనితమే అయినప్పటికీ అప్పటి అతనిస్థితి క్రోధానికీసంతోషానికీ అతీతమై భీభత్సంగా పరిణమిస్తుంది. అప్పుడు మోగేది గంటకాదు; ఆ కేకలు మానవమాత్రునివి కావు; అదొక ఝంఝూమారుతం; అతీత శక్తులను తోపింపచేసే మహాఘోష; ఘోర ఘంటారావం. అక్కడున్నది గంటకాదు; మనిషికాదు; మానవాకారం ఘంటాకారం కలిసిన రాక్షసాకారం.

వికృతరూపి వికృతాత్మ మందిదరమంతటా ఆవరించినట్లు, ఆవహించినట్లుంటుంది. నాటర్ డామ్ మందిరంలోని మధ్యయుగ వికృతశిల్పం సజీవమై మందిరాన్ని లోబరుచుకున్నట్లనిపిస్తుంది. మందిరమంతా ఘంటారావంతో మానవ కంఠనాదం మిళితమైన ఒక విచిత్రఘోషతో మారుమోగుతుంది; మందిరమంతా కంపించిపోతుంది.

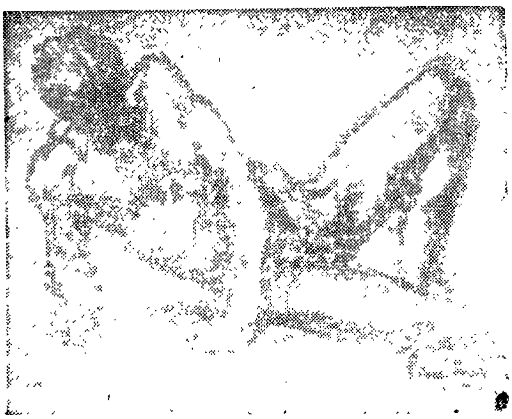
మందిరంలో క్వాసిమోడో ఉనికితో సకల శిల్పాలూ సజీవమై మేలుకొన్నట్లనిపిస్తుంది. మందిర మంతటికీ అతడు ప్రాణంపోస్తున్నాడనిపిస్తుంది. అతడుని మందిరాన్ని ఆవహించాడు. మందిరం అతడి నావహించింది. మందిరంలో సర్వత్ర అతడే వ్యాపించాడు. అతనిలో మందిరం మూర్తీభవించింది.

నేడు చూసేవారికి క్వాసిమోడో లేని నాటర్ డామ్ చర్చి, ప్రాణవాయువు లెగసిపోగా మిగిలిన శవంవలె గోచరిస్తుంది.

15

మనుష్యులపట్ల క్వాసిమోడో ద్వేషభావం ఒకే ఒక్క వ్యక్తిపట్ల మాత్రం లోపించింది. తనపట్ల జాలిచెంది శైశవంనుంచి పెంచి పెద్దచేసిన క్లాడ్ ఫ్రోలోపట్ల క్వాసిమోడోకి అపరిమిత భక్తిభావం ఏర్పడింది. ఇది సహజమే. చిన్నతనంలో ఇతర బాలురు వెంటతరిమి కొట్టవచ్చినప్పుడు, కుక్కలు తన్ను చూసి మొరిగి తరిమినప్పుడు క్వాసిమోడో పరుగెత్తి వచ్చి క్లాడ్ ఫ్రోలో కాళ్ళచాటున దాగేవాడు. క్లాడ్ ఫ్రోలో అతనికి మాట్లాడను, చదువను, వ్రాయను నేర్పాడు. నాటర్ డామ్ చర్చిలో గంటలు మోగించే ఉద్యోగానికి నియమించాడు.

యజమానిపట్ల క్వాసిమోడో భక్తి విశ్వాసాలు అనుపమానమైనవి. పెంపుడు తండ్రి ఎల్లప్పుడూ అధికారం అహంకారం ఉట్టిపడుతున్నట్లు అతనితో మాట్లాడినప్పటికీ క్వాసిమోడోకి

స్కెచ్
చిత్రకారుడు:— కె. సి. ఎస్. పణికర్.
[ప్రోగ్రెసివ్ పెయింటర్స్ అసోసియేషన్ (మద్రాసు) ఎగ్జిబిషన్ లోనిది.]

★ ఘంటారావం ★

కోపం రాదు. అతని కృతజ్ఞతాభావంలో అన్ని భావాలూ, అహమూ, ఆవేశాలూ అంతరించిపోయాయి. ఆ మతాధికారికి కూడా క్వాసిమోడోవంటి విశ్వాసనీయుడైన బానిస మరొకడు లేడు. క్వాసిమోడోకి కొద్దిగా ప్రాప్తించిన తరవాత ఇద్దరూ సంకేతాల సహాయంతో ప్రసంగించేవారు. ఆ మూకభాష వారిద్దరికే తెలియాలి కాని మరొకరికి కష్టం కాదు.

వారిద్దరిమధ్యా స్థిరపడిన బాంధవ్యంతో పోల్చదగినది ప్రపంచంలో ఏదీ లేదు. క్లాడ్ కనుసన్న చేస్తే చాలు, అతని ప్రీతి కోసం క్వాసిమోడో నిప్పులోనికైనా ఉరకడానికి సనుద్యుడయ్యాడు. అతీత బలసంపన్నుడైన ఈ వికృతరూపి తన రూపవర్ణకీ దుర్బలుడైన ఒక వ్యక్తికోసం ఈ విధంగా ధారపోయడం అపూర్వమైన విషయం.

కథా కాలంనాటికి క్వాసిమోడో వయస్సు ఇరవై; క్లాడ్ ఫ్రాలో వయస్సు ముప్ఫైఆరు. ఒకడింకా ఎదుగుతున్నాడు, మరొకడు వృద్ధుడౌతున్నాడు. ఇంతేకాదు. క్లాడ్ ఫ్రాలో జీవితంలో పరిణామంకూడా వచ్చింది. జ్ఞానసముపార్జనకై భౌతిక విజ్ఞాన శాస్త్రాధ్యయనం అతను మానలేదు. తాత్విక సంపద ఎంత ఆర్జించాడో మాహాత్మ్యమంత సంపాదించాడు. చలించని గంభీర వదనముద్ర ఒక ఏర్పడింది. అతనిచూసి క్రింది అధికారులూ గుమాస్తాలు పరిచారకులూ చేతులు కట్టుకుని అధోముఖులౌతారు.

అతనికి శాస్త్రపఠనంపట్ల ఎంత శ్రద్ధో, తమ్ముని విద్యాభ్యాసంపట్లకూడా అంత శ్రద్ధ. కాని అతనికి సంసారిక జీవితంలో ఆశాభంగమే ఎదురయింది. తమ్ముడు జెహాన్ ఫ్రాలో విద్యాభ్యాసం పూర్తిగా వ్యర్థమయింది. విద్యకు తిలోదకాలిచ్చి దుర్నడతల కలవాటుపడ్డాడు. విలాస జీవనంకోసం అన్న ధనాన్ని విచ్చలవిడిగా ఖర్చుపెడుతున్నాడు. తమ్ముని విశృంఖలవర్తన అన్నకెంత మనోవ్యథ కలిగిస్తున్నా, అన్న మనోవ్యథ మాత్రం తమ్మునికెంతో ఉల్లాసం కలుగుతోంది. తమ్ముని కూర్చోబెట్టి గంటలకొద్దీ అన్న నీతిగరిపేవాడు. అతి శ్రద్ధతో ఉపన్యాసమంతా విని లేచివెళ్లిన తరువాత తమ్ముడు పొట్టపగిలేటట్లు నవ్వుకునేవాడు. బికారులతో చేరి జూదంలో దొంగతనాలలో పాల్గొనేవాడు. పోలీసులకు చిక్కి అన్న సహాయంతో విడుదలయేవాడు.

తమ్మునివల్ల ఆశాభంగం, వ్యథ అధికమైన కొద్దీ విజ్ఞాన శాస్త్రంపట్ల క్లాడ్ ప్రీతి వృద్ధయేది. విద్య అనేది తరుచు చెల్లని ప్రవర్తించినా బొత్తిగా లబ్ధిఉండకపోదు. కాని అతని విజ్ఞానం వృద్ధయిన కొద్దీ గాంభీర్యం, విధినిర్వహణలో కాఠిన్యం, హృదయంలో చీకటి వృద్ధిఅవుతున్నాయి.

క్లాడ్ ఫ్రాలో పఠన తృష్ణకు శాస్త్రాలు, గ్రంథాలు చాలలేదు. తన తోక తానే కొరుక్కుంటున్నట్లు తంత్రశాస్త్రంలో చిత్రించబడిన పాము భౌతిక విజ్ఞానానికి చక్కగా వర్తిస్తుంది. క్లాడ్ విషయంలో ఇదే సంభవించింది. క్రైస్తవ మతాధికారి అయిన క్లాడ్ ఫ్రాలో తంత్ర శాస్త్రాభ్యాసంలో పడి ఆత్మకు ముప్పు తెచ్చుకున్నాడు. భౌతిక విజ్ఞానశాస్త్ర మొకవంక, తాంత్రికశాస్త్ర మొకవంక అభ్యసించడంలో నిమగ్నుడైనాడు. రాత్రివేళ ఎవరికంటా పడకుండా తంత్ర శాస్త్రజ్ఞుల గృహాలకు వెళ్లేవాడు. నాటర్ డామ్ చర్చిలోని మధ్య యుగశిల్పాకారాలలోని నిగూఢసంకేతం గ్రహించడానికి యత్నించేవాడు. క్రమంగా ఈ మందిరంలోని విచిత్రశిల్పాలపట్ల క్లాడ్ ఫ్రాలోకికూడా అపరిమితమైన శ్రద్ధాభక్తులు జనించాయి.

ఒక గోపురం మిద్దెలో ప్రత్యేకం తనకొక గుప్తమైన గది నిర్మింపచేసుకున్నాడు క్లాడ్ ఫ్రాలో. ఆ గదిలోకి క్లాడ్ తప్ప మరొక రెవ్వరూ ప్రవేశించరు. ఆ గదిలో ఏముంటుందో ఎవరికీ తెలియదు. కాని రాత్రివేళ వెనుక కిటికీలోనుంచి ఎర్రని వెలుగు ఆరిపోతూ వెలుగుతూ చాలామందికి కనపడేది. అది కొలిమి ఊదినప్పుడు వచ్చే మంట వెలుగువలె ఉండేది. అంతయెత్తు గోపురంలో చీకటిరాత్రులలో ఈ వెలుగుచూసి కొందరు భయపడేవారు. అదిమంట వెలుగని నిరూపించడానికి పొగకూడా కనపడేది.

కాని ఆదినుంచీ మంత్రతంత్రాలు నేర్చినవారిని కఠినంగా శిక్షించడంలో నాటర్ డామ్ చర్చి అధికారులను మించినవారెవ్వరూ లేనిమాట నిజం. క్లాడ్ ఫ్రాలో అందరినీ మించి మంత్రకర్తల్ని శిక్షింపచేసేవాడు. దొంగ గుంపులో కలిసి 'దొంగదొంగ' అని అరిచినట్లు, క్లాడ్ ఫ్రాలో మంత్రతజ్ఞులను వేటాడిపట్టి శిక్షించడంలో ప్రముఖుడైనాడు. క్లాడ్ తన మంత్రప్రజ్ఞవల్లనే నాటర్ డామ్ చర్చిలో క్వాసిమోడో అనే రాక్షసుణ్ణి సృష్టించాడని కొందరు నమ్ముతారు. చివరికి పని తీరిపోగానే ఆ రాక్షసే క్లాడ్ ఆత్మని లంకించుకుని నరకానికి వెళ్లిపోతుందని వారి నమ్మకం. అందువల్ల ఎంత ఉన్నతిలో ఉన్నప్పటికీ నాటర్ డామ్ చర్చి అధికారి అయిన క్లాడ్‌పట్ల నిష్ఠగల క్రైస్తవులందరూ నిరసన భావంతో ఉంటారు.

వయస్సు మీరుతున్న కొద్దీ అతని మస్తిష్కంలో పాండిత్యం కూడా మలినం కాసాగింది. లోని మాలిన్యపు నల్లని ఛాయలు అతని ముఖంమీద స్పష్టంగా కనపడతాయి. నిత్యం గాఢ నిశ్వాసాలు విడుస్తూ ఆలోచనలో మునిగిపోయి ఉంటాడు. మధ్య మధ్య విషం కక్కుతున్నట్లు వికృతమైన మందహాసం చేస్తూఉంటాడు. ఏ దుష్టభావాలో అతని ముఖంలో భీకరరేఖల్ని తోపింపచేస్తూ ఉంటాయి. అతని చిన్న కళ్ళు ఎప్పుడూ నిప్పులు కక్కుతూ ఉంటాయి. అతన్ని ఒంటరిగా చూసిన బాలబాలికలు బెదరి ప్రాణభీతితో పరుగెత్తేవారు. ప్రసంగవశంలో అతను లోలోన గొణుక్కోవడం పళ్ళు పటపటలాడించడం గమనించి సాటి మతాధికారులు విస్మయులయ్యేవారు. ఒక్కొక్కప్పుడు గోళ్ళతో చీరినట్లున్న అతని దుస్తులను చూసినవారు కొందరున్నారు.

కాని మతవిషయకమైన విధ్యుక్త కర్మలలో అతను ఎన్నడూ ఎట్టి లోపం చెయ్యలేదు. స్త్రీల నెన్నడూ అతను దరిచేరనివ్వలేదు. ఇంతేకాదు జిప్సీలు, యూదులు, తంత్రజ్ఞులు, మంత్రకర్తలపట్ల అతని వైరం పారిస్ నగరమంతటా ప్రసిద్ధికెక్కింది.

క్లాడ్ ఫ్రాలో, క్వాసిమోడో — ఇటువంటి ఇద్దరు విచిత్ర మానవుల అధీనంలోఉన్న నాటర్ డామ్ చర్చిపట్ల పారిస్ నగరవాసులకు భీతి, శంక జనించాయి.

(ఇంకా వుంది)

శిక్ష

సాయంత్రం ఆరు గంటలకే సినిమాకి పోదామని అనుకుని మాలతితో చెప్పి వెళ్ళిన ఆనందరావు సినిమాహాలువద్దకు పోయి, టిక్కెట్లందక, చిరాకుపడి, యింకెక్కడికీ పోలేక సరాసరి యింటికే వచ్చేశాడు. వచ్చి చూసేటప్పటికి యిల్లు తాళం పెట్టివుంది.

ఆనందరావుకి కోపం ముంచుకు వచ్చింది. జేబులోంచి సిగిరెట్టు పెట్టె తీసి ముట్టించుకుని గోడకి ఆనుకుని గట్టిగా ఒక దమ్ము లాగాడు.

ఎక్కడికి పోయింది? తను సినిమాకని పోయేటప్పటికి యీవిడగారికి షికార్లా? తను కొంతసేపు యింట్లో వుండకపోతే ఆవిడ యిష్టా రాజ్యమన్నమాట. తను యింట్లో వుండేనంతమాత్రాన ఆవిడ అక్కడికీ యిక్కడికీ పెత్తనాలు చేయాలని ఎక్కడ వుంది? 'అహా. ఎక్కడ వుందీ అంట?'

ఆవిడగారు, అంటే, మాలతి తిరిగి యింటికి వచ్చేవరకూ తను యిక్కడే యీ సావిట్లో పడిగాపులు కాస్తూ కూచోవాలా? ఏమన్నా న్యాయమేనా యిది? మాలతి తప్పు క్షమించదగిందేనా?

ఒక నిమిషంసేపు తర్జన భర్జనలు చేసుకున్న మీదట ఆనందరావు మాలతిని క్షమించదల్చుకున్నాడు. అంటె కోపం లేక కాదు. మాలతితో అనవసరంగా తగాదా పడటం యిష్టంలేక. సాధారణంగా పేచీలు పడటం ఆనందరావు అభిమతం ఎంతమాత్రమూ కాదు.

అయితే ఎక్కడికి పోయివుంటుందీ ఆలోచించదల్చుకున్నాడు ఆనందరావు. ఆలోచించసాగాడు.

ప్రక్క సందులో వున్న సుందరమ్మగారింటికా, లేక పదిళ్ళ అవతలున్న శారదగారింటికా, అదీ గాక రెండు సందుల పైమాటలో వున్న కామాక్షమ్మగారింటికా, ఈ విషయం ఆనందరావు ఆలోచించి తేల్చుకోకముందే ఉన్నట్టుండి హఠాత్తుగా అతన్నో కొత్త ఆలోచన చుట్టేసింది. తనకు బాగా అనుమానం. అనుమానమేమిటి? రూఢి. మాలతి నిస్సందేహంగా సుందరమ్మగారింటికి ఎదురుగుండా వున్న పార్వతిగారింటికే పోయివుంటుంది. సందేహం లేదు.

తను అలా అనుకోటానికి కారణవుంది. పొద్దున్న తను ఆఫీసుకు పోతుంటే అంది మాలతి. "పార్వతిగారింటికిపోయి చాలా రోజులయింది. ఒకసారి పోయివచ్చేదా?" అని తను ఆశ్చర్యపోయాడు. "వాళ్ళింటికా? ఎందుకు? ఏమన్నా ఆలోచించుకుని మాట్లాడుతున్నావా? నే నేమన్నా ఆ రాజుగాడి ముందు తలఎత్తుకుని తిరగాలా? చెప్పు" అని అడిగాడు గట్టిగానే.

మాలతి కొంచెంగా ముఖం ముడుచుకుంది. "అదికాదండీ. పాపం పార్వతి ఏంచేసిందీ అని? మొన్న సుందరమ్మగారితో అందిట." మాలతి నాతో యిహ మాట్లాడదల్చుకోలేదా? ఆమెకు అకారణంగా నామీద కోపం ఎందుకూ అని. నిజమే. మాట్లాడకపోవటానికి ఆవిడ ఏంచేసింది పాపం?" అంది.

"నీ మొహంలే" అన్నాడు తను. "నీకేం తెలీదు. నువ్వు వాళ్ళింటికేం వెళ్ళవల్సిన అవసరంలేదు. వెడితే మాత్రం నే నూరుకోను."

కావలిసినంత ఘాటుగానే అన్నాడీ మాటలు తను. అన్నతర్వాత ఆఫీసుకు వెళ్లి పోయాడు. కాని తన మాటలు మాలతికి ఏమాత్రం సంతృప్తి కలిగించలేదని అప్పుడే అనుకున్నాడు కూడా.

అసలు మాలతి తన నా ప్రశ్న ఎందుకడిగిందా అన్నదే సందేహం. మూడు నెలల క్రితం తనికీ రాజుకీ మాటపట్టింపు వచ్చిన దగ్గర్నుంచీ ఆ యింటి ఛాయలకే పోవటంలేదు తను. మాలతినికూడా పోవద్దన్నాడు. అంతకుముందు రాజుకీ, తనకీ, పార్వతికీ, మాలతికీ అత్యంత స్నేహంవుంటే వుండేదవచ్చు. తనదగ్గిర మాటంటే మాటే. ఆనాటి నుంచి రాజుతో మాట్లాడలేదు. మాలతి కూడా యివాళ్టివరకూ పార్వతితో మాట్లాడటంలేదనే తన నమ్మకం. మాట్లాడితే తనకెంత చిన్నతనం? ఆ రాజుగాడికి తను లొంగిపోయినట్లేగా. అయితే మరి యీవిడగారికి ఎందుకు పుట్టిందో యీబుద్ధి?

మాలతి తప్పకుండా పార్వతిదగ్గకే పోయివుంటుందని నమ్మాడు ఆనందరావు. ఈసారి అతనికి బాగా కోపం వచ్చింది మాలతిమీద. తనకిష్టం లేనిపని ఎందుకు చెయ్యాలి? చేస్తే శిక్ష అనుభవించవల్సిందే. మాలతిని తను క్షమించకూడదు.

ఆనందరావు మాలతిని క్షమించదల్చుకోలేదు. క్షమించకపోతే ఏంచేసేటట్లు? కొట్టటమా? మాలతిని కొట్టేటందుకు తనకు చేతులురావు. అదీగాక వ్యవహారం అంత దూరం పోవటం తనకూయిష్టంలేదు. అందుచేత ఒకే ఒక నిశ్చయానికి వచ్చాడు. మాలతి గనక నిజం ఒప్పుకున్నట్లయితే ఆవిడ చేసిన తప్పును సహించి క్షమించుదామని. ఒప్పుకోకపోతే? అది తరవాత విషయం.

ఆలోచనలతో నిండిపోయిన ఆనందరావు అడుగుల చప్పుడయితే తలఎత్తి చూశాడు. మాలతి!

మాలతి లోపలకివస్తూ అతన్ని చూసి తెల్లబోయి "మీరు సినిమాకి వెళ్లలేదా?" అనడిగింది.

ఆనందరావు ఆమెవంక తీవ్రంగా చూస్తూ ముందుతలుపు తియ్యి" అన్నాడు సాధ్యమైనంత కర్కశంగా; అలా వుండదల్చుకున్నాడు గనుక. మాలతి తెల్లబోయింది. భర్తమాటలోని తీవ్రత గ్రహించేటందుకు ఆమెకు ఎక్కువసేపు పట్టలేదు. మాట్లాడకుండా తాళంతీసి తలవంచుకుని లోపలకి నడిచింది. ఆనందరావు చేతిలోని సిగిరెట్టుని విసురుగా అవతల పారేసి అంతకంటే విసురుగా లోపలకు నడిచాడు.

"ఎక్కడకు పోయావు?"

"ఆఁ" అంటూ తలఎత్తి చూసింది అతనివంక మాలతి.

"పార్వతిగారింటికేనా?"

మాలతి ముఖం పాలిపోయింది. అలాగే తెల్లబోయిచూస్తూ ఆమె యీసారి కూడా జవాబు చెప్పేందుకు సిద్ధపడలేకపోయింది.

"అలాగ చూస్తావేం గుడ్లగూబలాగ. నేను వద్దన్నానా? అన్నా ఎందుకు పోయావు? నీకేమన్నా బుద్ధి వుందా?"

మాలతి యీ మాటు సర్దుకోగలిగింది. "కాదు. నేను పార్వతిగారింటికి కాదు వెడిత" అంది హీనస్వరంతో.

"అబద్ధాలు కూడానా? బుకాయించటం కూడా నేర్చుకున్నావన్నమాట."

"అదికాదండీ. నిజంగా. నేను పార్వతిగారింటికి వెళ్ళలేదు. సుందరమ్మగారింటికి వెళ్ళాను" అన్నది మాలతి భయంభయంగానే.

ఆనందరావు చేతులు వెనక్కి పెట్టుకుని పచార్లు చేస్తూ "నే నమ్మను" అన్నాడు. కోపం వస్తే చేయవల్సిన పనేమిటో అతనికి బాగా తెలుసును.

నమ్మకపోతే ఏం చేయాలో అర్థం

★ నిజం ★

కాలేదు మాలతికి. "నిజంగా. నేను పార్వతిగారింటికి పోలేదు. మీరు వద్దన్నారుగా.

వద్దంటే ఎందుకు వెళ్తాను?" అంది గద్గదికంగా.

ఆమె ఏం చెప్పినా నమ్మదల్చుకోలేదు. నిజం ఒప్పుకుంటే క్షమించేటందుకు అతను సిద్ధంగానే వున్నాడు. కాని నిజాన్ని కప్పిపుచ్చుతే మట్టుకు ఆమెని ఏమాత్రం క్షమించదల్చుకోలేదు.

"అయితే వెళ్ళానని ఒప్పుకోవన్నమాట" అన్నాడు గంభీరంగా.

"ఒప్పుకునేదేముంది? నేను వెళ్లందే.."

"నోర్ముయ్."

మాలతి నోరు మూతబడింది. ఆనందరావు అక్కడ్నుంచి చరచర వెళ్లిపోయి మంచం మీద పడుకున్నాడు.

ఎందుకు ఒప్పుకోదు నిజం? తన మాటంటే అంత అలక్ష్యమా? తను భార్యకు అంతలోకు వైపోయాడా?

దీన్ని ఎలా శిక్షించటం? కొడితే? తను కొట్టలేడు. పూరీల్లాంటి మాలతి బుగ్గలు కందిపోయి అసహ్యంగా తయారవుతే తను సహించలేడు. పైపెచ్చు తనే బాధపడవల్సి వస్తుంది.

అయితే ఎలా తన కక్షతీర్చుకోవటం? ఏవిధంగా మాలతి మనస్సుకు బాధకలిగించటం.

అరగంటసేపు అవస్థపడినా ఆనందరావుకి దారీ తెన్నూ తోచలేదు నిజంగా.

అడుగుల చప్పుడు అయితే ఆలోచనల లోంచి తేరుకుని తలఎత్తిచూశాడు. మాలతి.

ఈ కొద్దిసేపట్లో యిలా ఎందుకు మారిపోయింది? కళ్లెందుకంత ఎర్రబడ్డాయి! చెంపలమీద ఆ చారలేమిటి? జుట్టలా రేగిపోయిందేం?

ఇవన్నీ చూసింతర్వాత, తనకోపం మాట గుర్తుకొచ్చి తల ప్రక్కకి తిప్పుకున్నాడు ఆనందరావు.

"అన్నం వడ్డించాను."

ఆనందరావు మాట్లాడలేదు. కనీసం మాట్లాడదల్చుకోలేదు.

"ఏమన్నాయ్‌న్నా!"

తననే అని తెలియక కాదు మాట్లాడకపోవటం.

మాలతి దగ్గరకొచ్చి అతని భుజంమీద ముఖంపెట్టి అడిగింది దీనంగా, "నేనేం చేశానని అంతకోపం?"

తనేం చెయ్యకపోతేనే వచ్చిందేమిటి కోపం?

"నామీద కోపమైతే భోజనం మానెయ్యట మెందుకు?"

నిజమే. మాలతిమీద కోపంవస్తే తను భోజనం మానేయటం ఎందుకో తెలియటం లేదు.

మాలతి అతని మౌనాన్ని సహించలేక ముందుకువచ్చి అతనిముఖాన్ని చూసేందుకు ప్రయత్నిస్తూ "నామీద అలిగి మీరు

భోజనం మానేస్తే నా మనస్సెంత బాధ పడుతుందో తెలుసునా?" అంది అమాయకంగా.

ఆనందరావుకి ఆయువుపట్టు చేజిక్కింది. అరగంట బుర్ర బద్దలు కొట్టుకుంటే అలవిగాని విషయం మాలతి యీ ఒక్క మాటతో తీర్చివేసింది. అంటే తను భోజనం చెయ్యకపోతే ఆమె మనస్సు బాధ పడుతుందన్న మాట. తను మాలతిని ఏడిపించాలంటే భోజనం చెయ్యకూడదు.

"నేను భోంచెయ్యను"

"ఎందుకు?"

"నాయిష్టం" ఆనందరావు వెంటనే నాలుక కొరుక్కున్నాడు. "నువ్వు ఎందుకు నిజం చెప్పలేదు?"అని అడగలేదని. కాని ఆ సమస్య మాలతే తీర్చివేసింది.

"నేను అబద్ధం ఆడాననా?"

ఆనందరావు యీ అవకాశాన్ని వృధా చేసుకోలేదు. "లేకపోతే?" అని ముఖం యిటు తిప్పకుండానే జవాబు చెప్పాడు.

"నేను పార్వతిగారింటికి వెళ్లిందే?"

"ఆమాటే వద్దన్నాను."

"నేను నిజమే చెప్తున్నానండీ" అన్నది మాలతి గద్గదికంగా. ఆనందరావు మెత్త పడలేదు.

"అయితే నేను భోజనానికి రానవసరం లేదు. నువ్వు వెళ్ళి తినెయ్యి" అన్నాడు ఆమెవంక చూడకుండానే.

"మీరు రాకుండానా?"

"అభ్యంతరం లేకుండా. నేను చివరికి నీచేత నిజం చెప్పించలేకపోయానుగా. నన్ను నువ్వు లెక్క చెయ్యనంతవరకూ వచ్చిందన్నమాట. అందుకనే నా విషయం నీ కనవసరం. నీ సంగతేదో నువ్వేడు."

మాలతి ఒకనిమిషం మాట్లాడలేదు. ఆనందరావు మెల్లిగా ప్రక్కకు తిరిగిచూసే సరికి ఆమె ఏడుస్తున్నది. "ఏడవనీ? దాని చేత నిజం చెప్పించలేక పోయింతర్వాత అదేంచేస్తే నాకేం? అనుకున్నాడు.

అయిదునిమిషాలు నిశ్శబ్దంగా గడిచాయి. మాలతి, ఆనందరావువంక తేజోవిహీనంగా చూసింది.

"అయితే నిజంచెప్తే వస్తారా?"

ఆనందరావుఉలుక్కిపడ్డాడు. "చెప్పు" అన్నాడు, మిగిలిన భావమంతా ఆ ఒక్క ముక్కలోనే యిముడుస్తూ.

"కోప్పడతారా?"

"లేదులే"

"అయితే...అయితే నేను యిందా! పార్వతిగారింటికే వెళ్ళాను" మాలతి నెమ్మదిగా, బలహీనంగా అన్నది.

ఆనందరావుకు ఎగిరి గంతేయాలన్నంత ఉత్సాహం కలిగింది. ఉత్సాహమంతా ఒక్కసారే చూపిస్తే తన తెలివితక్కువతనం బట్టబయలవుతుంది. "ఇప్పటికి నిజం చెప్పావన్నమాట. అయితే పద. భోజనానికి"అంటూ లేచాడు. మాలతి చేతనిజం చెప్పించానన్న గర్వం అతన్ని ఆవహించింది.

తను భర్తతో కలిసి భోజనం చేసినా భర్త తనతో కులాసాగా కబుర్లు చెప్పినా మాలతికి మాత్రం బాధగానే వుంది. "నే నాయన్ని నిజంచెప్పి ఎందుకు నమ్మించలేకపోయాను?" అని. ★

శలభాలు

మీనాక్షమ్మకు తమ పొరుగింటిలోకి ఎవరో కాపరానికి వచ్చారని అప్పుడే తెలిసింది. ఒక అరగంటలో పంపిన మనిషీ తిరిగివచ్చాడు—"ఒక్క అయ్యగారే ఉంటున్నారు. 27 లేక 28 సంవత్సరాల వయసు ఉంటుంది. మన అబ్బాయిగారి కంటె ఒక చాయ తెలుపు - కొంత పొడుగు - తటాలున చూస్తే అబ్బాయిగారిలా ఉంటాడు. వెంబడి వంటమనిషి కూడా ఉన్నారు" అన్న సమాచారముతో.

ఈ వివరాలతో మీనాక్షమ్మ ఒక చక్కని రూపకల్పన చేసుకున్నది మనసులో. ఆ ఊహలు వాయువేగ మనోవేగములతో పరుగెత్తటము మొదలుపెట్టాయి. "అబ్బాయికంటె ఒకచాయ ఉంటే అందగాడి క్రింద లెక్కే. తటాలున చూస్తే అబ్బాయిలా ఉన్నాడంటే ఏమర్థము? అబ్బాయి అమెరికా వెళ్ళి మూడేళ్ళు ఉండి వచ్చిన 'నాగరికుడు!

'వెంటనే ఆమెకు పొరుగింటాయన ఈ మాదిరిగా ఉంటాడని ఒక నిశ్చితమైన అభిప్రాయ మేర్పడ్డది. ఎక్కువ ఆలస్యము చేయకుండా చిన్నకొడుకును పంపి అతడి సైన్‌బోర్డును చూచి రమ్మంది. రెండు నిమిషాలు కాకముందే దానిమీద ఉన్న విషయము 'రఘువీర్ - అబ్కారీ ఇన్‌స్పెక్టరు' అన్న వార్త తెలిసింది.

ఆరోజు ఉదయము పదకొండు గంటల దగ్గరనుండి సాయంకాలము అయిదుగంటల వరకూ మీనాక్షమ్మ తహతహలాడిపోయిందంటే అందరూ నమ్మరు.

ఆరోజు జీడిపలుకులు వేసిన ఉప్మా రామశర్మ యింటికి రాగానే మీనాక్షమ్మ స్వయముగా అందించి - చిక్కటి కాఫీ పెద్దగ్లాసుతో ఇచ్చింది. సిగరెట్టును నోటి కందించుతూ "అట్లా చల్లగాలికి వెళ్ళొదామురారూ?" అన్నది.

ఎన్నడూ ఎరుగని ఈ గౌరవమర్యాదలకు శర్మవిస్తుపోయాడు. మనసులో తట్టిన ఊహను అంత తొందరగా బైటపెట్టని స్వభావమే ఆమెతో కాపురము చేస్తున్న ఈ పాతికేళ్ళనుండీ చాలా రక్షిస్తున్నది అతనిని. వెంటనే తలఊపి చెప్పులు వేసుకొని బయలుదేరాడు. ఆమె తృప్తికరముగా ముఖము పెట్టి అతడిని అనుసరించింది.

వాళ్ళిద్దరూ ఎటు వెళ్ళాలనుకున్నారో గాని - మరో అయిదునిమిషాలకు పొరుగింటిముందర నిలబడిఉన్నారు. గోడకు తగిలించిన సైన్‌బోర్డును ఆమె ఆయనకు చూపిస్తూ మిగిలిన వివరాలన్నీ ఒక్క గుక్కలో చెప్పింది.

మీట నొక్కితే గంట మ్రోగినట్లుగా - అతడు తలవంచుకుని నడుస్తూ "అవును అవును" అన్నాడు.

మరునాడు అతడు కచేరీనుంచి వచ్చేసరికి మసాలాదోసె చేతికి వచ్చింది. అతడు ఖాళీచేసిన ప్లేటును మీనాక్షమ్మ స్వయముగా అందుకున్నది. అతడు కాఫీ త్రాగగానే - మాటలసందర్భములో చెప్పినట్టుగా మీనాక్షమ్మ చెప్పింది. "ఆ ఇన్‌స్పెక్టరు గారట దత్తపుత్రుడట! తోటలు దొడ్లు ఉన్నాయట - నగరములో రెండు పెద్ద ఇళ్లు ఉన్నాయట - చక్కగా చిన్నతనములోనే మంచి ఉద్యోగము కుదిరిందికదండీ!"

ఇల్లిందల సరస్వతీదేవి

"నిజమే - నిజమే! మంచి ఉద్యోగమే. చిన్నతనముకూడాను" వెనకటిధోరణిలోనే అన్నాడు శర్మ.

నాలుగు రోజులైనతరువాత మీనాక్షమ్మ నౌకరును పొరుగింటికి పూలకొరకు పంపి "అమ్మాయిగార్లకు ఆరంగుపూలంటే ఎంతో యిష్టము. పెరట్లో వున్నవి కోసుకోవచ్చునా?" అని అడగమన్నది.

వెళ్ళినవాడు వెంటనే తిరిగి వచ్చాడు. "దత్తుగారి అమ్మాయిలు ఉదయము ఏడు గంటలకేవచ్చికోసుకుపోయా"రనిచెప్పాడు.

మీనాక్షమ్మ తెల్లబోయింది. "పొరుగింటి ఆయననుగురించి దత్తుగారింట్లో అంత తొందరగా ఎట్లా తెలిసింది?"

సాయంకాలము రామశర్మ యింటికి రాగానే ఒక తీర్మానము ఆయన ముందర పెట్టింది. ఆయన "అంతకంటేనా!" అనుకుంటూ చెప్పినపని చేశాడు.

మరునాడు సాయంత్రము అయిదింటి వరకూ మీనాక్షమ్మ కూతుళ్ళు ముగ్గురూ నినాన్ చీరెలు కట్టుకుని ముస్తాబై సిద్ధముగా ఉన్నారు. ఉపాహార విందుకు సర్వమూ సిద్ధముగా ఉన్నాయి. కూతుళ్లతో మీనాక్షమ్మ గడపదగ్గరేనిలబడి ఎదురుచూస్తున్నది అతిథికొరకు.

రామశర్మ ఆనాలుగింటికే ఇంటికి రావలసింది. ఆయన రాకపోవటము మీనాక్షమ్మకు కొంత కొరతగానే ఉన్నది. కాని ఆ కారణముచేత ఏలోటూ జరుగకూడదన్న పట్టుదల ఉండటమువల్ల ఉత్సాహాన్ని ఇనుమడింపచేసుకున్నది.

సరిగా సమయానికివచ్చిన అతిథిని చూడగానే ముఖము ప్రఫుల్లమయింది మీనాక్షమ్మకు. ఎదురుగా వెళ్ళి తీసుకొనివచ్చి కూర్చోబెట్టింది. తన కూతుళ్లను ముగ్గురినీ పిలిచి ఒక్కొక్కరినీ ఆయనకు పరిచయము చేసింది.

"వారు ఎంతో సరదాపడి మిమ్మల్ని అల్పాహారవిందుకు పిలిచారుకాని - పాపము రావటానికి ఏదో అననుకూలము వచ్చి ఉంటుంది. మీరు అన్యథా భావించకండి" అంటూ క్షమాపణ కోరింది.

అతడు తగినట్లుగా సమాధానము ఇచ్చి ముభావముగా - స్వల్పముగా ఫలాహారము తీసుకున్నాడు.

"వీటి రుచి మీకు సరిపడలేదేమో!" అన్నది కొంత నొచ్చుకుంటూ.

"లేదండీ రాత్రి దత్తుగారింట్లో విందు భోజనము. ఇంకా నేను దానినుంచి తేరుకోలేదు"—అన్నాడు.

మీనాక్షమ్మకు దేహములో విద్యుచ్ఛక్తి ప్రవహించినట్లయింది. "తాను అల్పాహారవిందుకు ఆహ్వానించకముందే వాళ్ళు విందుకే పిలిచారు! అయ్యో దేవుడా! వాళ్ళు తనకంటె ఒక అడుగు ముందు వేస్తున్నారు మొదటినుంచీ!" అనుకున్నది.

అతిథి సెలవు తీసుకుంటూ "విద్యావంతులూ సంస్కారులూ అయిన మీ కూతుళ్ల పరిచయ భాగ్యము లభించినందులకు చాలా సంతోషంగా ఉన్నది. ఈ ఊరు నాకు నచ్చింది. అందులో ఇల్లు చక్కగా పొందికగా బాగా కుదిరింది. మంచి పొరుగు - ఒక గొప్ప విశేషము!" అన్నాడు.

మీనాక్షమ్మ మనసు పండు వెన్నెలయింది. అతడికి ప్రత్యేకముగా ఆ యిల్లు నచ్చటములోనూ - నచ్చినదని తనకు చెప్పటములోనూ ఏదో ప్రత్యేకత ఉంటే ఉంటుంది. దత్తుగారి యిల్లు కనబడుతునే వున్నా అవతల వీధిలో ఉన్నది. అందులోనూ తన కూతుళ్ళందరూ విద్యావంతులన్న ప్రశంసకూడా వచ్చింది. విద్యదేమిటి - ఎవరికయినా వస్తుంది. కాని సంస్కారము వంటపట్టాలంటే మాటలా? ఆమాటే కదూ అతడు వెళుతూ వెళుతూ తన కూతుళ్ళ వంక చూస్తూ అన్నది!

ఒక రోజు సాయంత్రము మీనాక్షమ్మ కూతుళ్ళను తీసుకొని క్లబ్బుకు వెళ్ళింది. అక్కడ దత్తుగారి అమ్మాయిలు టేబిల్ టెన్నిసు ఆడుతున్నారు. మీనాక్షమ్మ కూతుళ్ళతో కాసేపు ఆడి, వాళ్లు బయలు దేరారు.

"అంత తొందరపడతారేమిటి? ఉండండి మేమూ వస్తాము" అన్నది మీనాక్షమ్మ పెద్దకూతురు.

"ఇక్కడికి కొత్తగా వచ్చాడే రఘువీర్ ఇనస్పెక్టరు గారు - ఆయన ఈసాయంత్రము మా యింటికి వస్తానన్నారు. సంగీతపు పోటీ పెట్టారు మా యింట్లో" అన్నది.

మీనాక్షమ్మ పెద్దకూతురికి ఆవేశ మెక్కువై "ఆయనకు అసలు సంగీతమంటే అభిరుచి లేందేనా! అందులో మన కర్ణాటక సంగీతమంటే బొత్తిగా లేదు. ఇంకా భరతనాట్యములో బాగా అభిరుచి ఉన్నది"—మొదట ఏమీ అనకూడదనుకున్నది గాని ఆగచుకోలేక అనేసింది.

రోషములో అసూయ మేళవించగానే దత్తుగారి అమ్మాయి ముఖము కందగడ్డవలె అయింది.

"నీకేం తెలుసు? ఆయన మా యింటికి వచ్చినప్పుడు భరతనాట్యాన్ని గురించి హేళన చేస్తూ - చాలా అసహ్యముగా మాట్లాడాడు" అన్నది.

"అసంభవము! మీ కాయన సంగతి పూర్తిగా తెలియదు" అని మీనాక్షమ్మ కూతురు గర్జించింది.

దత్తుగారమ్మాయి "నాకు ఆయన సంగతి తెలియదట గానీ - మీకేనా తెలిసింది?" అని హేళన చేసింది.

అప్పటివరకూ ఊరుకున్న మీనాక్షమ్మ "అమ్మాయీ! ఏమీటీ తొందరపడి అన కూడదు. మా అమ్మాయీ - అతడూ పరస్పరమూ అభిమానముతో మెలగుతున్నారు. మేము వాళ్ళకు నిశ్చితార్థము చేద్దామనుకుంటున్నాము. మరి... ఆయన సంగతి దానికి తెలియకుండానే మాట్లాడింది అంటావా?" అన్నది మందలింపుగా.

ఆ అమ్మాయి తెలబోయి "ఈ సంగతి ఆయనకు తెలుసునా?" అన్నది.

"మేమే అనుకున్నాము. ఒక మంచి రోజు చూసి ఆయనతో చెప్పాలనుకుంటున్నాము" అన్నది.

దత్తుగారమ్మాయిలు చేతిలో ఉన్న బంతులు అక్కడే పడవేసి ఇంటికి పోవపట్టారు.

మీనాక్షమ్మ కూతుళ్లను తీసుకొని ఇంటికి వెళ్ళుతూ "అయినా దత్తుగారమ్మాయిలకు బొత్తిగా మర్యాద తెలియదు. తమకే అన్నీ తెలుసునని విరగబడిపోతారు" అన్నది.

శ్రావణమాసపు వర్షాలు నాలుగురోజుల పాటు ఎవరినీ ఒకరి యింటనుంచి మరొకరి యింటికి పోనియ్యలేదు.

కొంత తెరపిగా ఉన్ననాటి సాయంత్రము ఇన్‌స్పెక్టరుగారి నౌకరు అందరి యిళ్లకూ ఒక్కొక్క బొమ్మ - చారెడు సున్నిపిండీ చక్కిలాలూ పంచాడు. ఏమిటంటే "అమ్మగారు అబ్బాయిగారిని ఎత్తుకొచ్చారు గదండీ!" అన్నాడు. ★

విజ్ఞాన వీధులు

"డాక్టర్"

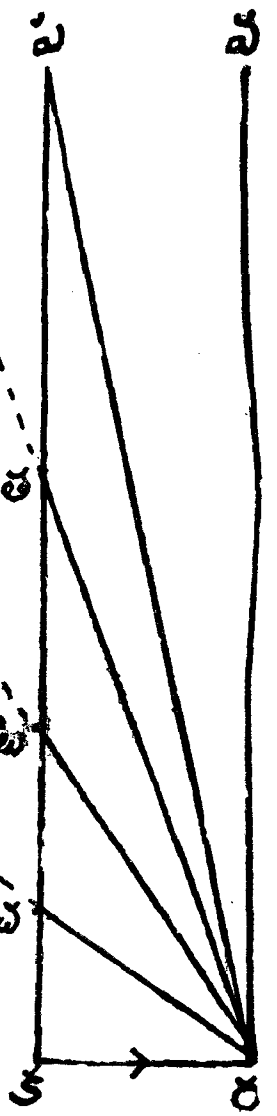
160. రైలు కిటికీలోంచి చూస్తే?

దగ్గరగా వున్న చెట్లూ పుట్టలూ మనలను విడిచి వెనక్కి వెళ్ళిపోతున్నట్టూ, దూరపు వస్తువులు మన రైలుతో వస్తున్నట్లూ కనపడతాయి. ఎందుచేత? అని పాఠకులు ఒకరు అడిగేరు.

అవును. అలాగే కనబడుతుంది. కనబడుతుంది. అంతే, నిజంగా దగ్గర వస్తువులు వెనక్కీ, దూరపువస్తువులు మనతోనూ, జరగవు. అన్నీ వెనక్కే జరుగుతాయి. కాని దగ్గరవస్తువులు జోరుగానూ, దూరపు వస్తువులు మందంగానూ, అతి దూరపు వస్తువులు ఇంకా మందంగానూ సాగుతూండడమువల్ల దగ్గిరవి వెనక్కి పోతూంటే మరి కొంతదూరానివి వీటితో వెనక్కి పోక మనవేపు వస్తూన్నట్టూ, ఇంకా దూరానివి ఈమధ్య వాటితో పోక మనవేపూ వస్తూన్నట్టు కనబడతాయి.

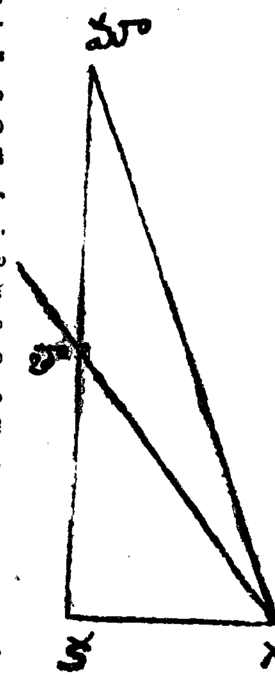
రైలులోనో, బస్సులోనో ప్రయాణము చేస్తూ దూర భూరేఖమీద దృష్టి నిలపండి. కనుచూపు పారేటంతవరకూ చూచి అక్కడ ఏ చెట్టు గుబురుమీదనో దృష్టి నిలపండి. మీరలాగే చూస్తూవుంటే ఆ చెట్టుకీ మీ కంటికీ నడుమనున్న వస్తువులన్నీ వెనక్కి వెళ్ళుతున్నట్లే కనబడతాయి. మీ రైలుకి దగ్గిరగావున్న వస్తువులు విసురుకుంటూ జోరుగా పోతాయీ, అంతకంటె కొంచెం దూరంగా ఉన్నవి కొంచెము తక్కువ జోరుగానూ, ఇంకా దూరంవి ఇంకా తక్కువ వేగంతోనూ, అలాగ, జోరు తగ్గితగ్గి చివ్వరకి ఆ దూర భూరేఖమీదనుంచి వెనక్కి వెళ్ళుతున్నట్టే కనబడదూ.

పటములో రైలు 'క' నుంచి 'ర' కు వచ్చినదనుకొండి. మీరు రైలులోఉన్నారు. రైలు 'క' దగ్గరున్నప్పుడు చ, ట, త, వ అనే టెలిగ్రాపు స్తంభాలు మీ రైలుకి లంబరేఖ మీద ఉన్నాయి. కనక 'క' నుంచిచూస్తే అవన్నీ ఒక లైనులో వున్నాయి. ఇప్పుడు రైలుదగ్గరకు వచ్చిందనుకొండి. 'ర' నుంచి లంబరేఖ 'రవ' అనేది. చ, ట, త, ప లనే స్తంభాలన్నీ 'రవ' అనే రేఖకి ఒకేదూరము వెనక్కి పోయాయి. ఒకటి ఎక్కువా ఒకటి తక్కువా పోలేదు. కాని, 'ర' నుంచి

అంటే రైలులోంచి చూస్తే 'చ' అన్నది 'రచ' అన్నవైపునా, 'ట' అన్నది 'రట' అన్న రేఖవైపూ, 'త' అన్నది 'రత' అనే రేఖవైపునా, 'ప' అన్నది 'రప' అన్న రేఖవైపునా కనబడుతుంది. 'చ' అనే దగ్గరగానున్న స్తంభము, 'రచ' దిక్కున కనబడుతోంది. 'ట' కనబడే 'రట' అన్నరేఖ 'రచ' కి కుడివైపునకు అంటే రైలు కదిలే వైపుకి ఉన్నది. అంటే 'చ' తో పోల్చితే 'ట' రైలు నడుస్తున్న వైపుంది. 'ట' కంటె 'త' రైలు నడుస్తున్నవైపుకి ఉంది. అలాగే 'ప', 'త' కంటె రైలు నడుస్తున్న వేపుకి ఉంది. అంటే ఏమన్నమాటూ? రైలునుంచి దూరముగా పోతున్నకొద్దీ, 'ప' దగ్గరున్న స్తంభము రైలువేపుకి ఉన్నట్లు, అంటే రైలు వైపుకి వస్తున్నట్లు కనబడుతుంది.

రైలులో పోతూ మనము 'క' నుంచి 'తా' అనే తాడిచెట్టును చూచామనుకొండి. దాని వెనకాల 'మా' అని ఒక మామిడిచెట్టు ఉంది అనుకొండి. రైలు 'గ' దగ్గిరకి వెళ్ళే సరికి, ఇదివరకు 'తా' కి వెనక కనబడిన మామిడిచెట్టు 'గ' నుంచి చూస్తే, 'తా' కి బాగా కుడివైపున కన

బడుతుంది. అంటే తాడిచెట్టు వెనక్కి పోతూన్నట్టూ, దూరాన్నున్న చెట్టు రైలుతో, రైలు పరిగెత్తేవేపు వస్తూన్నట్టూ కనబడుతుంది.

161. అవతారములు

భగవంతుడు అవతారములు దాల్చుటకు కారణమేమి? అని రాయగడా నుంచి ఒగాదు మిశ్రోగా రడుగుతున్నారు.

సృష్టి స్థితిలయములకు కారణభూతుడగు పరమేశ్వరు డొకడున్నాడని భారతీయులూ, యూదులూ, పారశీకులూ, క్రైస్తవులూ, మహమ్మదీయులూ నమ్ముతారు. వీరిలో అవతారాల్ని నమ్మేవారు భారతీయులే. తక్కినవారు భగవంతుడు అవసరాన్నిబట్టి సందేశహరులను అనగా ప్రవక్తలను భూలోకమునకు పంపునని మాత్రమే నమ్ముతారు. మోహెంజొదారో నాగరికతలో శివుడేగాని విష్ణువున్నట్లు లేదు. శైవసంప్రదాయములో మొన్న మొన్నటివరకూ అవతార ప్రశంసలేదు. (జన్మపరంపరలోకూడా వీరశైవులకు నమ్మకము లేదన్నట్టే కనపడుతుంది) అవతారాలు వైష్ణవసంప్రదాయాలే. శివుడు సృష్టికర్త, (లింగము) వినాశకుడూను. పాలకగుణము మాత్రము విష్ణునికే ప్రత్యేకముగా ఆరోపితము. విష్ణుదేవుడు కూడా వేదములలోని సూర్యునికి వైష్ణవానువాదమే. పాలకగుణము ఆరోపించిన తర్వాతా, జన్మ పరంపర నంగీకరించిన తర్వాతా విష్ణుదేవునికి అవతారా లారోపించడము సహజముగా జరిగింది. ఇతర మతస్థుల "ఇంత జగత్తులోనూ ఈమూల భూమిలో ఒకమూల దేశములో ఒకచోట సర్వశక్తుడు అవతరించునా? అంతమాత్రపు పనిని ఆయన బంట్లు నెరవేర్చలేరా?" అన్న అడ్డుప్రశ్నకు నమ్మకమే జవాబు చెప్పాలిగాని సబబు జవాబు చెప్పలేదనుకుంటాను.

జీసను భగవంతుని కుమారుడనే నమ్మకను కూడా యూదులు ఈరీతిగనే పరిహరింతురు. అయితే గాంధిమహాత్ముడు గ్రామొఫోను ప్లేటులో అన్నట్టు ధర్మసంస్థాపకులైన మహాపురుషులు అన్ని కాలాలలోనూ, అన్ని యుగాలలోనూ పుట్టినారు. 'వీరే భగవదవతారములు' అన్నది కొందరి నమ్మిక. వీరుడే భగవంతుని స్వరూపము అన్న నమ్మికయే అవతారవాదమునకు దారి తీసినది. పురాతన గాథలలోని "విష్ణు అవతారాలు" దుష్టశిక్షణా, శిష్టరక్షణా చేసినట్టు గుర్తించినవారు వీనినన్నిటినీ విష్ణునికి ముడిపెట్టి రచించినారు. ఈ అవతారాలు మానవులు ఊహించి కల్పించినట్లు బుద్ధుణ్ణి కూడా విష్ణు అవతారాల్లో చేర్చడాన్నిబట్టి తెలుస్తుంది. బౌద్ధులు నాస్తికులని వేదాంతుల వాదనకాగా బుద్ధుణ్ణి భగవదవతారమని యెట్లనగలము? ఇటీవల గాంధిమహాత్ముణ్ణి కూడా అవతారములలో చేర్చినవారూ ఉన్నారు. ఏతావాతా, ధర్మరక్షణకు కారణమైనవారంతా అవతారాలే. భగవదంశాసంభూతులు.

శైవులుకూడా శివునికి అవతారములు కల్పించుకున్నారు. గురులింగ జంగములు సాక్షాత్తూ శివుని స్వరూపాలే అని జంగమార్చనచేసి తరించినవారి గాథలు శైవాగమాల్లో ప్రవేశించాయి.

భగవంతుడు అవతారమెత్తునా? అన్న ప్రశ్నకు ఆయన తప్ప ఎవరూ సమాధానము చెప్పలేరు. "ధర్మరక్షణ చేసిన వీరులలో భగవదంశ కలదన్న" మాటయే "ధర్మ రక్షణకు భగవంతుడు అవతారము లెత్తును" అన్న నిమ్మకగా మారినది.

ఇక 'అధర్మము విజృంభించినప్పుడల్లా భగవంతుడు అవతార మెత్తుతాడ'నే గీతా వాక్యమును అనుమానించి ప్రశ్నిస్తే "ఆహా! తప్పక!" అని బల్లగుద్ది చెప్పడము కంటె, "ఆ ధర్మము నరికట్టిన వీరులే భగవత్స్వరూపులు" అన్న సత్యవ్యాఖ్యానము చెయ్యడమే మెరుగని నాకనిపిస్తున్నది. రామదాసు పదునాలుగేండ్లు జీవితఖైదు అనుభవించీ కూడా సొమ్ము కట్టలేకపోతే, తానీషా ఆయనను విడుదలచేయించాడు. ఈ సంగతి దొరకబుచ్చుకుని రాముడు ఆరులక్షల పైకము తానీషాకి కట్టి రామదాసును (పద్యాలుగేళ్ళకా?) విడిపించెనని నమ్మేవారు నేడెంతమంది? మొన్న మొన్న జరిగిన గాథ! ఆరులక్షలూ నిజమైన నాణేములే అయితే ఎన్నో మిగిలివుండవద్దా నేటికి? ఏవీ? నమ్మకాలు చరిత్రని తారుమారు చెయ్యగలవ్వూ, చేశాయి కూడాను.

స్వార్థమపేక్షించక, నిర్వ్యాజంగా పీడితప్రజలకు రక్షకులూ, సహాయకులూ అయిన ఆండ్రూస్, మహాత్మజీ వంటివా రెందరో మహానుభావులు, భగవదంశసంభూతులు అన్ని దేశాల్లోనూ, అన్ని కాలాల్లోనూ ఉన్నారు. వారందరికీ వందనములు. ★

నాగకన్య
(అజంతా చిత్రానికి నకలు)

గాయకురాలు-
(బేలూరు దేవాలయ శిల్పానికి ప్రతి

—చిత్రకారుడు: రమేష్ చంద్ర, (హైదరాబాద్).

కోతి ఉపవాసం

పి. గిరిజాదేవి

ఏకాదశి నాడొక్కడు
తన కోతినిగూడ నాడు
ఉపవాసం ఉండమనగ
నరేనంది నిక్క కోతి.

కొంతవడికి ఆ కోతికి
వింత ఊహా ఒకటిపుట్టె
"ఉపవాసం ఉంటేమరి
ఓపిక చస్తుందిగదా
రేపటి ఆహారంబును
ఈపూటే తెచ్చుకొందు"
ననుకుంటూ వానరంబు
వనమంతా కలయదిరిగి
అనటిపండ్ల హస్తమొకటి
తినటానికి తెచ్చుకొంది.

అంతటితో ఆగలేక—
"పండ్లైతే గలవుగాని
తోళ్లుదీయ శక్తి రేపు
ఉంటుందో ఉండదో
ఒలిచిపండ్ల నుంచుకొందు"
ననుకొంటూ ఒలిచిపెట్టె.

ఒలిచిన ఆ పండ్లజూచి
కోతినోట నీరూరగ
"ఒలిచిన ఈ పండ్లనెల్ల
నోటబెట్ట రేపు శక్తి
ఉంటుందో ఉండదో
నోటిలోన పెట్టుకుందు"
ననుకొని తా నట్లెజేసె—

"నోటనున్న అరటిపండ్ల
నమలశక్తి నాకు రేపు
ఉంటుందో ఉండదోను
నంచులలో నమిలి పెడుదు"
అనుకొని తన దౌడక్రింది
నంచులలో పండ్లు జేర్చి
"నంచులలో సర్దినాను
వీని మ్రింగ రేపు శక్తి
ఉంటుందో ఉండదో
ఎందుకైన మంచిదిలే
మ్రింగి మరీ ఉపవాసం
ఉంటా"నని అరటిపళ్ళు
కళ్లుమూసి కబళించెను.

(సీరియల్)

మనిషిలో మనిషి

DR. JEKYLL AND MR. HYDE

R-L-STEVENSON

ఒక ఉత్తరం _ దాని సంగతి, సందర్భం

5

సాయంకాలంవేళ అది. అట్టర్సనుగారు డాక్టరు జెకిల్ యింటికి చేరారు. అక్కడికి చేరగానే జెకిల్‌గారి బట్లరైన పూల్ వెంటనే వచ్చి అట్టర్సను గారిని లోపలికి తీసికొనివెళ్లాడు. వంటయింటి గదులలోనుంచి ఒక విశాలమైన ఖాళీ జాగాలోనికి తీసికొని వెళ్లాడు. అది ఒకప్పుడు తోటగా ఉండేది. ఈ ఖాళీ జాగాగుండా ఒక భవనంలోకి తీసికొనివెళ్లాడు. ఆ భవనమును "పరిశోధనా మందిరం" అనిన్నీ, "శల్యతంత్ర శస్త్రశోధనశాల" అనిన్నీ పిలుస్తూఉండే వారు. సుప్రసిద్ధుడైన ఒక శస్త్రవైద్యునివద్దనుండి ఆ భవనమును డాక్టరు జెకిల్ కొన్నాడు. కాని డాక్టరు జెకిల్ పండితుడు శల్యతంత్ర శస్త్ర పరీక్షలలో అభిరుచి కలవాడుకాడు. ఆయనకు రసాయన ప్రక్రియలలో అభిరుచి ఎక్కువ. అందువల్ల ఆ తోటప్రదేశం చివరి భాగంలోకి తన మకామును మార్చుకున్నాడు. తన మిత్రుడైన జెకిల్ యీ భవనంలో ఉండగా ఆయనను కలిసికొనడం అట్టర్సనుగారికి యిదే మొదటిసారి. ఆ భవనము యించుమించు చీకటికోణంగా ఉంది. కిటికీలు లేవు. ఆ మందిరంలోనుంచి నడచిపోతూఉంటే, ఆ భవనాన్ని వింతవింతగా చూస్తూ అట్టర్సను అడుగులు వేశాడు. ఒకప్పుడు ఆ మందిరం విద్యార్థులతో నిండిఉండేది. కాని యిప్పుడది బావురుమంటూ నిశ్శబ్దంగా ఉంది. ద్రావకాలు, రసాయన పరిశోధనలు చేసే పరికరాలు మేజా బల్లలనిండా ఉన్నాయి. నేల మీద సీసాలు వగైరా బంగీచేసే పెట్టెలు పడి ఉన్నాయి. బంగీచేయడానికి ఉపయోగించే చెత్త, పీచు చెల్లాచెదరుగా పడిఉంది. రసద్రవ్యములను కరగించే కొలిమి మీదుగా వెల్తురు మందంగా మసకగా పడుతోంది. ఆ మందిరం రెండో చివర ఒక మెట్లవరుస ఉంది. ఆ మెట్ల వరుసమీద ఎర్రని బనాతుగుడ్డ కప్పబడి ఉంది. ఆ మెట్లవరుసను సరాసరిగాపోతే ఒక గుమ్మం ఉంది. ఆ గుమ్మంగుండా ఒక గదిలోకి ప్రవేశించగానే అక్కడ డాక్టరు జెకిలు ఆయనకు స్వాగతమిచ్చాడు. ఆ గది చాలా విశాలమైనది. గదిలో గాజు బీరువాలు ఉన్నాయి. చట్రంమీద యిరుసు బిగించిన పెద్ద నిలువుటద్దం ఉంది. కచ్చేరి మేజా బల్ల కూడా ఉంది. అక్కడ దుమ్ముపట్టిన మూడు కిటికీలు ఇనుపఖడ్డీలు గలవి ఉన్నాయి. వాటిగుండా చూస్తే బయట తోట ప్రదేశమైన ఖాళీ జాగా కన్పిస్తుంది. అక్కడ గదిలోఉన్న నెగడు చక్కగా మండుతోంది. దాని పొగ గూడుప్రక్కనున్న అరమీద ఒక దీపం వెలుగుతూఉంది. ఎందుచేతనంటే, యింట్లోకి కూడా పొగమంచు దట్టంగావచ్చి పడుతోంది. ఆ నెగడు సమీపంగానే డాక్టరు జెకిల్ చాలా సుస్తీగా ఉన్నట్లు కూర్చున్నాడు. లోపలికి అట్టర్సను రాగానే ఆయనను కలిసికొనుటకై లేచి ఎదురు రాలేదు. లోపలికి వచ్చిన తర్వాత ముభావంగా చెయ్యి చాచి కరస్పర్శ చేసి, కొంచెం మారిపోయిన గొంతుకతో "రా! కూర్చో!" అన్నాడు.

అట్టర్సను వెంటవచ్చిన బట్లరు అగు పూల్

మూలం : రాబర్ట్ లూయీ స్టీవెన్సన్ ★ అనువాదం : దాసు వామనరావు

★ మనిషిలో మనిషి ★

వెళ్లిపోగానే, "అయితే, నీవు యీ వింతవార్త ఏమైనా విన్నావా?" అని అట్టర్సను ప్రశ్నించాడు. డాక్టరు కంగారుపడ్డాడు. "అవును చౌకులో వాళ్లు అరుస్తున్నారు. నేను భోజనశాలలోనుంచి విన్నాను" అని డాక్టరు జెకిల్ జవాబు చెప్పాడు.

"అయితే ఒక్కమాట" అని లాయరు ప్రస్తావిస్తూ అన్నాడు. "క్యారూగారు నా ఖాతాదారైన పార్టీ—నీవుకూడా అటువంటి వాడవే. మీ విషయంలో నేను కల్పించుకున్న వ్యవహారం ఏమిటో నేనే ముందుగా అవగాహన చేసికోవాలి. ఆ వెధవయొక్క సంగతి అంతా దాచిపెట్టడంలో నీవు కేవలం వెర్రిఖుల్లాయిపని చేయడం లేదుగదా?" అన్నాడు లాయరు.

"భగవంతుని సాక్షిగా చెప్పతున్నాను అట్టర్సన్! వాడిని నేను తిరిగి కన్నెత్తిచూడనని దేవునిముందర ప్రమాణంచేసి చెప్పతున్నాను. ఈ ప్రపంచంలో ఇక నా ప్రాణం వాడితో విసుగెత్తిపోయిందంటే నమ్ము. నామీద ఒట్టు. ఆ కథంతా అయిపోయింది. నిజంగా వానికి నా సహాయమే అక్కరలేదు. వాని సంగతి నాకు తెలిసినంతగా నీకు తెలియనే తెలియదు. వాడు క్షేమంగా ఉన్నాడు వాడు పూర్తిగా క్షేమంగానే ఉన్నాడు—నామాటలు బాగా విను. వాడి సంగతేమీ యికమీదట నీ చెవిని పడదు." అని డాక్టరు జెకిలు బిగ్గరగా అన్నాడు.

లాయరు ఇదంతా ఏదో మనోవ్యాకులంతో వింటూ కూర్చున్నాడు. తన స్నేహితుడు యింత ఆవేశంతో యిట్లా అరవడం అతనికేమీ రుచించలేదు, "అయితే, వాడి విషయంలో నీకు ఖచ్చితంగా తెలుసునన్నమాట. నీ మాటలనుబట్టి, నీవు చెప్పినదే నిజమనుకుంటాను. ఒకవేళ యీ వ్యవహారం కోర్టుకెక్కితే నీపేరు కూడా అందులోకి రావచ్చు" అని లాయరు అన్నాడు.

అందుకు డాక్టరు జెకిల్ యిలా బదులు చెప్పాడు. "వాడి విషయంలో నాకు పూర్తిగా తెలుసు. ఆ విషయమై నాకు ఉన్న ధైర్యంలో కించిత్తుకూడా యితరులకు ఉండజాలదు. కాని, ఒక్క విషయంలో నీవు నాకు సలహా యివ్వవచ్చు—ఇప్పుడు నావద్ద ఉంది—నావద్దకు ఒక ఉత్తరం వచ్చిఉంది. దానిని పోలీసువారికి నేనిప్పుడు చూపించవచ్చునో, కూడదో నాకు తెలియడంలేదు. అట్టర్సన్! దీనిని నీ చేతికి ఒప్పగిస్తాను. నీవైతే తెలివిగా ఆలోచించి నిర్ణయిస్తావు. అది నాకు తెలుసు—నీవంటే నాకు గట్టి నమ్మకం ఉంది."

లాయరు అదివిని, "దానిమూలంగా వాడు పట్టుబడతాడనే భయం నీకు ఉన్నట్లుంది?" అన్నాడు.

"లేదు" అని జెకిల్ వాదిస్తూన్నాడు, "హైడ్ గతి ఏమవుతుందనే విషయం నాకు పట్టలేదు. అతనితో నా ప్రాణం విసుగెత్తిపోయింది. ఈ పాడు వ్యవహారంలో నాపేరు బయటికి రావడం మూలంగా నా పరువుమర్యాదల సంగతి నేను ఆలోచిస్తున్నాను" అన్నాడు.

అట్టర్సను కొంచెంసేపు ఆలోచనలో పడ్డాడు. తన మిత్రుడు కేవలం స్వలాభపరాయణుడై మాట్లాడుతూ ఉండడం అట్టర్సనుకు ఆశ్చర్యంగానే ఉంది. కాని అట్టర్సను మనస్సు కది కొంత హాయిగానే ఉంది. "సరేగాని ఆ ఉత్తరం ఏది? నన్నుకూడా చూడనియ్యి" అన్నాడు.

ఆ ఉత్తరంలోని దస్కూరి అంతా ఒక వింత నిట్టనిలువు అక్షరాలలో ఉంది. "ఎడ్వర్డు హైడ్" అని అడుగున సంతకం ఉంది.

ఆ ఉత్తరంలో ఈ క్రిందివిషయములు క్లుప్తంగా సూచింపబడినాయి. ఈ లేఖ వ్రాసినవానికి డాక్టరు జెకిల్ అనేక విధముల అండగాఉండి సహాయం చేసియున్నాడు. వేలకొలది పర్యాయములు అలా సహాయం చేసియుండినవాని యెడల చాలా అయోగ్యంగా హైడ్ ప్రవర్తించాడు. కాని, హైడ్‌యొక్క ప్రాణానికి అపాయమున్నదనే దిగులు జెకిల్‌కు ఉండనక్కరలేదు. ఎందుచేతనంటే, తప్పించుకొని పారిపోవుటకు నాకు మార్గోపాయాలు ఉన్నాయి. వాటినే పూర్తిగా నమ్ముకొని ఉన్నాను." అని ఆ లేఖలో ఉంది. ఈ లేఖను లాయరు చూచి చాలా సంతోషించాడు. జెకిల్‌కున్నూ హైడ్‌కున్నూ ఉన్నటువంటి

పరస్పర సంబంధం విషయం ఎటువంటిదో దాని అసలు తత్వం యీ లేఖవల్ల బోధపడుతోంది. ఆ విషయంలో అదివరకు అనేక అనుమానాలూ అపోహలూ పడుచుండినందుకు లాయరు తన్నుతానే నిందించుకున్నాడు.

"ఆ ఉత్తరం తాలూకు పై కవరుకూడా ఉన్నదా?" అని ప్రశ్నించాడు.

"నా చేతిలోని కాగితం ఏమిటో అవగాహన చేసికొనకపూర్వమే, నేను ఆ కవరును పరాకుగా తగులబెట్టివేశాను. అయినా, దానిమీద పోస్టుముద్ర ఏమీ లేదు. ఆ కవరు ఉత్తరము ఒక మనిషి తెచ్చియిచ్చాడు" అని జెకిల్ అన్నాడు.

"ఈ ఉత్తరమును నాదగ్గరనే ఉంచుకొని, తలక్రింద పెట్టుకొని నిద్రపొమ్మంటావా?" అని అట్టర్సను ప్రశ్నించాడు.

"నా విషయంకూడా నీవే యోచించి నిర్ణయించాలి. నాకు ఆత్మధైర్యం అనేది పోయింది" అని జెకిల్ జవాబు చెప్పాడు.

"సరే. నేను ఆలోచించి చెప్తాను. నిన్నొక్కమాట అడుగుతాను. నీవు అదృశ్యుడవైన పక్షంలో నెరవేరవలసిన షరతును నీ వీలునామాలో నీచేత హైడ్ చెప్పి వ్రాయించినదేనా?" అని లాయరు ప్రశ్నించాడు.

డాక్టరు జెకిల్ ఆ ప్రశ్నతో స్తంభించినట్లయినాడు. కాని, తన నోటిని చేతితో గట్టిగా మూసికొని, తల ఊపెను.

"అది నాకు తెలుసు. వాడు నిన్ను చంపాలని ఉద్దేశించాడు. నీవుమాత్రం బలేగా తప్పించుకున్నావు" అన్నాడు అట్టర్సను.

ఆ మాటమీద డాక్టరు కొంచెం గంభీరంగా యిల్లా అన్నాడు "అసలు మనకు ఇంకా ఎక్కువైన మేలులభించింది. స్వామీ! తండ్రీ! బుద్ధివచ్చే నేను నీతిపాఠం నేర్చుకున్నాను. అట్టర్సన్!" అని రెండు చేతులతో రవ్వంతసేపు తన ముఖం మూసుకొన్నాడు.

లాయరు వెళ్ళిపోతూ వెళ్ళిపోతూ జెకిల్‌గారి బట్లరు అయిన పూల్‌తో ఒకటిరెండు మాటలు మాట్లాడి వెళ్ళాడు. "దేవుడు చాలా మేలుచేస్తే— ఈవేళ ఒక ఉత్తరం ఎవరో తెచ్చియిచ్చారట. అది తెచ్చినమనిషి ఎట్లా ఉంటాడు?" అని లాయరు ప్రశ్నించాడు. పోస్టులో వచ్చిన ఉత్తరాలు తప్ప యింకేవీ రాలేదని పూల్ స్పష్టంగా చెప్పాడు. "పోస్టుద్వారా వచ్చినవికూడా ఏవో ప్రకటన పత్రాలు మాత్రమే" అన్నాడు.

ఈవార్త మూలంగా అట్టర్సనుకు తిరిగీ అనుమానాలు పొటమరించాయి. ఆ లేఖ పరిశోధనా మందిర ద్వారంగుండానే జెకిల్‌కు చేరిఉంటుంది. బహుశః వెనుకనున్న గదిలో ఆ ఉత్తరం వ్రాయబడిఉంటుంది. అదే నిజమైతే దానిని మరోవిధంగా విమర్శించాలి. ఎక్కువ జాగ్రత్తగా దానిసంగతి పరీక్షించవలసి ఉంటుంది. అట్టర్సను వెళ్లుతూఉంటే, త్రోవలో పత్రికలు అమ్మే పిల్లకాళ్లు రస్తా ప్రక్కల చప్టాలమీద గొంతు చించుకొని కేకలు వేస్తున్నారు "ప్రత్యేక సంచిక! పార్లమెంటు సభ్యుని ఘోరహత్య!" అని అరుస్తున్నారు. అట్టర్సనుగారి మిత్రుడున్నూ, ఖాతాదారున్నూ మరణించినందుకు యీ కేకలన్నీ ఆయన ప్రశంసా ప్రసంగాలవలె ఉన్నాయి. ఈ మహాపాతక సుడిగుండంలోపడి మరొక మిత్రుని పరువు ప్రతిష్ఠలుకూడా గంగపాలై పోతాయేమోననే భయంకూడా అట్టర్సనుకు కలిగింది. అతనికి కొంచెం ఆశ పుట్టించిన ఊహ ఒకటి ఏదో మనస్సుకు తట్టింది. వస్తుతః తనకు తానే అన్నీ ఆలోచించుకొనే మనిషి అయినప్పటికీ, సలహాకోసం ఎవరినైనా సంప్రతించాలనే కోరిక ఆయనకు కలిగింది. ఆ సలహానుకూడా సరాసరిగా అడుగదలచుకోలేదు. కాని ఎట్లాగైనా మాటల సందర్భముగా రాబట్టవచ్చుననుకొన్నాడు.

త్వరలోనే ఆయన యింటికిచేరి నెగడువద్ద ఒక ప్రక్కగా తాను కూర్చుండి తన పెద్ద గుమాస్తా అయినటువంటి గెస్టును నెగడుకు మరొకప్రక్కను కూర్చుండనిచ్చి, యిద్దరికీ మధ్యగా బల్లమీద ద్రాక్షారసం సీసా ఒకటి నెగడుకు తగినంత దూరంలో పెట్టుకొన్నాడు. అది చాలాకాలంగా ఆ యింటి నేల మాళిగలలో ఎండ కన్నెరుగకుండా బాగా మాగిన ద్రాక్షారసం అది—మాటుమణిగిన ఆ మహానగరం మీద వ్రాలిన పొగమంచు కూడా రెక్కలల్లార్చి నిద్రపోతున్నట్లుగా ఉంది. రాజవీధులలో దీపాలు రాచపుండ్లవలె మసకగా మండుతున్నాయి. కంబళ్లు

★ మనిషిలో మనిషి ★

కప్పినట్లుగా క్రిందకు వాలిన మేఘాల ముసుగుక్రింద, ఝంఝామారుత ఝంకారపు హోరుతో ఆ మహానగరపు రస్తాలమీద అంతులేని ఊరేగింపులాగున రహదారీ సాగుతూనేఉంది. వారు కూర్చున్న గది మాత్రము నెగడుమంట వెలుగులో హాయిగా ఉంది. ప్రక్కనున్న ద్రాక్షారసం సీసాలో పులుపు విరిగిపోయి చాలా కాలమైంది. రంగులద్దిన కిటికీఅద్దాల రంగు కాలంగడిచినకొద్దీ మెరుగెక్కింది. కొండచరియల నుండు ద్రాక్షతోటల ప్రాంతములలో ఈ శరదృతువు సాయంకాలపు పొద్దుల వెచ్చదనం ఈ లండను నగరపు పొగమంచు తెరలను చెదరకొట్టడానికి దండెత్తుతోంది. యాదాలాపంగా లాయరుగారు మాటల ధోరణిలోకి దిగారు. ఆయన తన రహస్యవిషయాలు దాచకుండా చెప్పకొనుటకు గెస్ట్‌కంటె ఆంతరంగికుడు ఆయన కెవ్వరూ లేరు. గెస్ట్‌కు కూడ తెలియకుండా ఏవైనా విషయాలు రహస్యాలుగా ఆయన ఉంచదలచినప్పటికీ ఆయన అనుకొనినన్ని ఉంచనే లేదు. అనేక వ్యవహారపు పనులమీద డాక్టరు జెకిల్ వద్దకు ఇదివరలో గెస్టు వెళ్లి యున్నాడు. అతనికి పూల్ బాగా తెలిసినవాడే. డాక్టరు యింట్లో హైడ్ చిరపరిచితుడనే విషయం అతనికి తెలియకపోలేదు. అతను కొన్ని కొన్ని అభిప్రాయములు స్వతంత్రంగా ఊహించి చెప్పగలవాడే. కనుక, అట్టి సందర్భములో, ఆ స్తివాక్కుల విషయమై ఒక అగమ్యగోచరావస్థను కల్పించినటువంటి ఆ ఉత్తరమును అతడు చూడడం మంచిదికదా? మీదు మిక్కిలి దస్తూరీలను పరీక్షించడంలో గెస్ట్ బాగా ఆరితేరిన ప్రవీణుడు కావడంచేత, అతను యీఉత్తరం పరిశీలించడానికి సహజమైన సరదా అంగీకరిస్తాడుగదా? అతడు సలహాలివ్వగలవాడు. ఇటువంటి వింత విపరీతపు వ్యవహార పత్రమును చదివిన తర్వాత అతను ఏదో ఒకమాట రవ్వంత అనక మానడు. ఆమాటను బట్టి, ఆ వ్యాఖ్యానమునుబట్టి, అట్టర్సన్ ముందు వ్యవహారం తానే ఊహించుకోవచ్చు.

"సర్ డాన్వెర్సుగారి విషయంలో చాలా ఘోరం జరిగింది" అన్నాడు అట్టర్సను.

"అవును బాబూ! నిజమే—జనంలో దీని మూలంగా చాలా గగ్గోలు కలిగింది. వాడెవడోగాని వట్టి పిచ్చిమనిషి". అని గెస్ట్ బదులు చెప్పాడు.

అందుమీదట అట్టర్సన్ యిలా అన్నాడు "ఆ విషయములో నీ అభిప్రాయం నాకు కావాలి. అతని స్వదస్తూరీతో వ్రాసిన కాగితమే ఒకటి నావద్దఉంది. ఇదంతా మనలో మనమాట అని గ్రహించు. ఎందుకంటే, దానిని ఏం చెయ్యవలెనో నాకు ఏమీ బోధపడడంలేదు. ఇదంతా ఛండాలపు వ్యవహారంగాఉంది. ఏమైతేనేం. ఇదిగో కాగితం—నీముందు పెడ్తున్నాను. హంతకుని స్వదస్తూరీ లేఖ యిది."

గెస్ట్ కళ్లు చేరలంత చేసికొని ఆ కాగితాన్ని సావధానంగా చదువుటకు కూర్చున్నాడు. "కాదండీ బాబూ! అతడు పిచ్చివాడంతమాత్రమూ కాదు. కాని, యీ దస్తూరీ చాలా విపరీతంగా ఉంది" అని గెస్ట్ అన్నాడు.

"ఏవిధంగా చూచినా, చాలా విడ్డూరమైన వ్రాతగాడే" అని మాట అందుకున్నాడు. లాయరు

సరిగ్గా ఆ సమయంలోనే నవుకరు చీటీ ఒకటి తీసికొని లోపలికి వచ్చాడు.

"అది డాక్టరు జెకిల్ వద్ద నుంచేనా? ఆ దస్తూరీ అతనిదే అని నా ఊహ. అది ఏమైనా ప్రయివేటు ఉత్తరమా అండి?" అని గెస్ట్ ప్రశ్నించాడు.

"భోజనానికి రమ్మని పంపిన ఆహ్వానం తప్ప మరేమీ కాదు. ఏం? నీవు ఇది చూస్తానంటావా?" అని అట్టర్సన్ అన్నాడు.

"చిత్తం. ఒక్క క్షణం అది యిట్లా యివ్వండి." అని గుమాస్తాయైన గెస్ట్ ఆ రెండు ఉత్తరములను ఒకదాని ప్రక్క నింకొకటి ఉంచి రెండింటిలోని అంశములను చాల నిఘాగా పరీక్షించాడు. రెండు కాగితములను వాపసుచేస్తూ "చిత్తం—ఇది చాలా తమాషా దస్తూరీగా ఉంది" అన్నాడు గెస్ట్.

అట్టర్సన్ కొంచెం నిదానించాడు. కాని, ఆ రవ్వంతసేపులో తనలో తాను మధనపడ్డాడు. "రెండింటినీ పోల్చిచూచావెందుకు గెస్ట్!" అని హఠాత్తుగా అట్టర్సను ప్రశ్నించాడు.

"బాబూ! రెండింటికీ ఒక విచిత్రమైన పోలిక ఉంది. అనేక విధాలుగా రెండూ ఒక్క ఫణితిలో ఉన్నాయి. కాని, అక్షరాల ఏటవాలు పోకడలో మాత్రం తేడా ఉంది" అన్నాడు గెస్ట్.

"బలే చిత్రం!" అన్నాడు అట్టర్సన్.

"మీరు అన్నట్లుగానే అది కొంచెం విచిత్రంగానే ఉంది" అన్నాడు గెస్ట్ మళ్లీ.

(56-వ పేజీ చూడుడు)

మలేరియా

చలి, జ్వరము, దేహ నొప్పులతో వచ్చును.

'పాలుడ్రిన్'

మలేరియాను తరిమివేయును.

మలేరియాయొక్క ఈ లక్షణములు గమనించండి ▶ మొదట చలిచే వణికించును. జ్వరము తగిలి చెమటలు పోయును, దేహమంతటా నొప్పులుగా యుండును. ఈ లక్షణములున్నచో వెంటనే వైద్యునివద్దకు వెళ్లండి.

ఎల్లప్పుడు భోజనానంతరము గ్లాసునీళ్లతో 'పాలుడ్రిన్' సేవించవలయును.

వయస్కులకు, 12 యేండ్లకు మించిన వారికి, ఒక మాత్ర
6 నుండి 12 యేండ్లలోగల పిల్లలకు, అర్ధమాత్ర
6 యేండ్లు మించని పిల్లలకు, పావుమాత్ర
ప్రతి దినం జ్వరం తగ్గువరకు.

ICI

ICP 177

బియ్యపు బాన

కొత్తపల్లిలో రాత్రిళ్లు నక్కల భయం ఎక్కువ. మందగా చేరి అవి అరచే అరపులు నిశ్శబ్ద నిశీథిని చీల్చి ప్రతిధ్వనించి పిన్నవాళ్ల గుండెలను తల్లడిల చేస్తాయి.

ఊరికి కొంచెం చివరగా కాపురముంటున్నాడు వెంకయ్య. ఆయన భార్య సుబ్బి, శుభ్రముగా కసువు చిమ్మి, వున్న కొద్దిపాటి చెంబులను, బిందెలను వరుసగా, అందంగా పేర్చి తన యింటిని చూచుకొని గర్వపడేది. రాత్రి పడుకోబోయేముందే, అన్నిటినిసర్ది వరసగా ఎక్కడెక్కడ పెట్టేవి, అక్కడక్కడ పెట్టి, పడుకొనేది. అలా వుంచడం ఆమెకు ఒక అలవాటుగా ఏర్పడిపోయింది.

కాని ఒక చిన్న విషయంలో మాత్రం ఆమె కొంచెం తలకిందులైంది. పూర్వులనుంచి వస్తున్న ఒక పెద్ద విషయంలో పేరుపడ్డైన మట్టి "బియ్యపుబాన". అది పొడుగులో ఆమెతోటి ఒక అంగుళం అటూ యిటూలో పోటీకి నిలుస్తుంది. మూతికూడా దానికి తగ్గట్లు వెడల్పుగా ఆమెను మింగేటట్లువుండేది. అందులో బియ్యాన్నిగాని, ధాన్యాన్నిగాని పోసుకుంటూ వుండేవారు. దాన్ని చూచినపుడు సుబ్బికి తను అంతప్రయాసతో అలంకరించే ఆయింట్లో దయ్యం మాదిరిగా వుండి, యింటిఅందాన్ని చెడగొట్టేస్తోందనిపించేది. అప్పుడప్పుడు పగులగొట్టాలనికూడా అనిపించేది. అయినా చూస్తూ చూస్తూ పగలగొట్టలేక పడేసి పెట్టింది ఒకమూలగా.

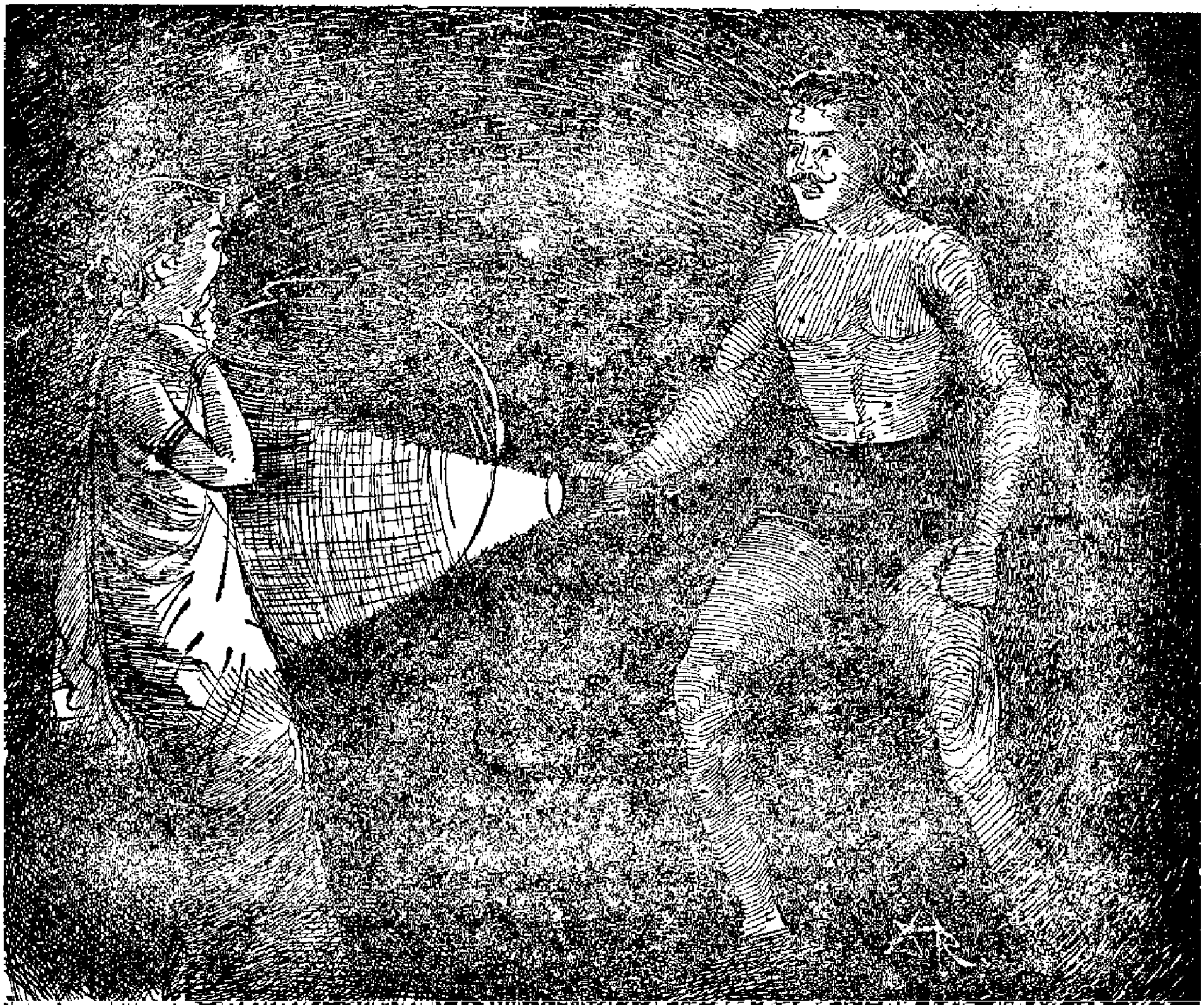
ఆరోజు సాయంత్రం పెందరాళే భర్త వెంకయ్య భోంచేసి బయటకు పనిమీద వెళ్ళాడు. తను యథాప్రకారంగా సామాను సర్దుకుంటూ వుండగా, నక్కలు ఏడుపు ఆరంభించాయి. వాటిని లెక్కచేయకుండా తనపనిని తను చూసుకుంటున్నప్పటికీ బయటకువెళ్తే అవి ఎంత భయంకరంగా అవుపిస్తాయో తలపుకువచ్చి మనిషి భయంతో, నిలువునా కంపించిపోయింది.

ఇదివరలో ఒకపిల్లవాడు ఆరుబయట పడుకొనివుండగా, నక్కలు నాల్గూవచ్చి వాణ్ణి చంపేసినరోజు జ్ఞాపకమొచ్చి ఆమెభయం యింకా ఎక్కువ అయింది. భర్త యింట్లో లేడు. ఆమె ముసలిఅత్త, మరీ ముసలి మామగారు నరసయ్య మాత్రమే వున్నారు. అప్పటికప్పుడే, అత్తమామలు భోంచేసి పడుకున్నారు. మామగారు మాత్రం అప్పుడప్పుడు దగ్గడం వినిపిస్తోంది. అత్తగారు జరాభారంతో నిద్రిస్తోంది గురకలు పెడుతూ. లేపడంకూడా కష్టం.

ఏమీ ఫరవాలేదు. తనలో తను అనుకుంది. భయపడనవసరంలేదు. నిజమే. భర్త యింట్లో లేడు. దోపిడిగాళ్లు ఎవరైనావస్తే యధేచ్ఛగా దోచుకోవచ్చు—ఆమెగాని, ఆమె అత్తగాని, మామగాని ఏమీ చేయలేనివారు. అయినా తనభ్రమగాని, తనభర్త లేనట్లు దొంగలకు ఎట్లా తెలుస్తుంది? అదీ కాక - ఆరోజు అష్టమికూడాను. దొంగలుకూడా మంచిరోజు చూచుకునేవస్తారని సమాధానపర్చుకుంది.

అయినా ధైర్యం చిక్కలేదు. తన దేవతావిగ్రహం దగ్గరకుపోయి వేడుకుంటే? లేచివచ్చి దీపారాధన చేసింది. ఆపదలనుండి రక్షించవలసినదిగా ప్రార్థించింది. ప్రార్థించుతుంటే ఎందుకో వొళ్లు వణికింది. తను అందరికీ దూరమైనట్లూ—మళ్ళీ అనుకొంటోంది-అకస్మాత్తుగా ఆకాశము మేఘావృతమై, చిమ్మచీకటిగా అయిపోతే, దొంగలైనా తప్పించుకరావటానికి ప్రయత్నించరు—వాన కురిసినా బాగుండును అని. కాని ఆకాశంలో నక్షత్రాలు జ్యోతులవలె ప్రకాశిస్తున్నాయి. మళ్ళీ ఎందుకో నిరాశ.

ఒక్కసారిగా మళ్ళీభయపడింది. భయంతో దీపాన్ని కొండెక్కించి వచ్చి పడకగదిలో, ముసుగుతన్ని పడుకుంది. కాని నిద్రాదేవత కనికరించలేదు. ఏవో భయంకరమైన ఆలోచనలతో బుర్రవేడెక్క

పోంది మాయప్పు పరికరిస్తూ పోతోంది. అనుభూతి చెందలేక పోతోంది. ఇంకొక్కటైనా పెరిగి [illegible]టిప, అమాంతంగా తనను ఒంటరిగా వదిలి వెళ్ళిపోయకూడదనుకుంది. - [illegible]నా తనకు ఎవరైనా తోడు [illegible]పించలేక అనలే వెళ్ళిపోయకూడ దనుకుంది.

అప్పటికే కొంచెం మాగన్ను పడింది. అయినా లాభం! దేవుడే, తన[illegible] కరుణించ లేదు. ఎందుకో అకస్మాత్తుగా, ఉగ్గబట్టి [illegible]. పిస్తున్నంలో ఏదో చప్పుడవు తోంది! తలుపు కదిలినట్లు గట్టి శబ్దం. తను వేసిన గొళ్ళెం కూడా వచ్చేసింది. ఎవరో లోపలకు రావటానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఏమో? తనకు గాలి కావచ్చు. అనుకున్న దానికంటే పని తొందరగా ముగిసి మరలి వచ్చివుండవచ్చు. అంతే. ఇంకెవరు వస్తారు?

ఈ గడబిడకు సుబ్బి లేచి కళ్ళు విప్పి చూస్తున్నంతలోనే [illegible] తోంది పటపట గడియ వూడింది [illegible] లేదో పసితలుపు భళ్ళున తాంబూ[illegible]నమానా పడింది [illegible]పడినంత చప్పుడు చేస్తూ తెరుచుకుంది. వెన్నెల లోపలికి పడింది. వెన్నెల వెలుగులో ఒక ఆకారము! పొడుగైన, బలిష్ఠమైన ఆకారము!! వెంకయ్య మాత్రం కాదు. సుబ్బి నిలువునా నీరైపోయింది. వచ్చినవాడు తన భర్త కాడు. గొంతెత్తి [illegible] మొదలుపెట్టింది. కదలలేకపోయింది. కాళ్ళు వణుకుతున్నాయి. నోట మాట పెగల లేదు. భూకంపం వచ్చిందేమో అనుకుంది.

ఆ ఆకారం నేరుగా తన దగ్గరకే వచ్చింది. టార్చిలైటు వెలుతురు [illegible] పడింది. సుబ్బి రెక్క గట్టిగా పట్టుకున్నాడు ఆగంతకుడు. "[illegible]గా చెప్పు-ఎక్కడ [illegible]" గర్జించాడు. "నిజం చెప్పావా-సరి; ప్రాణాలు దక్కు[illegible]

(55-వ పేజీ చూడండి)

పిచ్చివాడు

సూర్యనారాయణ భోజనం ముందు కూర్చున్నాడు...

పార్వతమ్మ భోజనం వడ్డించి, కేతిగిన్నె పుచ్చుకొని 'చిట్టితల్లికి వంట్లో బాగాలేదండి' అంది.

'అయితే నన్నేం చేయమంటావ్'-అని కస్సుమన్నాడు, సూర్యనారాయణ.

'మీతో చెప్పకపోతే, మరెవరితో చెప్పేదండి'-కళ్లనీళ్లు పెట్టుకుంటూ అంది పార్వతమ్మ.

'ఆఫీసులో ఒక గోల. ఇక్కడింకో గోల. ఈ జీవుడు బ్రతికుండగా మనఃస్థిమితం అంటూ వుండదేమో!' - అన్నాడు సూర్యనారాయణ.

'మిమ్మల్ని యేమన్నానని, అలా విసుక్కుంటారూ?!' - అంది పార్వతమ్మ నెమ్మదిగా.

సూర్యనారాయణగూడా సముదాయింపు స్వరంతోనే అన్నాడు: "నన్నేం చేయమంటావ్ చెప్పు... రాత్రింబవళ్లు ఆ ఫైళ్లు పట్టుకొని యేడుస్తున్న సంగతి నీకు తెలుసుగదా!' అని...

'అవునండి.. మరి మీరు, కొంచెం యింటి పరిస్థితులుగూడా యోచించకపోతే యెట్లా' - అంది పార్వతమ్మ.

నోట్లో పెట్టుకోబోతున్న ముద్ద సగం తిని: 'రామరామ...కడుపు నిండా తిండికిగూడా నోచుకోలేదన్నమాట? నువ్వేమనుకొన్నా సరే... నాకు తీరుబడిలేదు...నీ యిష్టమొచ్చినట్లు చేసుకో నీ పిల్లల్ని' అన్నాడు సూర్యనారాయణ.

"నా యిష్టమొచ్చేటట్లు చేసుకొనే హక్కేవుంటే మీయింటికెందుకు వస్తాను? నేనూ మీలాగే... ఒక ఆడదాన్ని గడగడలాడించి వుండేదాన్ని!" అంది పార్వతమ్మ తిరిగి కళ్ళనీళ్లు తెచ్చుకుంటూ.

అన్నంముద్ద నములుతూ సూర్యనారాయణ ఒక్క నవ్వు నవ్వాడు.

'మీకు నవ్వు వస్తున్నదన్నమాట...రాత్రి తెల్లవార్లూ పిల్ల కన్నుమూయలేదు. ఒకటేగోల...' అంది పార్వతమ్మ.

'అవును.. నాకూ తెలుసు. నాకు తీరుబడిలేదు...ఏం కావాలో, యేం చేయాలో నీ యిష్టమొచ్చినట్లు చేసుకో..' అన్నాడు చారు అన్నం తింటూ సూర్యనారాయణ.

'నే వూరుమ్మట తిరుగుతాను కనకనా?' అంది పార్వతమ్మ.

'పిల్లను హాస్పటలుకు తీసుకు వెళ్లాలంటావా? చెప్పు...ఈరాత్రి నే ఎనిమిది గంటలదాకా రాను-' పోనీ యే జంట్రోతునయినా పంపించుదామంటే - మన యిష్ట ప్రకారం నడుచుకొనేవాడు, ఒక్కడూ లేడు!

'మరి...' పార్వతమ్మ యేమో చెప్పబోయింది...

'నాకు రాత్రి ఎనిమిదిగంటల దాకా రావటానికి తీరుబడివుండదు. మరి డాక్టరు దగ్గరకు నువ్వు వొంటరిగా వెళ్లవుకదా...ఏం చేసేది' - అన్నాడు, మజ్జిగకు అన్నం కలుపుకుంటూ.

మజ్జిగపోస్తూ అంది పార్వతమ్మ: డాక్టరుదగ్గరకు తీసుకెళ్ళమని నేనేమీ గోలపెట్టటంలేదు.'

'మరి?'- ఆశ్చర్యపోతూ ప్రశ్నించాడు సూర్యనారాయణ.

'చిట్టితల్లి పోరుపెట్టి యేడుస్తూంది!'

'అవును'-

'దానికి దృష్టితగిలిందని అనుమానం!'

'అయితే'-

'దానికోసం డాక్టరుదగ్గరకు వెళ్లక్కరలేదు!'

'మరి?'

'డాక్టరు ఆ రోగాన్ని కుదర్చలేడు...హోరున ఏడుస్తూంది..తప్పకుండా దృష్టే.'

'ఏమిటో నీ మాయదారి దృష్టి, నువ్వూను!'

'మీ రలాగే అనుకుంటారు.'

'సరే...పోనీ నీ యిష్టప్రకారమే కానీ'...అంటూ భోజనం ముగించి, దొడ్లోకిపోయి చేయి కడుక్కొ వచ్చాడు సూర్యనారాయణ...

'మీరు శ్రమ అనుకోకుండా యీ వొక్కపని మాత్రం చేసి పెట్టాలి!'

'ఏమిటది!' - బట్టలు వేసు

★ దృష్టి తాడు ★

'పీల్లేదు!'

'పోనీ రెండురూపాయలివ్వండి.. ఆవరినయినా పంపిస్తాను!' అంది పార్వతమ్మ.

'సరే ... అయితే' రెండు రూపాయలిచ్చి వెళ్ళిపోయాడు సూర్యనారాయణ. పార్వతమ్మ దిగాలుగా నిల్చుని, ఏం చేయుటమా అని ఆలోచిస్తూ వుండిపోయింది...

సూర్యనారాయణ వెళ్ళటంతోటే పక్కింటి ఆవిడ తలుపు తెరచుకు వచ్చి, పార్వతమ్మను యోగక్షేమం చేయబోయింది.

'ఏమమ్మా! పిల్ల కొంచెం ఏడ్పు మానినట్లేనా!'

'ఏం మానటమండీ...ప్రొద్దుటి బట్టీ లేదు. రాత్రంతా గోలే!'

'అది తప్పకుండా దృష్టిరోగమే నమ్మా!'

'మావారికి ఏంచేయటానికి వీల్లేకండా వుంది!'

'అంటే'-

'ఆఫీసు ఇనస్పెక్షనుట...డాక్టరు దగ్గరకు తీసుకెళ్ల డానికిగూడా తీరిక లేదంటున్నారు!'

'ఇది దృష్టి అయినప్పుడు డాక్టరెందుకమ్మా! త్రాడు తెప్పించాలి గాని...'

'అవును; నేనూ అదే అనుకుంటున్నాను...ఆ తాడు తెచ్చేవాళ్లు గూడా యెవరూ కన్పించటం లేదు...'-అంది పార్వతమ్మ.

'ఎవరో యెందుకూ...మీ మోహన్ వున్నాడుగా!'

'వాడా...వాడు వెళ్లగలడా!'-అంది పార్వతమ్మ. ఆమె అంతవరకూ కొడుకు మోహన్ని గురించి ఆలోచించనే లేదు!

'ఎందుకు వెళ్లలేడమ్మా! పోనీ.. మావాడ్ని గూడా జతచేసి పంపుతాను...సరా?'

పార్వతమ్మకీ ఆలోచననచ్చింది: 'అలానే నమ్మా!'-అందామె ఆనందంతో.

ఇంతలో మోహన్ బడినుంచి యింటికి వచ్చాడు: పార్వతమ్మ మోహన్‌తో అంది! 'ఒరేయ్ మోహన్...నువ్వు నిడదవోలు వెళ్లాలి, వెళ్లివస్తావా?'

'నేను వక్కడినేనా?'-అన్నాడు మోహన్.

'పిన్నిగారి రంగడుకూడా వస్తాడు!'

'అలానే'-అన్నాడు మోహన్.

'జాగ్రత్తగా రైలెక్కి...చెప్పిన చోటికి పోయి...త్రాడు తీసుకురావాలి!'

'ఏం త్రాడమ్మా!'

'చెల్లమ్మ రాత్రంతా యేడ్చింది కాదురా!'

'అవునమ్మా!'-అన్నాడు మోహన్.

'దానికి దృష్టి తగిలింది; నిడదవోలులో ఒక సాహెబుగారున్నారట...ఆయన దృష్టికి తాడిస్తారట; ఆ తాడు తెచ్చి చెల్లమ్మకు కట్టాలి!'

'ఆ త్రాడులో యేముంటుందమ్మా!'

'ఏదో వుంటుంది! అదంతా నీ కెందుకూ; వెడతావా లేదా?'

'అలానే నమ్మా!' - అన్నాడు మోహన్...

ఇంతట్లో రంగడుగూడా అటు నుంచి వచ్చాడు.

'ఏమోయ్ రంగడూ! మా వాడూ నువ్వూ కలిసి, నిడదవోలు వెళ్ళిరాగలరా!'-అంది పార్వతమ్మ.

'అన్నీ తెలిసినవాడివిధంగా 'ఓ' అన్నాడు రంగడు!

'త్రాళ్ళు యెక్కడ యిస్తారో యేమో నీకు తెలుసా?'-పార్వతమ్మ అమాయకంగా ప్రశ్నించింది.

'నోట్లో నాలుక వుండగా ఆ మాత్రం తెలియదండీ!'- అన్నాడు రంగడు.

'మొత్తంమీద మీ వాడు అసాధ్యుడండోయ్ పిన్నిగారూ!' అంది పార్వతమ్మ!

'జాగ్రత్తగా వెళ్లివస్తారుకదూ!' -అంది రంగడి తల్లి!

'అలానే నమ్మా!' - అన్నాడు రంగడు.

'రైల్లో వెధవపనులు చేశారంటే కాళ్ళూ చేతులూ కట్టి జైల్లో పడేస్తారు తెలుసా!'-అంది రంగడి తల్లి.

'నా కన్నీ తెలుసమ్మా!' - అన్నాడు రంగడు.

'ఫర్వాలేదు! పంపించండి!' - అందావిడ.

'ఇద్దరూ భోజనం చేయండి... డీసెల్ కారుకు వెడుదురుగాని' - అంది పార్వతమ్మ.

'అమ్మా రంగడ్ని మనయింట్లో తినమనవే!' అన్నాడు మోహన్...

'అలానే! రావోయ్!' అంది పార్వతమ్మ.

'రంగడి తల్లి చూస్తూ నవ్వి వూరుకొంది. వాళ్లు భోజనంచేసిన తర్వాత, రెండు రూపాయలు, మోహన్ చేతిలోపెట్టి జాగ్రత్తగా పోయిరండి!' - అంది పార్వతమ్మ.

'వాడీ కోచీకి వచ్చేయండి!'-అంది రంగడి తల్లి.

'ఆ...ఏమయినా ఆ బండికి వచ్చేయండి సుమా!'-అంది పార్వతమ్మ.

'దృష్టితాడు జాగ్రత్త!' - అంది రంగడి తల్లి.

'అలాగే' అంటూ మిత్రులిద్దరూ స్టేషనుకు బయలుదేరారు...

'వాడీ కోచీకి వచ్చేయండి!' - అని తిరిగి హెచ్చరిక చేసింది... పార్వతమ్మ.

'ఓ' - అంటూ ముందుకు సాగి పోయారు స్నేహితు లిద్దరూ!...

'హుషారుగా బయలుదేరారండీ!' - అంది పార్వతమ్మ.

'కుఱ్ఱవాళ్లు కదండీ!' - అంది రంగడి తల్లి.

'జాగ్రత్తగా వస్తారంటారా!'- అంది పార్వతమ్మ.

'రాకేం చేస్తారు!'-అందావిడ.. ఇంతట్లో రంగడి తండ్రి రావటం, మూలంగా ఆవిడ యింట్లోకి వెళ్ళి పోయింది...మోహన్ను గురించి ఆలోచిస్తూ లోపలికి వెళ్లింది పార్వతమ్మ.

* * *

సాయంకాలం నాలుగున్నర అయింది...వాడీ కోచీగూడా వచ్చేసింది. ప్రయాణీకు లప్పుడప్పుడే వెళ్ళుతున్నారు వీధుల్లోంచి..పార్వతమ్మ రంగడి తల్లి నిలిచి 'మనవాళ్ళీబండి దిగుతారంటారా?' - అని ప్రశ్నించింది...

'రాకేం చేస్తారు?'-అంది రంగడి తల్లి ధైర్యంగా.

'పాపం వాళ్ళకు ఆ సాయిబ్ యిల్లు తెలుస్తుందో తెలియదో!'

'ఎందుకు తెలియదూ?'

'వాళ్లు యేలా వస్తారో యేమో అని నాకు 'యిందాకటినుంచీ భయంగా వుంది'-అంది పార్వతమ్మ.

'మావాడు తోడుండగా, మీవాడి కేం భయంలేదు!'-అంది రంగడి తల్లి నవ్వుతూ.

బండి వెళ్ళిపోయింది! వీధిలోంచి వెళ్లే ప్రయాణీకులుగూడా పలచబడ్డారు-

'అనుకొన్నట్లే అయింది! రాలేదు!'-అంది పార్వతమ్మ దిగాలుగా.

'రాకేం చేస్తారండీ!' - అంది రంగడి తల్లి.

'రాలేదుగా! నాకు పెద్ద భయంగావుంది.'

'ఈబండికి రాకుంటే మైలుకు

పూర్తిగా మానిందికదూ!' - అని అడిగింది.

'ఆ...ఏం?' - అంది పార్వతమ్మ.

'ఏం లేదు' - అని ఆవిడ తెగ నవ్వింది.

'దృష్టితాడు కట్టిన తర్వాత-తప్పక మానుతుందిగా! ఈ రెండు రాత్రులనుంచీ, యేడ్వకుండా, చిట్టితల్లి హాయిగా నిద్రపోతూంది.'

'బాగుందమ్మా!'

'ఇంతకీ అసలు సంగతి చెప్పారు కాదు!'

'ఏం వుందీ...' ఆవిడ తిరిగి నవ్వింది.'

'చెప్పండి'-

'ఒక విధంగా చెప్పటం మంచిది కాదని తోస్తోంది...కాని కుఱ్ఱవాళ్లిద్దరూ...దాచలేక తెగబాధ పడుతున్నారు...'

'ఏమిటది?'-ఆదుర్దాగా ప్రశ్నించింది పార్వతమ్మ.

'అది దృష్టితాడు కాదు!'

'మరి...'-ఆశ్చర్యపోతూ అడిగింది పార్వతమ్మ.

'ఏదో...'

'సరిగా చెప్పండి!'

'వాళ్లు తయారుచేసిన తాడట!'

'అదేమిటి...మరి అమ్మాయి యేడ్పు ఎలా మానింది!' అంది పార్వతమ్మ.

'మీరు విడిగా దృష్టి తీశారుగా! అందువల్ల అయివుండవచ్చు!'

'ఆలాగా...ఇంతకీ ... త్రాడెందుకు తీసుకురాలేదూ?'

'అదంతా ఒక కథలెండి...దానికంతకీ మా రంగడు నాయకపాత్ర ధరించాట్ట.'

'అదేమిటి!'

'ఏముందీ...మీరిచ్చిన రెండు రూపాయలతో స్టేషనుకు వెళ్లారుట...అవి జేబులో వుంచుకుంటే యెవరయినా దొంగిలించుతారేమోనని, టిక్కట్లుకొన్న తర్వాత, టిక్కట్లు చొక్కా జేబులోనూ, డబ్బు లాగు జేబులోనూ, మీవాడు వేసుకున్నాట్ట - నిడదవోలు చేరి తీరా...వూరంతా తిరిగి, ఆ సాహెబు యింటికెళ్ళి, జేబు చూసుకొనేసరికి...ఖాళీ అట...లాగు జేబుకు చిల్లు వుందట...పాపం...ఏం చేయటానికీ తోచక తికమక పడుతూండగానే 'వాడీ పాసింజెరు వెళ్లిపోయిందట; అప్పుడు, మావాడూ, మీవాడూ కొంచెం దూరం ఆలోచించి...ఈలా చేశారట...'

'ఏంచేశారేమిటి!'

'మావాడి దగ్గర ఒక అర్థణా వుందట; దాంతో పసుపూ, దారం కొన్నారట.'

'బాగు బాగు!'

'దాంతోటే, చిత్తు కాగితం ముక్కలు మధ్యను కట్టి, యీ దృష్టి తాడు తయారుచేశారట!'

'ఆహా...' - అంది ఆశ్చర్యంగా పార్వతమ్మ.

అదే మీకు దృష్టితాడని, మీ మోహన్ యిచ్చాడు..అది యిచ్చినప్పటినుంచి, నిజం చెప్పలేదని వాళ్ల మనస్సు పీకుతూనేవుంది; ఈ ప్రొద్దుట ... చిట్టితల్లి సంగతి పూర్తిగా తెలుసుకు, మావాడు నాతో యిది చెప్పాడు!

'మంచి అసాధ్యులే! మొత్తం మీద చిట్టితల్లి యేడ్పుమానింది..' అంది పార్వతమ్మ.

'దేనికయినా గురి వుండాలండి!'-అందావిడ.

'మరి యేలా వచ్చారు?'

'టిక్కట్టు లేకుండానే!'-అంది రంగడి తల్లి.

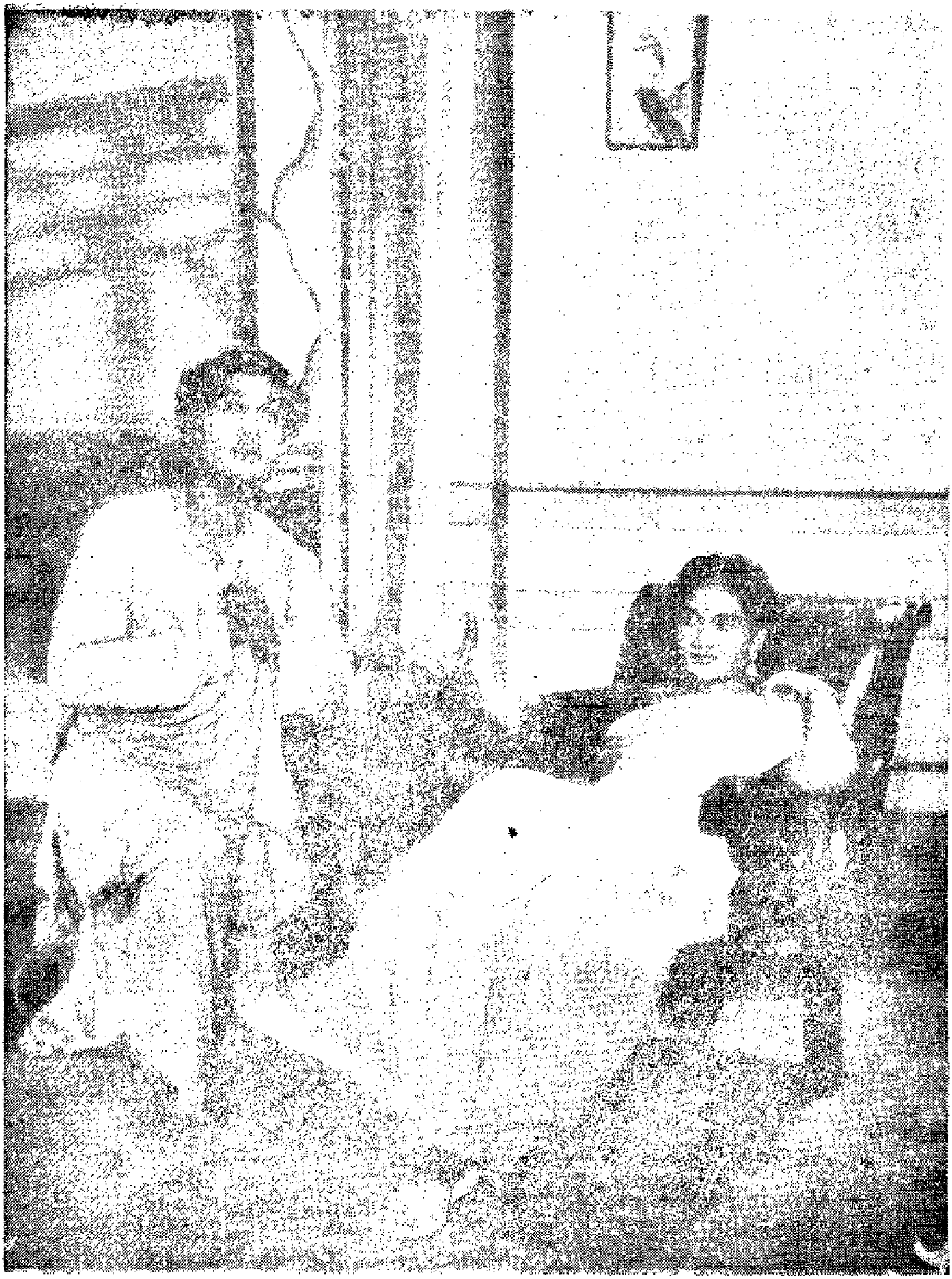
'మరి మన కీసంగతి యెందుకు చెప్పలేదూ?'-అంది పార్వతమ్మ.

'మావాడు ఆలా చెబితే మనం నమ్మమని, యీలా చేయించాట్ట'- అంది రంగడి తల్లి!

'మొత్తంమీద మంచిపని చేశారు!' అంది పార్వతమ్మ నవ్వుతూ.

ఇంతలో రంగడూ, మోహన్ బడినుంచి తిరిగి వచ్చారు. రంగడి తల్లి 'సంగతి చెప్పావ్రా'-అంది.

'ఆ...' అంటూ రంగడూ, రంగడ్ని చూచి, మోహనూ తెల్ల ముఖాలు వేశారు! 'నాకు జ్వరంగా వుంది! ఒక దృష్టితాడు తయారు చేయరా మోహన్' - అంది పార్వతమ్మ నవ్వుతూ. ★

ఈస్టిండియా వారి "పక్కింటి అమ్మాయి" లో ప్రేమ నివేదన చేస్తున్న
అద్దాల నారాయణరావు, అంజలీదేవి.

సాం: వారి "అంతా మనవాళ్లే"లో విలాసపురుషుడు రంగారావు, నృత్యవిలాసిని రా. సులోచన.

★

గోకుల్ పిక్చర్సు వారి "నిరుపేదలు"లో రిక్షావాలా నారాయణగా నాగేశ్వరరావు,
బుల్ బుల్ గా సురభి బాలసరస్వతి

దూరపుకొండలు నునుపు

ఆంధ్ర ప్రజానీకపు అదృష్టం అనండి లేక దురదృష్టం అనండి- యీనాటి వరకూ మన ప్రాంతం ఫ్యూడల్ దశలోనే వుంది. నూటికి తొంభైమందికి పైగా ఆంధ్ర ప్రజ - పల్లెటూళ్లలోనే, వ్యవసాయమూ, దాన్ని అంటిపెట్టుకున్న చిన్నవృత్తుల్లోనే జీవిస్తున్నారు. పెద్దఎత్తున మనకు పరిశ్రమలు లేవు. పారిశ్రామిక నగరాలూ, వాటి కారణంగా కాస్మాపాలిటన్ వాతావరణం, నగరాల్లో బీదలు నివసించే నరకవాసాలు, నిరుద్యోగ తీవ్రత, సమ్మెలూ, - వీటిల్లో దేన్నీ మనప్రజ నేటివరకూ చూడలేదు. (అందువల్లనే అదృష్టం అన్నది.) మన మునిసిపాలిటీపట్టణాలు యిప్పుడిప్పుడు గ్రామ వాతావరణంనుండి కొత్తరూపానికి వస్తున్నవి. ఈ ఫ్యూడల్ వ్యవస్థయొక్క ప్రతిభ, మన ఆంధ్రజాతీయజీవితంలో అన్నిరంగాల్లోనూ విధిగా కనబడుతుంది. మన రాజకీయాలు, నాయకులు, సాంఘికదృక్పథం, సంస్కరణల మందగొడితనం, కళలూ, నాటకాలూ, స్త్రీలస్థితి - ఏది పరిశీలించినా పై విషయమే సుస్పష్టంగా కన్పిస్తుంది.

ఈ సత్యం ఆంధ్ర ఫిలిం రంగానికికూడా వర్తిస్తుంది. ఇందులో ఆశ్చర్యపడవలసిన విశేషమేమీ లేదు. మన నటీనటులు, దర్శకులు, ప్రొడ్యూసర్లు రచయితలూ వున్న కొద్దిమంది సాంకేతిక నిపుణులూ - అందరూ చిన్న చిన్న పల్లెటూళ్ళనుండీ, చిన్న చిన్న బస్తీలనుండీ వచ్చినవాళ్లు. మనది ఫ్యూడల్ సమాజ పరిస్థితి గనక - వ్యక్తిప్రాధాన్యత, అసంతృప్తి, అన్యాయాన్నెదుర్కోవాలనీ, సత్యాన్ని తెలుసునూ యింత ఆలస్యంగా దర్శించామే అన్న భావోద్రేకం, దిగులు - యివన్నీ మన జాతియొక్క కొన్ని లక్షణాలు. ఇవిగాక కొన్ని చెడ్డ లక్షణాలు (అవి అన్ని వెనకబడ్డ జాతులకూ వుంటాయి -)కూడా ఏకరువు పెట్టవచ్చు; తారతమ్యం తెలుసుకోనలేని అనుకరణ, స్వేచ్ఛాపిపాసను తప్పుదారుల్లో తొక్కించటం, సంస్కృతియొక్క విషమ పరీక్షల్లో నిలవలేకపోవటం.

కొత్తగా మద్రాసునగరానికి వెళ్ళిన మన మొదటి ఫిలింపారిశ్రామికులూ, యిప్పుడున్నవారూ అంతా పై జాతీయ వ్యవస్థకు చెందినవాళ్ళే. పౌరాణికాలనుండి, సాంఘికాలమీదను మన దృష్టి మొదటిసారిగా మళ్ళగానే వచ్చిన మొదటి చిత్రాలు చూడండి. అవన్నీ మన జాతీయజీవనంలోని లోటుపాట్లను కడిగి, విమర్శించినవి. ఫ్యూడల్ వ్యవస్థనుండి వచ్చిన కథకుడు దర్శకుడు మురాపెత్తందార్ల, జమీందార్ల, మూఢాచారాల బరువుకింద నలిగిపోతున్న ప్రజానీకపు ఆశల్నీ ఆశయాల్నీ ప్రతిబింబింపజేశాడు. వరవిక్రయం, మాలపిల్ల, మళ్ళీపెళ్ళి, రైతుబిడ్డ మొదలైన చిత్రాలన్నీ— ఆనాటికి మద్రాసు కాస్మాపాలిటన్ నగరవాసనకు కొత్తవారైన ఆంధ్ర దర్శకులు తీసినవి. తను ఏ ప్రజనుండి వచ్చాడో, ఆ ప్రజ అసంతృప్తినీ, ఆ సమాజంలోని కుళ్ళునూ, అన్యాయాన్నీ ఆనాటి దర్శకుడు చక్కగా ప్రతిబింబింపజేశాడు. అవి మన జాతీయజీవనానికి చాలావరకు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తాయనటంలో సందేహం లేదు. ఆనాటి కథకుడు, దర్శకుడు తన భావోద్రేకం కొరకు తన మాతృదేశంవైపే చూచేవాడు. ఆ గాలికి, ఆ గడ్డకు, ఆ నాగరికతకు వారసుడైనందుకు అతడు గర్వపడ్డాడు.

కాని వచ్చిన చిక్కు ఎక్కడంటే— ఆ దర్శకుడు, నిర్మాత మద్రాసులో శాశ్వత నివాసం ఏర్పరచుకొన్నారు. తన పాత చిత్రాలు డబ్బు తేవటంతో - చిత్రనిర్మాణవ్యాపారం తనకు అవగతమైపోయిందనుకొన్నాడు. నగరవాతావరణానికి, స్వేచ్ఛాజీవితానికీ అలవాటుపడి, తిరిగి తన పల్లెను పెత్తిందాన్నూ, అక్కడి మోటు ప్రజనూ తలచుకోనగానే అతనిఒళ్ళు జలదరించింది. ప్రజలమధ్యంనుంచి కొత్తగా రావటంతో ప్రజకేమి కావాలో అతనికి తెలుసును గనక అతని మొదటిచిత్రాల్లో అదే ప్రతిబింబించాడు. కాని రానురాను అతనికి స్టుడియో స్నేహితు లేర్పడ్డారు. (ఇంతలో యుద్ధం. తర్వాత స్వాతంత్ర్యం. కొత్త పార్టీలు. సంఘంలో మార్పులు - యిన్ని మార్పులు జరిగినా) మద్రాసు స్టుడియో వాతావరణం,, అతడు వదుల్చుకో లేకపోయాడు. అతడు ప్రజనుండి దూరమైనాడు. ఇప్పుడతడు "నిపుణుడు" గనక భావోద్రేకంకోసం ఆంధ్రదేశం వంక చూడక్కర్లేదు. స్టుడియోగోడలమధ్య వాతావరణంలో, తనవంటి యితర "నిపుణుల" సలహాలే అతనికి నచ్చుతవి. తను సిటీలో వుండి పల్లెప్రజలకన్నా "ఎడ్వాన్సు" అయినాడు. "సాఫిస్టికేటు" అయినాడు. అతని పరిసరాలు, జీవితదృక్పథం, ఆశయాలూ అన్నీ మారిపోయినవి. కాని అతనిలో వున్న వెనకబడ్డ మానవుడు, తనకన్నా నాగరికమైనవీ, గొప్పవైనవీ ఏవా? అని వెతుకుతాడు. అతనికి బొంబాయి నగరం, అక్కడ తయారవుతున్న చిత్రచిత్రమైన చిత్రాలు కన్పిస్తాయ్. తన స్నేహితులైన "నిపుణుల" సలహాలు అతనికి రుచిస్తాయి. "నేను బొంబే లాంటి చిత్రం తీస్తానని" వుపక్రమిస్తాడు చొక్కా పైకి నెట్టి.

ఈ "బొంబే ఫిలిం"కు ఆంధ్ర ప్రజ తగిన జవాబు చెబుతుంది. వెంటనే అతడంటాడు - "మనవాళ్ళింకా బూజుపట్టిన వ్యవహారాల్లోనే వున్నారోయ్. వాళ్ళకిదంతా ఏమర్థమవుతుంది? ఈమాటు జానపదం తీద్దాం." "అతని" నిపుణ స్నేహితుడు వెంటనే ప్రోత్సాహమిస్తాడు. "అవునండీ. మనవాళ్లింకా బి సి లలోనే వున్నారండీ. మొన్న నీమధ్య నేను ఆంధ్రప్రాంతం(తన వూరుగాదు) వెళ్ళినప్పుడు-"కెమేరా అంటే ఏమి"టని ఒకాయన అడిగాడు ఇక చెప్పండి సార్! ఒక కాశీమజిలీ కథ తీసేద్దామండి. ఓ, ఫష్టుక్లాసు సక్సెసనుకోండి."

కాని అతడి జానపదానికికూడా ఆంధ్ర ప్రజ సరైన జవాబే చెప్తుంది అతడు నిస్సహాయ స్థితిలోపడి-"అరె, వీళ్ళకేం కావాలో వీళ్ళకే తెలియదు" అనుకుంటాడు. దీని తర్వాత ఆయన వేదాంతం యింటర్వ్యూలలో కెక్కుతుంది. "ఒక పిక్చరు జయాపజయాలు అదృష్టంమీద ఆధారపడి వుంటాయ్. ఎవ్వరూ యేమీ చెప్పలేరు." తరువాత అతడిలో నిరుత్సాహం, గాభరా వృద్ధిఅయి, తారల పేర్లతో, పెద్ద నిపుణుల పేర్లతో అప్పుచేసి తెచ్చిన డబ్బు పోసి తిరిగి చిత్రం తీస్తాడు. దీనికీ మళ్ళీ వెనకటి జవాబే లభిస్తుంది.

ఈ దురవస్థ ఒక్క ప్రొడ్యూసరుదే

వివేకావారి "పెళ్లిపెద్దలు"లో ఛాయాదేవి.

కాదు. దర్శకుడిదీ కాదు; డిస్ట్రిబ్యూటరుది; సాంకేతిక నిపుణుడిది; నటుడిదీ; తారామణిదీ, ఈ పరిశ్రమతో సంబంధం వున్న ప్రతి ఒక్కరిదీ. దీనికంతకూ కారణం - కథలకోసం కళకోసం తన ప్రజలముప్యకు వెళ్ళక, దూరపుకొండ అని బొంబేవంక చూడటమే గాని వేరేమీ కాదు.

ఈ నాటకమే బొంబాయిలో ఇంకొక నామాంతరంతో ప్రదర్శింపబడుతున్నది. ఆ కల్చరల్ సహారా ప్రతినిమిషమూ హాలీవుడ్ మిణుకు మిణుకు కాంతులకోసమే ఎదురుచూస్తున్నది. అక్కడ ఆంధ్రలో కన్న కొన్ని వందలరెట్లు దుష్ఫలితాలతో పరిశ్రమ కుళ్ళిపోతున్నది. అది మన ఫిలిం పరిశ్రమకు ఎప్పుడూ సందేశా న్నివ్వలేదు. అట్లా యివ్వగలిగింది మన ఫిలిం "నిపుణుల"చే విస్మరించబడిన ప్రజానీకమే.

ఆంధ్ర ప్రొడ్యూసర్లు సందేశాలకై బొంబాయి నగరంవేపు చూడనక్కరలేదు. సాంస్కృతికంగా పరిశీలిస్తే, బహుముఖమైన స్వచ్ఛ భారతీయ నాగరికతను అర్థం చేసికొనలేని అజ్ఞాన అహంభావ వ్యక్తులవల్ల అక్కడిపరిశ్రమ తిరోగమనం సాగిస్తున్నది. పాశ్చాత్య నాగరికతలోని వుత్తమ లక్షణాలను వదిలివేసి, నాశనకర భాగాల్నే గుడ్డిగా అనుకరిస్తూ ప్రతిక్షణమూ హాలీవుడ్ వేపు దృష్టిసారించే మిడిమిడి నిరక్షరాస్యుల చేతిలో వున్నది.

పోనీ ఆర్థికంగా వున్నతిలో వున్నదా? లేదు. ఇప్పటికి 4 స్టుడియోలు మూసివేయబడ్డాయి. వందలకొలది పనివాళ్ళు తగ్గించివేయబడ్డారు. స్టుడియో సినిమా థియేటర్ల అద్దెల్లో మొన్నటిదాకా బ్లాక్ మార్కెట్టు చేసినవారు నేడు దిక్కుమొఖాలు వేశారు. ఏ డిస్ట్రిబ్యూటరూ పూర్తిగా చిత్రం సంపూర్ణం అయి చూస్తేగాని కొనడు. నూటికి 60 వడ్డీకి గూడా ఏ [illegible] ఫిలిం మనుషుల్ని నమ్మి పైసలిచ్చే దాత లేడు. ఇప్పుడిక హాలీవుడ్ తిండిపెట్టదని తెలిసిన యీ ఇండియన్ దొరలంతా, ఇండియా వేపు దృష్టి మరల్చుదామని మథనలు పడుతున్నారు.

పోల్చవలసివస్తే ఆంధ్ర చిత్రాలు, బొంబాయి స్టుడియోల్లో తయారవుతున్న

(48-వ పేజీ చూడండి)

వార్ ఆఫ్ ది వరల్డ్స్

హెచ్. జి. వెల్స్ వ్రాసిన నవలను ఆధారంచేసుకుని, కొద్దిమార్పులుచేసి పారమౌంట్‌వారు "వార్ ఆఫ్ ది వరల్డ్స్" అనే చిత్రం తయారుచేశారు.

వెల్స్ యీ నవలను 1898 లో ప్రకటించాడు. ఆరోజుల్లో అది చదివిన ప్రతివాడూ మనం నివసించే భూగోళానికి అవసానదశ సమీపించిందని కొన్నాళ్ళపాటు బెంగ పెట్టుకున్నాడు. ఆ నవల వెలువడి యిప్పటికి యాభై అయిదు ఏళ్లయినా భూగోళం మామూలుగా, సురక్షితంగానే వున్నది. మానవులు అంతఃకలహాలతో తమకు తాము వినాశనం తెచ్చి పెట్టుకుంటున్నారే గాని, ఏ అంగారక గ్రహంనుంచీ అపాయం రాలేదని స్పష్టమైంది. అంగారక గ్రహంలో ఒకరకమైన ప్రాణకోటి వుండని కొంతమంది శాస్త్రజ్ఞులు చేసిన ఊహాగానానికి తన ఊహాగానంకూడా జోడించి కేవలం వినోదంకోసం హెచ్. జి. వెల్స్ యీనవల వ్రాశాడు.

1938 లో న్యూయార్కులో ప్రసిద్ధ నటుడు ఆర్సన్‌వెల్స్ తన నటబృందంతో సహా హెచ్. జి. వెల్స్ నవలను నాటకీకరించి రేడియోలో బ్రాడ్‌కాస్టు చేశాడు. ఆ బ్రాడ్‌కాస్టు వింటున్న వేలాది జనం కొన్ని గంటలపాటు గంగవెర్రులెత్తిపోయారు. నిజంగా అంగారకగ్రహంనుంచి వింతవైమానికులు భూమిమీదకు దండెత్తి వచ్చినట్టు, నగరాలను, ప్రజలను నాశనం చేస్తున్నట్లు, ఈ విషయమే రేడియోవారు ప్రజలకు తెలియజేస్తున్నట్లు భావించి, భయపడి, పలువురు యిళ్ళు ఖాళీచేసి పారిపోవడంకూడా జరిగిందట. తరవాత యిదంతా నాటకంలోని బూటకమని తెలిసి స్థిమితపడ్డారట.

అయిదారేళ్లనుంచీ 'ఫ్లయింగ్ సాసర్లు' అనబడే వింతవస్తువుల హడావుడి యెక్కువైంది. ఇవి ఏదో యింకో గ్రహంనుంచి మన గ్రహంమీదికివచ్చే విమానాలని బోలెడు పుకార్లు ప్రాకాయి. ఈ సాసర్లు ఏమిటో యింతవరకూ శాస్త్రజ్ఞు లెవరూ నిర్ధారణగా చెప్పలేదు. కాని కొన్నిరోజులకిందట పత్రికల్లో ఒకవార్త పడింది: అంగారక గ్రహంనుంచి భూలోకానికి వచ్చినగస్తీ విమానాలే యీ సాసర్లు అయివుంటాయని మేజర్‌కీహో అనే అమెరికన్ శాస్త్రజ్ఞుడు ప్రకటించాడు. ఈ ఏడాది తొలిరోజుల్లో హెర్మన్‌ఓబర్త్ అనే జర్మను శాస్త్రజ్ఞుడు అంగారక గ్రహంలో ఒకరకం ప్రజలున్నారనీ, 1956 లో ఆ గ్రహం భూమికి దగ్గరగా వస్తుందనీ, అప్పుడు పెద్దపెద్ద దూరదర్శిను లుపయోగించి ఫొటోలుతీసి అంగారక గ్రహంమీద యేరకమైన ప్రాణులున్నదీ కనిపెట్టవచ్చుననీ సిద్ధాంతీకరించాడు. అంగారక గ్రహంలో ప్రాణులుండడం సంగతి యిప్పుడప్పుడే తేలినా తేలకపోయినా, హెచ్. జి. వెల్స్ వ్రాసిన అభూతకల్పన పారమౌంట్ వారికి టెక్నికలర్ చిత్రం తీయడానికి బాగా ఉపకరించింది.

దక్షిణ కాలిఫోర్నియాలో ఒక చిన్న పట్టణంలోని ప్రజలు మొట్టమొదటగా అంగారక విమానం తమ ప్రాంతంలో దిగడం చూస్తారు. తోకచుక్కలాంటి ఆకారంతో, నిప్పులు కక్కుతూ, అతివేగంగా యీవిమానం భూమిమీద పడుతుంది. ఈ విమానంలోంచి పాము పడగవంటి తల, 15 అడుగుల పొడవున్న శరీరం కల ఒక ఆకారం బైటికి తొంగి చూస్తూ, కొన్ని లక్షల డిగ్రీల వేడిని విరజిమ్ముతూ దేన్ని పడితే దాన్ని భస్మీపటలం చేస్తూవుంటుంది. శాస్త్రజ్ఞులు అది అంగారక గ్రహవాసుల తాలూకు యంత్రమని తేలుస్తారు. దాన్ని ఎదుర్కొనడానికి అమెరికన్ సైన్యాలు నడుస్తాయి. ఎన్నిరకాలఆయుధాలు ప్రయోగించినా, ఆఖరికి ఆటంబాంబు వేసినా అంగారక యంత్రం చలించదు. దీంతో అందరికీ చెప్పరాని భయం కలుగుతుంది. ఇటువంటి యంత్రాలు ప్రపంచంలో యితర ప్రాంతాల్లోకూడా దిగాయని, పట్నాలకు పట్నాలు నాశనమవుతున్నాయని వార్తలు వస్తాయి. జనం నగరాలు విడిచి కొండల్లోకి పారిపోతారు. ఎక్కడచూసినా మృత్యువు, విధ్వంసం, భయం. పారిపోగా మిగిలినవారు ఒక చర్చిలో చేరి భూలోకాన్ని, మానవ నాగరికతను రక్షించమని భగవంతుణ్ణి ప్రార్థిస్తారు.

ఈ ప్రార్థనను భగవంతుడు ఆలించాడో అన్నట్టు, ఒక వింత జరుగుతుంది. అంతకు ముందే దేశమంతటా వెదజల్లి వుంచిన ఒక విచిత్రమైన క్రిములు అంగారకవాసులకు హానికరంగా పరిణమించి వారిని చంపేస్తాయి. ఈ క్రిములవల్ల మానవులకు హానిలేదు గాని, అంగారకవాసులరక్తాని కివి శత్రువులు. మానవుడు విధ్వంసానికి తయారుచేసిన విజయుడు కావాలని అంగారకవాసులు ఈ క్రిమియుద్ధంలో చనిపోతారు. దాంతో ప్రపంచానికి అంగారక పీడ తొలగుతుంది. పారమౌంట్ వారి "వార్ ఆఫ్ ది వరల్డ్స్" లో కథ యిది.

చిత్రం చూస్తున్నంతసేపూ పీడకల వస్తున్నట్టు అనిపించినా, థియేటరు బయటికిరాగానే యిది "రచయిత చేసిన ఇంద్రజాలం, టెక్నికలర్ గారడీ; మనం, మనవాళ్ళు, మనవూళ్ళు, మనలోకం అన్నీ యథాతథంగానే వున్నాయి, ఫరవాలేదు," అని నిట్టూర్పు విడిచి నవ్వుకోవచ్చు. ★

దూరపుకొండలు నునుపు

(47-వ పేజీ తరువాయి)

సరుకున్నా చాలా వుత్తమమైనవే. కాని అంధఅనుకరణవల్లనే దుష్ఫలితాలు. ఆంధ్ర జాతీయత బహుముఖమైనది. బహు ప్రజ్ఞావంతమైనది. సీమసీమలోను ఏక ఆంధ్ర సంస్కృతిలోనే విభిన్నమైన ఆచారాలు, పోకడలు వున్నాయి. మన ప్రాంతంలో వెనకబడ్డ జాతులు, కొండజాతులు వున్నారు. వాళ్ళ నిత్య జీవితంలోని రసవత్తరమైన అనేక ఘట్టాలు ఏ చిత్రకథకైనా రమ్యంగా వుంటవి. కోయలు, చెంచులు, లంబాడీలు, వీధి భాగవతులు, పురాతన దేవాలయాలు, విచ్ఛిన్నమవుతున్న మన పల్లెపట్టుల్లోని అవిభక్త కుటుంబ జీవితపద్ధతి—ఎన్ని రంగులు? ఎన్ని భిన్నరూపాలు? ఇవన్నీ, భారత జాతీయతంటే నే తక్కువ చూపుచూస్తూ ప్రజానీకంలో దినదినమూ పెల్లుబుకుతున్న చైతన్యాన్ని గ్రహించలేని - నాలుగుగోడల స్టుడియో వాతావరణపు సలహాదార్లు చూడగలరా! ప్రజాకళకు అగ్రగాములుగా నిలబడుతున్నామని నిత్యమూ ప్రకటించుకొనే అభ్యుదయ ప్రొడ్యూసర్లు కైతం - భాగ్యవంతుల నిరంకుశత్వంమీద నాలుగు పాటలతోనో, లేక సెంటిమెంటల్ సంభాషణలతోనో తృప్తిపడుతున్నారు.

ఆంధ్రరాష్ట్ర విభజన సందర్భంలో ఒక తెలుగు ప్రొడ్యూసరు - "మా ఫిలిం కులానికి యీ సంకుచిత రాష్ట్రీయవాదం నచ్చదు. మేం దానికి అతీతులం. నా స్టుడియో ఇచ్చటినుండి కదల" దని చెప్పినట్లుగా పత్రికల్లో అచ్చుపడ్డినాదు. ఈ ప్రొడ్యూసరుగారు ఎవరై వున్నప్పటికీ, ఆయన గ్రహించవలసినవి రెండు విషయాలున్నాయి: మొదటిది భాషారాష్ట్ర వాంఛ సంకుచితం కాదని తెలుసుకోవటం. రెండు: తన స్టుడియో కదలనందువల్ల ఆంధ్ర ప్రజకేమీ నష్టంలేదనీ, ప్రజాభ్యుదయాన్ని, వాంఛల్ని దగ్గరనుండి పరిశీలించలేక, బొంబాయి దూరపుకొండల నునుపు భ్రమలో నష్టపడేది తనేననీ. ★

మురహరి లక్ష్మణరావు—బొబ్బిలి.

సినిమాలు చూచినందువల్ల ప్రజలు బాగు పడుచున్నారా? లేక చెడిపోతున్నారా? ఎందుచేత? ఇప్పుడు వచ్చు సినిమాలలో నూటికి తొంభైపాళ్ళు మంచికన్న చెడుగే ఎక్కువగా ఉన్నట్లు తోస్తుంది. మీ సమాధాన మేమి?

—ప్రజలు బాగుపడుటకై ఫిల్ములను ఫిల్ము కంపెనీలు తయారుచేసి చూపించుచున్నవా? ఫిల్ము కంపెనీలు బాగుపడుటకై ప్రజలకు చూపించుచున్నారా? ఫిల్ములు తీయడం అనేది ఒక వ్యాపారం అయినప్పుడు వ్యాపారానికి సంబంధించిన వ్యాపార రహస్యం ఉంటుంది. ప్రజలు బాగుపడుటకై కాఫీహోటళ్లు పెట్టినారా? అనే ప్రశ్న కూడా అటువంటిదే. వ్యాపార రహస్యమే అనుమాన కారణం.

* * *

కే. బి. దొర—కాకినాడ.

శ్రీనాథుడు శృంగార నైషధంలో నేయి తేనె సమపాళ్ళలో కలిపితే విషమగునని వ్రాసెను. అది నిజమేనా?

—నేయి విషపదార్థం కాదు. తేనె అనేది ఏ పదార్థంతో కలిపి సేవిస్తామో ఆ పదార్థమును రక్తగతం చెయ్యడానికి తోడ్పడే అనుపాన పదార్థం. దానిని అందువల్ల యోగవాహిని అన్నారు. సరియైన మోతాదులో కలిపి సేవిస్తే చెడుపు ఏమీ చెయ్యవు.

భారతమున అరణ్యపర్వములో సప్తమాశ్వాసమున నిదురించికూడా కన్ను మూయకుండునది "చేప" అని ఉంది నిజమా?

—చేప ఎప్పుడు నిద్రపోతుందో కనిపెట్టడం కష్టం. కదలకుండా ఉన్నప్పుడు నిద్రపోతున్నదని భావిస్తాం. కొన్ని చేపలకు కనురెప్పలు ఉండవు. అట్టివి ఎప్పుడూ రెప్పలు మూయవు. రెప్పలున్నవి ఎప్పుడు నిద్రపోవునో తెలియదు.

* * *

గరిమెళ్ల వెంకటరామశాస్త్రి—అవిడి,
తూ॥ గోదావరి జిల్లా.

వాయువును బంధించి సమాధిలోనుండు మహర్షులకు రక్తప్రసారం జరుగునా? ఎట్లు? ఈ విషయంలో పరిశోధనలు ఎంత వరకు జరిగినవి?

—యోగ విద్యాప్రదర్శనములు చేసినటువంటివారు కొందరు ఉన్నారు. నాడి కూడా కొట్టుకొనకుండా కొన్ని నిమిషముల కాలము యోగవిద్యవల్ల రక్తప్రసారం ఆపవచ్చును. కాని దీర్ఘ కాలం సమాధిలో ఉన్నవారికి రక్తం ప్రవహిస్తుంది. ఈ విషయములలో పూర్వయుగంలో పరిశోధనలు జరిగినవి. ఈ యుగంలో ఇంకా జరగాలి.

* * *

బి. వి. వి. ఆర్ సుబ్బారావు-సింగవరం
(తూ॥ గోదావరిజిల్లా)

మిశ్రప్రబంధం అనగా ఎట్టిది?

—వచనం లేకుండా పూర్తిగా పద్యాలలో వ్రాసిన "నిర్వచన" ప్రబంధాలు ఉన్నాయి. కేవలం వచనంలోకూడా వ్రాసిన "గద్య ప్రబంధం" కూడా ఉంది. గద్యపద్యములతో కూడిన ప్రబంధమును "చంపూ" అన్నారు. దీనినే మిశ్ర ప్రబంధం అని భావిస్తే భావించవచ్చు.

* * *

వి. వి. రావు—వుయ్యూరు (కృష్ణా
జిల్లా).

చేతులు కాలినపిమ్మట ఆకులు పుచ్చుకున్నందువల్ల కలిగిన ప్రయోజనమేమి? అను సామెతలోగల అంతరార్థమేమి?

—వేడిగిన్నెను పొయ్యిమీదనుంచి దింపుటకై చేతులలో ఏవైనా ఆకులు పుచ్చుకోవాలి. కాని అవి లేకుండా గిన్నె దింపితే చేతులు కాలుతాయి. చేతులు కాలినతర్వాత ఆకు లెందుకు?

చేట భారతములా వుంది అంటారు. అంటే ఏ కవి వ్రాసినదానికైనా చేట భారతం అను పేరున్నదా?

—"చేట భారతం" అనే మాట సరియైనది కాదు. "చాటు భారతం" అనేది సరియైన మాట కావచ్చు. చాటువుగా అనగా ఆశువుగా ఏకరవు పెట్టి చెప్పకొనిపోయెడి పెద్ద గాథ అంతు లేకుండా ఉంటే దానిని "చాటు భారతం"అనడం పరిపాటి. చాటు పద్యములు అంటే కొన్ని ఉపమానములను "సాటి"గా చూపించి అప్పటికప్పుడు చెప్పెడి పద్యములు. అవే చాటువులు.

* * *

ఇంద్రకంటి శ్రీరామమూర్తి–తుమ్మపాల.

ఉరిమినపుడు "అర్జున ఫల్గుణ, కిరీట," అని అంటారు ఎందుకు? అలా అంటే ఉరుము రాదా?

—ఇంద్రుని రథం ఆకాశంలో పోతూ ఉన్నందువల్ల ఉరుము శబ్దం అవుతూ ఉంటుందని కవులు రమ్యంగా వర్ణించారు. వజ్రాయుధం ఎవరిమీదనైనా ప్రయోగించవచ్చు; అదే పిడుగుపడడం అని వర్ణించారు ఇంద్రుని కొడుకు అర్జునుడన్నారు, అర్జునుడంటే యింద్రున కెక్కువ మక్కువ. అర్జునునకు ఉన్నటువంటి పేరులు గౌరవనామములు అమరంలో ఒక శ్లోకంలో చెప్పబడిఉన్నాయి. ఆ పేర్లుగల శ్లోకం చదివితే ఇంద్రుడు సంతోషించి మనకు అపాయం కలుగజెయ్యడనే నమ్మకంకూడా కవుల కమ్మని కల్పన, ఆ కవిత్వ కల్పనలో సొగసు కొంత ఉన్నమాట నిజం. ప్రకృతి సిద్ధంగా ఉరిమితే మానవ ప్రకృతి సిద్ధంగా భయపడి, ప్రకృతినే దేవుడుగా స్మరిస్తాం.

మానవులలోని పగ, ద్వేషం యీ రెంటికీ గల సంబంధ మేమిటి? తేడా ఏమిటి?

—ద్వేషంవల్ల పగ కలుగుతుంది. పగ సాధించిన తర్వాతకూడా ద్వేషం ఉండవచ్చు. పగలూరాత్రీ ఉండేది పగ. రోషం పెంచేది ద్వేషం.

* * *

వేపా భీమనాథశాస్త్రి —అనకాపల్లి.

సన్మాన సభలలోను, వివాహములలోను, నూట పదహార్లు, వెయ్యినూట పదహార్లు సమర్పిస్తారుగదా. ఈ సంఖ్యకు ఉన్న ప్రత్యేకత ఏమిటి?

—సంఖ్యాశాస్త్రం ప్రకారం ● వ సంఖ్యకు అధిపతిశుక్రుడు. జ్యోతిషశాస్త్రరీత్యా శుభగ్రహం. ఆ కారణంచేత ఎవరికైనా రొక్కరూపంగా పారితోషికంగాని దక్షిణ గాని యిచ్చేటప్పుడు 6 గాని 16 గాని 116 గాని 1,116 గాని యిస్తే మంచిదని మనవారి నమ్మకం అయిఉంటుంది.

ఆంజనేయ దండకం ఎవరు రచించినారండీ?

—ఆంజనేయ దండకాలు చాలా ఉన్నాయి. ప్రశ్నించినది దేనినిగూర్చి?

★

సారథీవారి "అంతా మనవాళ్లే" ఈ నెలలో విడుదల చేయరనీ, వచ్చే నెల ఆఖరుదాకా వాయిదా వేశారనీ తెలుస్తోంది. ఈ చిత్రంలో కృష్ణకుమారి, జమున, నరసింహారావు, రంగారావు, సి. ఎస్. ఆర్. మున్నగువారు నటిస్తున్నారు. దర్శకుడు చాణక్య.

* * *

అశ్వరాజ్ వారి "అన్నదాత" షూటింగ్ రేవతీ స్టూడియోలో ఒక సెట్టుపై పూర్తయి, రెండవ సెట్టుమీద జరుగుతోంది.

ప్రియసి చెలిమందు చమచుంటైనా పియూషమే!
"పక్కింటి అమ్మాయి"లో అంజలీదేవి, రేలంగి.

★

కర్కశకఠోరగానంతో "పక్కింటిఅమ్మాయి'ని బెదరగొడుతున్న రేలంగి—అతని మిత్రచతుష్టయం శ్రీనివాసరావు, ఇమాం, ఆర్. కె. రావు, తాతాచారి.

కిశోర్ సాహూ నిర్మించిన గేవాకలర్ చిత్రం "మయూర్ పంఖ్"లో ఓడెట్టీ ఫెర్గుసన్.

(5-వ పేజీ తరువాయి)

జేసినవాని సద్గతియె చేకుఱు
భూతదయార్ద్రబుద్ధి; - కో
భూసురవర్య! యింత తలపోయవు;
నీ చదువేల చెప్పుమా!"

ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా! యజ్ఞములు చేసినానని, తపస్సు చేసినానని చెప్పుకొంటివి. ఏమిచేసినప్పటికీ ఏమిప్రయోజనం? భూతదయలేనియెడల అవి అన్నియు నిష్ఫలములే అవుతాయి. లెక్కలేనన్ని పుణ్యకార్యములను చేసినటువంటి వారు ఏ సద్గతిని పొందగలరో, అటువంటి సద్గతిని భూతదయ మాత్రమే కలిగినవాడు పొందగలడు. ఈ విషయమును కొంచమైనా యోచించలేనటువంటి నీపాండిత్యం నీచదువు ఎందుకు? ఇదే బౌద్ధమతంసిద్ధాంతం.

"దయ"అనేది లేకపోతే ఎన్ని యజ్ఞాలు చేసినా ప్రయోజనం లేదన్నాడు. "దయ"కు మించిన మత ధర్మం మరొకటి లేదన్నాడు. లోకానికి అంతటికే బుద్ధి చెప్పగల్గిన బుద్ధుడైనాడు. "ఇతరమనుజు లబోధోపహతులు" అనే కారణం చెప్పి తన బోధామృతమును యితరులకు పంచిపెట్టకుండా విరమించి, "భావమున జీర్ణమయ్యె సుభాషితంబు" అని లోకానికి మొఱపెట్టలేదు.

బుద్ధుడు రాజమందిరంలో ఉంటున్న కాలంలో బగుడు దేహంతో కృశిస్తున్న ముక్కాలి ముదుసలిని చూచాడు. ప్రాణం పోయినమనిషిని చూచాడు. రోగిష్టివానిని చూచాడు. ఈదుర్భర భవసాగరభయంకర వికారావస్థలను బుద్ధుడుచూచినదానికంటె ఆస్పత్రిలో ఉండే అసిస్టెంటు సర్జను ఎక్కువగా చూస్తూ ఉంటాడు. కాని, బుద్ధునకు కలిగిన ఆత్మప్రబోధం అనేది అసిస్టెంటుసర్జనుకు అరడజను ఇంజెక్షనులుగా యిచ్చినా ఆవగింజలో అరభాగమైనా కలుగుతుందా? జ్ఞానంఅనేది ఇంజక్షనులవల్ల కలిగేది కాదు.

"*Knowledge is the manifestation of a learning which is already in man.*" మానవునిలో అదివరకే అంతర్గతమైయున్న విద్యయొక్క బాహ్యవికాసమే జ్ఞానము"

"*Religion is the manifestation of a Divinity which is already in man.*" మానవునిలో అదివరకే అంతర్గతమైయున్న దివ్యతత్వముయొక్క బాహ్యవికాసమే మతికిక.

పూర్వం పాపయ్య అనే అనాయకుడొకడు తాను విద్యావంతుడు కావాలని చాలా కుతూహలపడుతూ ఉండేవాడు. రోజూ పురాణ కాలక్షేపానికివెళ్ళి వస్తూ ఉండేవాడు. శంకరశాస్త్రిగారు అనే పండితుడు అనేక పురాణాలూ యితిహాసాలూ కూలంకషంగా చదివినవాడై అనర్గళంగా గంగా ప్రవాహంగా ఎక్కడా ఆగని మిలిటరీ స్పెషలు మెయిలుబండి లాగున భారతం చదివి భావార్థం విస్తరించి వివరించి విపులవ్యాఖ్యాన విమర్శనములతో నిదర్శనములతో సకల మునిజన శరణ్యంబైన నైమిశారణ్యంబున అఖిల పురాణేతిహాస పారంగతుండైన సూతుండు ప్రసంగించిన విధంబున బోధిస్తూఉంటే, పాపయ్య ఆశ్చర్యంతో ఆవులించి ఆలకిస్తూ ఉండేవాడు. అనేక గ్రంథాలు అవలీలగా శంకరయ్య చదివి అవగాహన చేసికొనడం ఏవిధంగా సాధ్యమైందో పాపయ్యకు బోధపడలేదు. ఒకనాటిరాత్రి పురాణ కాలక్షేపం ప్రారంభించే వేళ అయింది. శంకరయ్య తన బొడ్డు చుట్టూ తడివి చూచాడు. కాని సులోచనముల గూడు బొడ్డులో లేదు. ఆ గూడు ఎక్కడో జారిపోయింది. ఆయనకు కళ్ళజోడు లేకపోతే, కళ్ళు లేనట్లే. ఆయన కడుపులో ఎంత విద్య ఉన్నప్పటికీ చక్షురక్షుర సంయోగం లేకపోతే ప్రయోజనంలేదు. ఈరాత్రినా కళ్లజోడు కన్పించలేదుగనుక పురాణపారాయణ విరమణతప్పనిసరి అయినదన్నాడు. కళ్లజోడు దొరికితేనే తప్ప మళ్లీ పురాణం ప్రారంభించలేనన్నాడు.

శంకరయ్య చెప్పిన ఆమాటలతో పాపయ్యకుజ్ఞాన నేత్రం తెరచినట్లయింది. మూడో నేత్రం తెరచినట్లయింది. కళ్లజోడు లేకపోవడంవల్ల శంకరయ్యవంటి పండితుడు పనికిరాని పామరునితోబాటు అయినాడు గదా! అన్నా! సులోచనము ఉంటే ఎంతటి సుజ్ఞానియైనా కావచ్చునని గ్రహించాడు.

మరునాడు సరాసరిగా కళ్లజోళ్లు అమ్మే షాపుకు వెళ్ళాడు. షాపు ఖామందుతో స్పష్టంగా చెప్పాడు. "తెనుగు గ్రంథాలు చదువలేకుండా ఉన్నాను. కనుక మంచి కళ్లజోడుతీసి యివ్వాలి"అన్నాడు. ఆషాపు యజమాని ఒక్కొక్క కళ్లజోడు తెచ్చి పాపయ్య ముక్కుకు తగిలించి, ఒక తెనుగు గ్రంథం తెచ్చి అతని కళ్ళముందర బెట్టి 'చదివిచూడండి' అన్నాడు. ఏ కళ్ళజోడు తెచ్చినా, పాపయ్య చదువలేకుండా ఉన్నాడు. చిట్టచివరకు షాపు యజమానికి ప్రాణం విసుగెత్తి "అయ్యా! మీ రిదివరకు చదివిన గ్రంథం ఏదైనా ఉంటే అది తీసికొనిరండి. ఈ కళ్ళజోడుతో దానిని చదువగలరో లేరో చూస్తాను" అన్నాడు. పాపయ్యకు బలే కోపం వచ్చింది. "నేను చదువగల్గిన వాడనైతే నీ కళ్ళజోడు ఎందుకయ్యా నాకు? చదువురానివాడను గనుకనే సరియైన కళ్లజోడుకోసం వచ్చాను" అన్నాడు. "మీరు ఎంతవరకు చదువుకున్నారు? ఎవరివద్ద చదువుకున్నారు?" అని షాపు యజమాని ప్రశ్నిస్తే, అప్పుడు పాపయ్య నిజం బయటపెట్టాడు. తాను అక్షరాలుకూడా దిద్దుకోలేదన్నాడు. అటువంటి సందర్భంలో అక్షరాలు రానివాడు అద్దాలవల్ల విద్యాధికుడవుతాడా? కాడు. నిజమే. కాని,అక్షరాలు రానివాళ్ళందరికీ, అఖిలశాస్త్రపరమార్థ సంకలితంబైన భారతంబును పండిత శంకరశాస్త్రి పట్టుదలగా పారాయణంచేసి, లోకకల్యాణ ప్రదంబుగా ప్రజానీకాన్ని ప్రబోధిస్తున్నాడు.

"ఇతర మనుజు లబోధోపహతులు" ఇతర మనుష్యులు అనగా సామాన్య మానవులు అందరూ అజ్ఞానంచేత అణగగొట్టబడినవారే. కాని పండితుడైనవాడు అటువంటి అజ్ఞానులకే తన సుభాషితం ఎప్పుడూ బోధిస్తూ వుండాలి. జ్ఞానులకు బోధించవలసిన అగత్యమే లేదు.

అయినా, భర్తృహరి తన మనస్సులోనే తన సుభాషితం జీర్ణమైపోయిందని చెప్పుకున్నాడు. కాని అది చాలామంది మనస్సులలో అదివరకే జీర్ణించిఉంది. అటు తర్వాతనే ఆయనకు అది భుక్తమైంది. ఇప్పుడది ఒక అచ్చుబుక్కుగా అందరికీ భుక్తమైంది.

గర్వం లేనివాడు మాత్సర్యం లేనివాడు ఎవడో వానికే యీ సుభాషితం ఉద్దేశింపబడింది అనే మాటలో అర్థం లేదు. వారం లేని రోజున వ్రతం చెయ్యాలన్నట్లుంది. కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్యములు లేనివాళ్లు లేరు. అటువంటివాళ్ళకే సుభాషితం సతతం ప్రశస్తం.

"బోద్ధలగువారు మత్సరపూర్ణమతులు" కారు.

మత్సరపూర్ణమతులు బోద్ధలగువారు కారు.

అందరినీ నిందించడం సుభాషితంకాదు.

అందరినీ పనికిరానివారని నిందించేది సుభాషితం కానేకాదు. ★

★ పిగిలి పిట్ట ★

(11-వ పేజీ తరువాయి)

మైన ఇష్టం. డ్రికాన్ తాతకు అఖేచర జీవులంటే కూడా అంత ఇష్టం.

ఒక సంవత్సరం, చలికాలంలో పక్కలు పీక్కుపోతున్న ఒక ఆదివారం ఉదయం నేను మా సండేస్కూలునుండి వస్తూండగా డ్రికాన్ తాత నట్టనడివీధిలో నిలబడి తన అరిచేతిలో ఉన్న ఏదో వస్తువును గురించి తీవ్రంగా యోచిస్తున్నాడు. త్వరగా ఇంట్లోకి చొరబడి చలిగాచుకోవాలనుకుంటూ వస్తూన్న నేను మా యింటి ముందు వసారా మెట్లమీద, తాతకేసి చూస్తూ నిలబడిపోయాను. ఆయన తలపైకెత్తి తన చెట్లవైపు చూసుకుంటున్నాడు; మళ్లీ తన అరచేతిలో ఉన్న వస్తువును పరిశీలించాడు.

కనీసం రెండు నిమిషాలు ఆయన అలా నడివీధిలో నిలబడి, తరువాత మెల్లగా నా వద్దకు నడిచివచ్చాడు. చేయి నావైపు చాచి, "ఇదుగో నాచేతులో ఉన్న ఇదేమిటో కాస్త చూడు నాయనా!" అన్నాడు ఆర్మీనియా భాషలో.

చూశాను. "పిగిలిపిట్టకాదూ!" అన్నాను ఇంగ్లీషుతో సంకరం చేసిన ఆర్మీనియా భాషలో. పిగిలిపిట్టకు ఆర్మీనియా భాషలో ఏమంటారో నాకు తెలియదు. అందువల్ల దాని ఇంగ్లీషు పేరే చెప్పాను.

"ఏమిటది!" అన్నాడు డ్రికాన్ తాత.

"వేసవికాలం రాగానే వచ్చి, మళ్లీ శీతకాలం రాగానే మాయమయే చిన్ని పిట్టలు; రెక్కలు రెపరెపా మనకి కనిపించనంత వేగంగా కొట్టుకుంటాయే - ఎరగవూ...అదే నీచేతులో ఉన్న పిట్ట;...అరే పాపం చచ్చిపోతూన్నట్టుందే!" అన్నాను.

"అయితే కాస్త నాతో రా నాయనా! నాకు కళ్లు కనుపించవు. ముసల్ది చర్చికి పోయింది. దీని గుండె మాత్రం ఇంకా కొట్టుకుంటూనే ఉంది. అయినా చాలా ప్రమాదస్థితిలో ఉంది. చూడు... మళ్లీ ఒకమాటుచూడునాయనా!" అన్నాడు.

దానిస్థితి చాలా జాలి గొలుపుతూంది. ఆ ముసలిరైతు మొదట చేతిలోఉన్న విచిత్రమైన ఆ చిన్ని ఆమనిపిట్ట,...పాపం శీతకాలపుచలిలో, దారుణమైన ప్రమాదకరస్థితిలో,...వచ్చేప్రాణం పోయేప్రాణంగా ఉంది. దానిలో, ఆ పూలకారు వెలుగుపిట్టకుండవలసిన చలాకీతనం ఏకోశాన కనిపించడంలేదు. ప్రపంచంలో అత్యంత చైతన్యంతో చెంగలించే ఉత్సాహశక్తి దానికిప్పుడులేదు. హృదయవిదారకమైన దారుణస్థితిలో పడిఉంది.

"చచ్చిపోతూందితాతా!" అన్నాను.

వెంటనే డ్రికాన్ తాతచేయి ఎత్తి నోటిదాకా పోనిచ్చి, తాను కళ్లతో స్పష్టంగా చూడనైనా లేని ఆ చిన్నిపిట్టకు వెచ్చదనం కలిగించడానికి గట్టిగా ఊదాడు. "పిచ్చిముండా! కొంచెం ఓపికపట్టు. పూలకారు త్వరలోనే మళ్ళీ వచ్చేస్తుంది,...చలాకీగా ఆడుకుందువుగాని!" అన్నాడు ఆర్మీనియా భాషలో.

మేమిద్దరం వాళ్ల ఆచిన్న ఇంట్లోని వంటింట్లోకి వెళ్లాం. ఆ పిట్టను చేతుల్లో మూసి ఉంచి, అలా ఊదుతూనే ఆయన నాకు పన్లు పురమాయిస్తున్నాడు. "కొంచెం తేనె ఒక చెంచాలోకి తీసి, ఆ కుంపటిమీద వెచ్చబెట్టి నాచేతులో పొయ్యి. అట్టే ఎక్కువ వేడెక్కనీయకు," అన్నాడు.

ఆ కార్యక్రమం సక్రమంగా అమలు జరిగింది.

మరి కొంచెంసేపటికి ఆ పిట్టలో నవజీవనచిహ్నాలు కనిపించాయి. ఆ గది వెచ్చదనం, వెచ్చని తేనె రసం,...అంతకన్న ముఖ్యంగా ఆ పండు ముదుసలి దయారసం దానికి తిరిగి ప్రాణం పోశాయి. ఆ పిట్టలో వచ్చినమార్పు తాత చేతికిఅర్థమయిపోయింది. మరో క్షణానికి ఆ పిట్ట అతని చేతిలోని తేనెను కొంచెం కొంచెం తాగడం మొదలుపెట్టింది.

"ఇక ఫరవాలేదు. బ్రతుకుతుంది. కొంచెంసేపు నువ్వు కూడా దాన్ని కనిపెట్టిఉండు బాబూ!" అన్నాడు తాత.

ఆ పరిణామం విశ్వసింపరానంత విచిత్రంగా ఉంది. తాత వేళ్ళు అలాగే తెరచి ఉంచాడు. ఆ పిట్ట ఉన్నట్టుండి ఎప్పుడో చివాలున పైకెగిరి, గాలిలో నిలబడి నన్ను ఆశ్చర్యచకితుణ్ణి చేస్తుంది, అనుకుంటూ చూస్తున్నాను. అంత పనీ జరగనే జరిగింది. ఆ పిగిలిపిట్ట పునర్జన్మ అద్భుతావహంగా ఉంది. ఆ చిన్నగదిలో గుండ్రంగా చక్కర్లుకొట్టడం, కిటికీలోంచి తొంగి చూడడం, వెచ్చదనంకోసం మళ్లీ లోపలికి రావడం, గాలిలో నిలబడడం,...మళ్ళీ వసంతం వచ్చిందన్నంత ఆనందంతో చకచక గుండ్రంగా ప్రదక్షిణలు చేయడం మొదలుపెట్టి, జీవితంలో అంతవరకు తానెన్నడూ ఎరుగనంతటి ఆనంద నృత్యం చేసింది.

డ్రికాన్ తాత సాదా కుర్చీలో కూలబడి, కళ్ళతో స్పష్టంగా చూడలేకపోయినా...ఈ హంగామా అంతా అతికుతూహలంగా గమనిస్తున్నాడు. ప్రతి శబ్దం శ్రద్ధగా వింటున్నాడు, చూడాలని కూడా ప్రయత్నిస్తున్నాడు, కాని పాపం అది ఆయనకు సాధ్యంకాని పని. ఆ పక్షిని గురించి ఆయన నన్ను ప్రశ్నించడం ప్రారంభించాడు. చూడడానికి అది ఎలా ఉన్నదీ, మళ్ళీ నీరసపడుతూన్న చిన్నెలేమైనా కనిపిస్తున్నదీ లేనిదీ, దాని స్వభావాన్ని గురించీ, అది అలసిపోయినట్టు ఉన్నదీ లేనిదీ...ఇంకా అనేక ప్రశ్నలూ నన్ను అడిగాడు. నేను వివరంగా వర్ణించి చెప్పాను.

ఆ పిట్ట చికాకుగా కనిపించి బయటికి పోవడానికి యత్నిస్తున్నప్పుడు "దాన్ని వెళ్ళిపోనీ, కిటికీ పూర్తిగా తెరు," అన్నాడు డ్రికాన్ తాత.

"అది బ్రతుకుతుందంటావా తాతా?" అని అడిగాను.

"ఇప్పటికి బ్రతికిఉంది గదా! పాపం బయటికి పోవాలని ఉంటుంది దానికి. కిటికీ తెరిచి వెళ్ళిపోనియ్ బాబూ!" అన్నాడు.

నేను కిటికీ తలుపులు తీశాను. బయటినించి చలిగాలి రావడంతో, ఆ పిట్ట బయటికి పోక, లోపలే ఇటూ అటూ పచార్లు మొదలుపెట్టింది. కొంతసేపు కిటికీదగ్గర తారాడింది. చివరికి తుర్రున బయటికి ఎగిరిపోయింది.

ఆత్మవంచన

(10-వ పేజీ తరువాయి)

విడిచి వెళ్ళారురా," అన్నాడు వణుకుతున్న కంఠంతో. నా కళ్ళల్లో నీరు తిరిగింది.

"జీవితం మహాసముద్రం రా. ఈ మహాసముద్రాన్ని యీదటం, ఉపాయమున్న వాళ్ళకే చెల్లుతుంది గాని, ఆదర్శమని, ఆశయమని అనుకుంటూ ముక్కుకు సూటిగా వెళ్ళితే మునిగిపోక తప్పదు," బాబాయ్ మెల్లగా ఒక్కొక్క మాట కూడబలుక్కుని... మాట్లాడుతున్నాడు. ఎంత గంభీరంగా చెప్పాలనుకున్నాడో, అంతగా వణికిపోయ్యాడు. ఆయన హృదయంలో పశ్చాత్తాప మనే అగ్ని ప్రజ్వరిల్లింది. తలవంచుకొని మౌనం వహించాడు. ఇంటికి రమ్మని ప్రార్థేయపడ్డాను. ససేమిరా రానన్నాడు. అసలే విషాదంతో కుమిలిపోతున్న వాడికి నే వచ్చి మరీ బాధ కల్గించినందుకు నాపై నాకే కోపంవచ్చింది. మళ్ళీ వస్తానని చెప్పి, ఆయనసమాధానాన్ని వినకుండానే గబగబా క్రిందకు దిగివచ్చాను. కొన్ని సంవత్సరాల క్రితం నేను ఆ యింటికి రావటం, పిల్లలు, పిన్ని, రాధాయ్ అన్నీ తళుక్కుమని మనస్సులో మెరిసినవి. అచ్చట నిలువబడలేక వేగంగా నిష్క్రమించాను.

ఇంటికి వచ్చి నాన్నగారికి విషయమంతా చెప్పాను. ఇద్దరం వెళ్ళి బాబాయిని యింటికి తీసుకవద్దామని నిశ్చయించాం. కాని నాన్నకు అర్జంటు కేసులు వుండటం వలన పదిరోజుల వరకూ తీరిక చిక్కలేదు. అనంతరం యిద్దరం కలసి బెజవాడ వెళ్లాం. రైలు దిగీ దిగటంతోనే జట్కా చేసుకొని బాబాయిగారింటికి వెళ్ళి కేకవేశాం. ఎవరో కుఱ్ఱవాడు ఇంట్లోనుండి బయటకు వచ్చాడు.

"మా బాబాయి వున్నాడా?" అని అడిగాను.

"మీ బాబాయా?" అని స్మృతి నభినయిస్తూ, "ఆ ముసలాయనా అండీ", అని అడిగాడు.

"ఆ! ఆ...ఆయనే. యింట్లో లేడా?"

"తెలియదండీ. ఉద్యోగంకూడా పోయినట్లుంది. డబ్బు కూడా యేమంత వున్నట్లు కన్పడదు. ఇల్లు ఖాళీచేసి వెళ్లాడు" అని సమాధాన మిచ్చాడు ఆ కుఱ్ఱవాడు.

"ఎక్కడుంటున్నాడో తెలుసా?" అని అడిగాను.

తెలియదన్నట్లు తల తిప్పాడు. విచారంతో వెనుదిరిగి కాళ్ళీడ్చుకుంటూవచ్చాం. ఆరోజంతా బెజవాడలో బాబాయికోసం వెదకనిచోటు లేదు. అత్తయ్యగారింటికెళ్తే, తమకు తెలియదన్నారు వాళ్లు. ఇహ లాభం లేదనుకొని మెయిల్‌లో యింటికి వెళ్ళిపోదామనుకొని స్టేషనుకొచ్చాం. స్టేషనువద్ద జట్కా స్టాండులో జనం గుమిగూడి వున్నారు. యేమిటని అడిగితే యెవరో ముసలాయన పాపం, స్పృహ లేకుండా పడివున్నాడని తెలిపారు. నాన్నను ఆగమని, గుంపును చీల్చుకొని లోపలికి వెళ్ళి, నాకళ్లను నేన్నమ్మలేకపొయ్యాను. బాబాయ్ జ్వరంతో వళ్ళు తెలియకుండా పడివున్నాడు. లేపాను. కొంచెంకదిలి, "జానే నీకు యేమాత్రం సుఖాన్నిగూడా యివ్వలేకపోయాను...నీ కోరికల్ని తీర్చలేకపోయాను" యేదో కలవరిస్తున్నాడు. నాన్నను పిల్చి, గత్యంతర మేమిటని అడిగాను. చిన్నకారులో యింటికి తీసుకొని వెళ్దామన్నాడు. యెట్లాగో చిన్నకారులో అర్ధరాత్రి 12 గంటలకు యింటికి చేర్చాం. ఆయనకు జ్వరం ఎక్కువయింది. సంధించిందని నాన్న అన్నాడు. "మనం మనింట్లో వుండాలిగాని, ఇంకొకళ్లింట్లో యీదాస్యం యేమిటి అన్నావు నీవు. నీమాట అక్షరాలా నిజం" ఆయన యేదో గొణుగుతున్నాడు.

"రాధాయ్, అరేరాధాయ్, రానాయనా. నీకు చాక్లెట్లు తీసుకరాలేదనేగా కోపంతో వెళ్ళిపొయ్యావు. ఇవిగో నాయనా, చాక్లెట్లు తెచ్చారా, రా...." ఆయన ఒకటే కలవరిస్తున్నాడు. నా కళ్లల్లో నీరు తిరిగింది. ఆశలు లేవంటూ, నాన్న యేదో యింజక్షనిచ్చాడు. ఆరాత్రి బాబాయికి టెంపరేచర్ తగ్గి సుఖంగా నిద్రపొయ్యాడు. భయం లేదని నిర్ధారణ అయింతర్వాత వెళ్ళి పడుకున్నాను. కాని తెల్లవారుఝామున, ఎందుకో మెలుకువరాగా లేచి బాబాయిగదిలోకి వెళ్ళాను. మంచంమీద లేకపోవటం వలన బయటకు వెళ్ళాడేమోనని అటు తిరిగి చూద్దునుగదా, గది గుమ్మంలో రక్తపుమడుగులో పడివున్నాడు. వెళ్లి నాడిపరీక్షించాను. బాబాయి యిహ లేడు. పిన్నిని రాధాయ్‌ని కలుసుకోవటానికి యీ లోకంనుండి వెళ్లిపొయ్యాడు. ఆయనముఖంలో యేదో తృప్తి, పెదవులపై రక్తంతో గూడిన చిరునవ్వు తాండవమాడుతున్నవి. పిడికిలి బిగించి వుంది. ధైర్యంతో విప్పిచూచాను. "రెండు చాక్లెట్లు - ఒకజత కొత్తగాజులు," తళుక్కుమని మెరసినవి. నా హృదయం గోళగోళాలుగా విచ్ఛిన్నమయి నలుదిశలకూ చెదరిపోయినంతగా బాధపడ్డాను. ఎదురుగా కన్పిస్తున్న బుద్ధభగవానుని చిత్రం ముందు మోకరిల్లి, 'భగవాన్! ఆయనఆత్మకు సంపూర్ణశాంతిని ప్రసాదించ'మని మనస్సులో వేడుకొని, నాన్నకు విషయం తెల్పుదామని మెట్లెక్కసాగాను బరువెక్కిన హృదయంతో. ★

పిగిలి పిట్ట

"ఇక కిటికీ మూసెయ్" అన్నాడు తాత.

తరువాత ఒకటి రెండు నిముషాలు మేము ఏదో మాట్లాడుకున్నాం. ఆపైన నేను లేచి ఇంటికి వెళ్ళిపోయాను.

* * *

ఆ పిగిలిపిట్ట ఆ శీతకాలమంతా బ్రతికే ఉన్నదంటాడు తాత. ఆమాట ఎంతవరకు నిజమో నేను చెప్పలేను. కాని, వసంత ఋతువు వచ్చేసరికి మాత్రం నాకు బోలెడన్ని పిగిలిపిట్టలు కనిపించాయి అందులో ఏది ఏదో గుర్తించడం మాత్రం నాతరం కాదు.

ఆ వేసవిలో ఒకరోజున డ్రికాన్ తాత నడిగాను...

"అది బ్రతికే ఉన్నదంటావా తాతా?"

"ఆ పిట్టముండేనా?"

"అదే - మనం ఆవేళ తేనె తాగించిన చిన్నపిట్ట. జ్ఞాపకముందా!...చలికి తట్టుకోలేక చావడానికి సిద్ధమయిందీ,... ఆ పిట్ట ఇంకా బ్రతికే ఉన్నదంటావా?"

"చూడు,...చుట్టూ చూడు,.... ఎక్కడైనా కనిపిస్తుందేమో!"...అన్నాడు తాత.

"లేకేం! ఇక్కడ చాలా పిగిలి పిట్టలు కనిపిస్తున్నాయి."

"ఇంకేం మరి,...అందులో ప్రతిదీ,... ప్రతి పిగిలి పిట్టా,...ప్రతిపిట్టా మనదే బాబూ!"...అన్నాడు తాత సాలోచనగా, ...ఏదో మరో లోకంలోకి చూస్తూన్నట్టు. ★

(37-వ పేజీ తరువాయి)

తాయి!..." కళ్ళు వురిమాడు. "లేదా చంపేస్తాను. నిల్చున్న పళంగా రక్తం తాగేస్తాను—" అన్నాడు.

"లేదు - లేదు!" కంపితస్వరముతో అన్నది సుబ్బి. ఇంతట్లో ఆగదిలోకి ఎవరో ప్రవేశించారు. వెనక్కి తిరిగిచూచింది. తనమామగారైన నరసయ్య! అమ్మయ్య అనుకొందికాని లాభం? పండు ముదుసలి-దెబ్బకే చచ్చివూరుకుంటాడు. శక్తిలేదు పాపం. అటువంటి సమయంలో తనను ఎవరు ఆదుకోగలరు? తనే ధైర్యం తెచ్చుకోవాలి సాహసించాలి. అబల కాదు సబల అనిపించుకోవాలి.

"మాట్లాడవేం - మూడిందా?" కేకలేశాడు దొంగ. "గొంతు పిసికేబదులు ఇద్దర్ని చిత్రవధ చేస్తాను! చెప్పు! డబ్బు, సొమ్ములు ఎక్కడ దాచావో ఆలస్యం చెయ్యకు."

టార్చిలైటు వెలుగులో బియ్యం శాన కనపడుతోంది. బానమీదికి సుబ్బిదృష్టి మరలింది. "చెపాను - చెప్తాను" అంది కంపిత స్వరంతో "మాదగ్గరున్నవి ఒక జత గాపాయలు, మూడు వెండిగిన్నెలు. బీద వాళ్లం. మాదగ్గర అంతకంటే ఏమీలేవు. వూళ్లో రెడ్డిదగ్గర డబ్బు చాలా వుంది."

"ముందు నీవక్కడపెట్టు; తరవాత వాడిపని పడతాను. ఆలస్యం చేయకు; తే!" అన్నాడు దొంగ.

"నేను తేలేనువాటిని" ఏడుస్తూ అన్నది సుబ్బి. "అవి చాలా అడుగున వున్నయి. నువ్వే చూచుకో!"

"ఎక్కడా? చెప్పు? నేన్నుత్రవ్వుకోగలను-ఎంతలోతైనా సరే!"

బియ్యం బానవున్న మూల చూపుతూ "అదిగో ఆబానలో బియ్యపు అడుగున వున్నాయి" అంది ఏడుస్తునే.

"ఓసి తెలివితక్కువదానా" గొణుగుతున్నాడు మామ వెనుకనుంచి, "ఆసంగతి నాకే తెలియదు కదా వాడికి చచ్చినా తెలిసేది కాదు! ఎందుకు చెప్పావే? ఇంక మనపని అంతేనే; తెలివిమాలిన దానా!" అంటూ సుబ్బి మామగారు గోలపెట్టారు.

సుబ్బి దొంగవైపు చూస్తోంది. ఆపాదమస్తకం వణికిపోతోంది. ఆ దొంగ బానమీదికి వంగి అడుక్కి చేతులు పోనియ్యటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు. కాని అతను అనుకున్న దానికంటే లోతుగావున్నందువల్ల, ఇంకా ఇంకా ముందుకు వంగుతున్నాడు. సుబ్బి తదేకదీక్షతో నోరు తెరుచుకొని చూస్తూంది. అతను నడుములపైగా వంగాడు. వంగీ వంగడంతోటే, సుబ్బి దొంగవాడిపాదాలుపట్టుకుని మెలబెట్టింది. బానలో తలక్రిందుచేసింది. దొంగ గిలగిలా తన్నుకొంటున్నాడు. వదలించుకోబోయి కాళ్లు విదలించాడు. తల, చేతులు, నడుము బానలో ఇరుక్కుపోయాడు. తల బియ్యంలో

దూరడంవల్ల వూపిరికూడా ఆడడం లేదు. పట్టుబడిపోయానని అనుకొన్నాడు. ప్రాధేయపడడానికి

బియ్యపు బాన

మొదలుపెట్టాడు. అడుక్కున్నాడు. వేడుకున్నాడు.

త్రాడు తెమ్మని కంగారుగా అరచింది సుబ్బి. ముసలి నరసయ్య పోయి తెచ్చియిచ్చాడు. దాంతో యిద్దరూ కలిసి దొంగ కాళ్లు గట్టిగా కట్టిపారేశారు.

"వెళ్ళు వెళ్ళు మామా! పోయి ఎవరినైనా పిల్చుకురా" అన్నది సుబ్బి.

"నామ్మెన్నకోటు ఎందుకు చెప్పావు మొదట" అన్నాడు నరసయ్య. అతనికి అసలే పిరికి స్వభావం.

"ఏకేం తెలియదు! అసలు మన దగ్గర ఎక్కడిదీ సొమ్ము. ఇప్పుడేమైనా వుంటేమా అందులో! ఒక వేళ దొంగకెప్పుడేమయినా కొంచెం వుంటే" అన్నది సుబ్బి.

బయట నూళ్ళి నక్కలు అరుస్తున్నాయి. కాని ఇప్పుడు ఆమె భయపడలేదు. తను సబలనని నిరూపించుకొంది. బయటకు వెళ్లిన మామ నలుగురినీ పిలుచుకువస్తాడు. అందరూ చేరి దొంగను బయటకు లాగి, పంచదారమిల్లుకు పంపడానికి కూడా ఎముకలేకుండా విరగ తన్నటమే యిక తరువాయి. ★

నప్పుంసక తైలం

[illegible] చున్నదైన [illegible] పూర్తి సౌఖ్యమును [illegible] 48 ఏండ్లు ప్రఖ్యాతి చెందిన [illegible] మందు. 1 సీసా రూ 10/-లు. [illegible] 1-4-0

[illegible] రు 1/4 [illegible]గా పంపేది.

డా॥ రత్నం సన్సు మెడికల్ హాల్, [illegible] హైదరాబాదు-దక్షిణ

★ న్యాయ నిర్ణయం ★

(15-వ పేజి తరువాయి)

ఆమెను గ్రహించి గృహజీవితం సాగించాలి. కాపాలీ......రాగిణిని వదిలిపెట్టు. కంచే చేను మేస్తే ఇక చేసేదేమిటి? గ్రామ పెద్దను బంధించు.

గ్రామపురోహితుడు: అదే మంచిపని. ధర్మం నడిపించవలసినవారికి ముందర ధర్మ నిర్వహణలో శిక్షణ ఇవ్వాలి.

[రత్నాలు వెళ్ళి రాగిణి చెయ్యి పట్టుకొని సభ ఎదుటకు తీసుకు వస్తాడు]

రత్నాలు: సభాసదులారా! నమస్కృతులు. ఈవృద్ధమాతవల్ల మేము రక్షించబడ్డాము. మీఅందరికీ మేము సదా కృతజ్ఞులం. మాతృదేవీ ఇవే మా నమస్కారాలు.

వృద్ధమాత: రత్నాలూ రాగిణిని క్షమించి ఆదరించు. రాగిణీ ఇకముందు ఇట్టి తప్పు చెయ్యకు.

చార్వాకుడు: ఈనాటి యీ అనుభవం వల్ల మీకు జ్ఞానోదయ మగుగాక. రాగిణి చేసింది పొరపాటు కొని నామతం కాదు. ఆ పొరపాటు జరగకుండా మనమందరం చూడాలి. శిష్టస్మృతిని చూపించి నీతిని, శీలాన్ని ప్రజలకు అలవరచలేము. మన మేర్పాటు చేసుకొన్న ఆచార సంప్రదాయాలు మనఅభివృద్ధికి ఆటంకం కారాదు. ఇక మేము వెళ్ళివస్తాం గ్రామ పెద్దసంగతి ఈ సభవారి నిర్ణయానికి వదిలి వేస్తున్నాను.

గ్రామస్థులు: ఆయనను శిక్షించవలసిందే.

చార్వా: ఇక వారు సెలవిప్పించండి.

రాజప్రతినిధి: ఇంకా కొంతకాలం ఇక్కడుండి......

చార్వా: వుండి ప్రయోజనంలేదు. ఉంటే నావల్ల మీరుకూడా బాధపడవలసి వస్తుంది. మేము దేశాటనకు వెళ్లవలసిందే... వస్తాం మరి...రాగిణీ పద.

అందరు: ధర్మం కదులుతోంది. సత్యానికి ప్రసవవేదన వచ్చింది. రానున్న కాలంలో సత్యం వుంటుందా? ధర్మం నిలబడుతుందా? ★

మనిషిలో మనిషి

(35-వ పేజి తరువాయి)

"ఈ లేఖ సంగతి పైకి వెల్లడించడం నా కిష్టంలేదు, తెల్సునా?" అని యజమాని అన్నాడు.

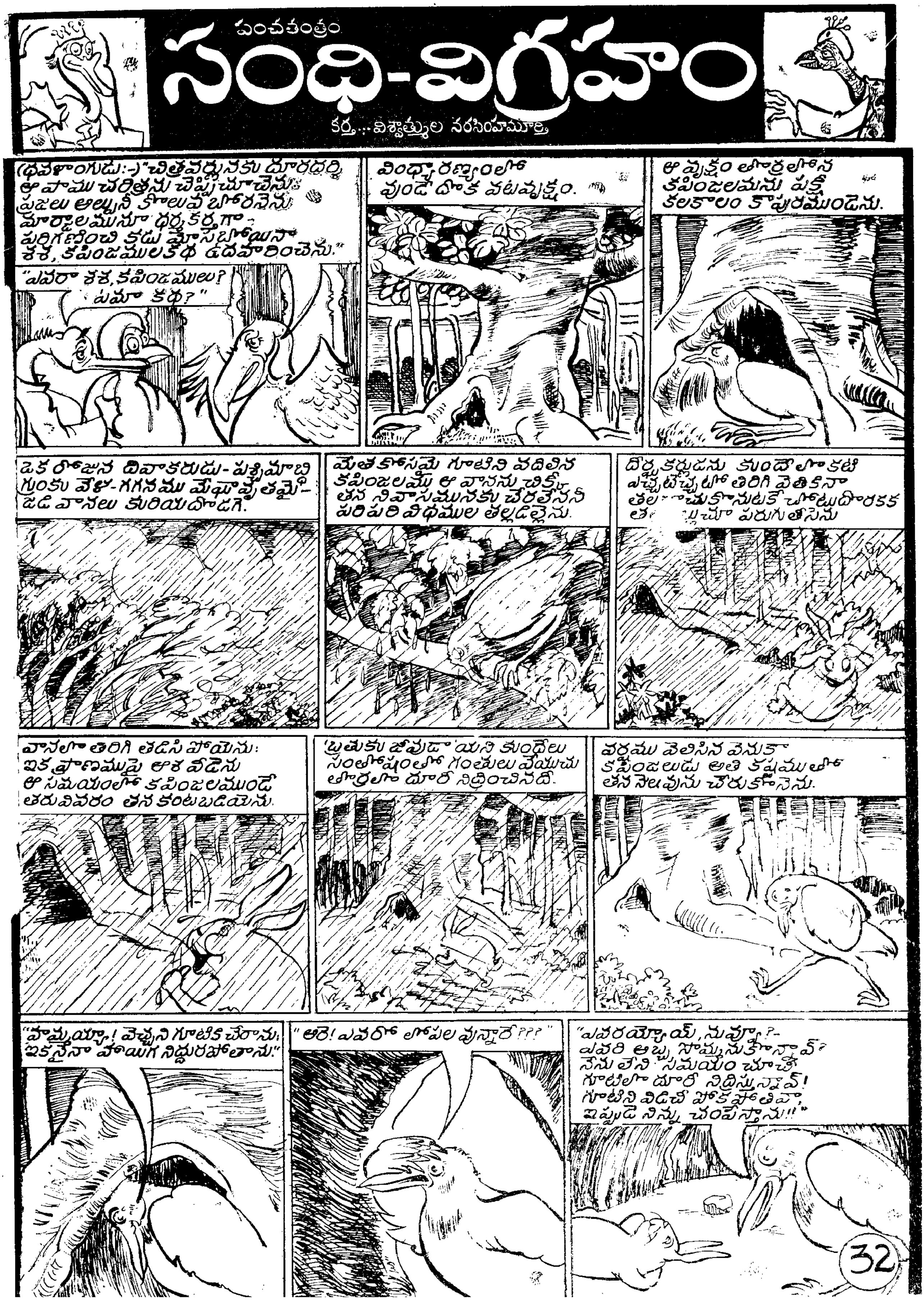
"కూడదండీ! నాకు తెలుసు" అని గుమాస్తా ప్రత్యుత్తర మిచ్చాడు.

అట్టర్సను ఆ రాత్రి ఒంటరిగా కూర్చున్న సమయంలో ఆ లేఖను భద్రంగా తన ఇనుపపెట్టెలో పెట్టి తాళంవేశాడు. అది మొదలుగా ఆ కాగితం అందులోనే దాగివుంది. "ఒక హంతకుని దస్తూరీలో హెన్రీ జెకిల్ దొంగఉత్తరం వ్రాయడమా! ఎంతమాట! ఎంతమాట!" అని తల్చుకునేసరికి అట్టర్సన్ ఒంట్లో రక్తం చల్లబడిపోయింది.

(ఇంకావుంది)

Edited, Printed & Published by S. Sambhu Prasad at the Andhra Patrika Press, 7, Thambu Chetty St, Madras

పంచతంత్రం
సంధి-విగ్రహం
కర్త...విశ్వాత్ముల నరసింహమూర్తి
(ధవళాంగుడు:-) "చిత్రవర్ణునకు దూరదర్శి ఆ పాము చరిత్రను చెప్పిచూచెను: ప్రజలు అల్పునీ కొలువ బోరనెను మార్జాలమునూ ధర్మకర్తగా- పరిగణించి కడు మోసబోయినా శశ, కపింజములకథ ఉదహరించెను."
"ఎవరా శశ, కపింజములు? ఏమా కథ?"
వింధ్యారణ్యంలో వుండె దొక వటవృక్షం.
ఆ వృక్షం తొర్రలోన కపింజలమను పక్షి కలకాలం కాపురముండెను.
ఒకరోజున దివాకరుడు-పశ్చిమాబ్ధి గ్రుంకు వేళ-గగనము మేఘావృతమై-జడివానలు కురియదొడగె.
మేతకోసమై గూటిని వదిలిన కపింజలము ఆ వానను చిక్కి తన నివాసమునకు చేరలేనని పరిపరి విధముల తల్లడిల్లెను.
దీర్ఘకర్ణుడను కుందేలొకటి ఎచ్చటెచ్చటో తిరిగి వెతికినా తల దాచుకొనుటకే చోటుదొరకక
వానలో తిరిగి తడిసి పోయెను: ఇక ప్రాణముపై ఆశ వీడెను ఆ సమయంలో కపింజలముండే తరువివరం తన కంటబడియెను.
'బ్రతుకు జీవుడా' యని కుందేలు సంతోషంలో గంతులు వేయుచు తొర్రలో దూరి నిద్రించినది.
వర్షము వెలిసిన వెనుకా కపింజలుడు అతి కష్టములో తన నెలవును చేరుకొనెను.
"హమ్మయ్యా! వెచ్చని గూటికి చేరాను: ఇకనైనా హాయిగ నిద్దురపోతాను."
"అరె! ఎవరో లోపల వున్నారే???"
"ఎవరయ్యోయ్, నువ్వు?- ఎవరి అబ్బ సొమ్మనుకొన్నావ్? నేను లేని సమయం చూచి గూటిలో దూరి నిద్రిస్తున్నావ్! గూటిని విడిచి పోకపోతివా, ఇప్పుడె నిన్ను చంపేస్తాను!!"
32